

Pecyn Dogfennau

Mark James LLM, DPA, DCA
Prif Weithredwr,
Chief Executive,
Neuadd y Sir, Caerfyrddin. SA31 1JP
County Hall, Carmarthen. SA31 1JP

DYDD LLUN, 12 MEDI 2016

AT: HOLL AELODAU'R Y BWRDD GWEITHREDOL

YR WYF DRWY HYN YN EICH GALW I FYNYCHU CYFARFOD O'R Y
**BWRDD GWEITHREDOL A GYNHELIR YN SIAMBR, NEUADD Y SIR AM
10.00 AM, DYDD LLUN, 19EG MEDI, 2016 ER MWYN CYFLAWNI'R
MATERION A AMLINELLIR AR YR AGENDA SYDD YNGHLWM**

Mark James

PRIF WEITHREDWR

AILGYLCHWCH OS GWELWCH YN DDA

Swyddog Democraidd:	Martin S. Davies
Ffôn (llinell uniongyrchol):	01267 224059
Ffacs:	(01267) 224911
E-bost:	MSDavies@sirgar.gov.uk
Cyf:	AD016-001

EICH CYNGOR arleinamdani
www.sirgar.llyw.cymru
YOUR COUNCIL doitonline
www.carmarthenshire.gov.wales

Y BWRDD GWEITHREDOL

AELODAETH: 10 AELOD

Y Cynghorydd	Portffolio:
Y Cynghorydd Emlyn Dole	Yr Arweinydd (Plaid Cymru) Arweinyddiaeth a Strategaeth Gorfforaethol; Cadeirydd y Bwrdd Gweithredol; Cynrychioli'r Cyngor - Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru; Eiriolwr Gwleidyddol y Cyngor; Penodi'r Aelodau o'r Bwrdd Gweithredol; Penderfynu ar Bortffolios yr Aelodau o'r Bwrdd Gweithredol; Cyswllt â'r Prif Weithredwr
Y Cynghorydd David Jenkins	Dirprwy Arweinydd - Adnoddau (Plaid Cymru) Cyllid a'r Gyllideb; TGCh; Rheoli Eiddo / Asedau; Caffael; Budd-daliadau Tai; Refeniw; Hyrwyddwr y Lluoedd Arfog a Chadeirio'r Bwrdd Gweithredol yn absenoldeb yr Arweinydd.
Y Cynghorydd Pam Palmer	Dirprwy Arweinydd (Annibynnol) Rheolwr Busnes y Cyngor; Hyrwyddwr Cymunedol; Ffocws Cwsmeriaid a Pholisi; Cyswllt â'r Heddlu; Diogelwch Cymunedol; Cynllunio Cymunedol Cyfiawnder Cymdeithasol/Trosedd ac Anhrefn; Hyrwyddwr Gwrth-dlodi; Cynaliadwyedd; Bioamrywiaeth; Llysgennad Ieuenctid; Materion Gwledig a Chadeirio'r Bwrdd Gweithredol yn absenoldeb yr Arweinydd.
Y Cynghorydd Hazel Evans	Gwasanaethau Technegol (Plaid Cymru) Sbwriel; Glanhau Strydoedd; Gwasanaethau Cludiant; Cynnal a Chadw Tiroedd; Gwasanaethau Adeiladau; Gwasanaethau Arlwygo; Gwasanaethau Gofalwyr Adeiladau; Glanhau Adeiladau; Cynlluniau Argyfwng; Llifogydd.
Y Cynghorydd Meryl Gravell	Adfywio a Hamdden (Annibynnol) Datblygu Economaidd; Canolfan Ewropeaidd Gorllewin Cymru; Datblygu Cymunedol; Chwaraeon; Canolfannau Hamdden; Amgueddfeydd; Llyfrgelloedd; Parc Gwledig
Y Cynghorydd Gareth Jones	Addysg a Phlant (Plaid Cymru) Ysgolion; Gwasanaethau Plant; Anghenion Addysgol Arbennig; Diogelu; Cartrefi Seibiant; Gwasanaeth Gwella Ysgolion Integredig Rhanbarthol; Addysg i Oedolion a Dysgu Cymunedol; Gwasanaethau Ieuenctid; yr Aelod Arweiniol dros Blant a Phobl Ifanc; Llysgennad yr Eisteddfod
Y Cynghorydd Linda Evans	Tai (Plaid Cymru) Tai (Cyhoeddus a Phreifat); Cydraddoldeb; Materion Pobol Hŷn
Y Cynghorydd Jim Jones	Diogelu'r Cyhoedd a'r Amgylchedd (Annibynnol) Gorfodi Materion Amgylcheddol; Sbwriel; Gwastraff Di-drwydded; Baw Cŵn; Gwasanaethau Parcio; Safonau Masnach; Iechyd yr Amgylchedd.
Y Cynghorydd Mair Stephens	Adnoddau Dynol, Effeithlonrwydd a Chydweithio (Annibynnol) Adnoddau Dynol; Hyfforddiant; Compact Simpson; Cyllidebu ar Sail Blaenoriaeth; Y Tîm Effeithlonrwydd Corfforaethol; Hyrwyddwr yr Iaith Gymraeg; Llysgennad Cyngorau Tref a Chymuned.
Y Cynghorydd Jane Tremlett	Gofal Cymdeithasol ac Iechyd (Annibynnol) Gwasanaethau Cymdeithasol i Oedolion; Gofal Preswyl; Gofal Cartref; Anableddau Dysgu; Iechyd Meddwl; Cysylltu/ Cydweithredu/Integreiddio â'r GIG; Hyrwyddwr Gofalwyr; Llysgennad Anabledd; Hyrwyddwr Gofal Dementia; Hyrwyddwr 50+ a Chynrychiolydd Grwp Llywio

AGENDA

1. YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB
2. DATGAN BUDDIANNAU PERSONOL.
3. LLOFNODI FEL COFNOD CYWIR COFNODION CYFARFOD Y BWRDD GWEITHREDOL A GYNHALWYD AR Y 23AIN AWST 2016. 5 - 6
4. CWESTIYNAU Â RHYBYDD GAN AELODAU.
5. CWESTIYNAU A RHYBYDD GAN Y CYHOEDD.
6. Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM GYNLLUN STRATEGOL CYMRAEG MEWN ADDYSG 2016/17 SIR GAERFYRDDIN A'R YMGYNGHORIAD. 7 - 82
7. POLISI DEFNYDD MEWNOL O'R GYMRAEG. 83 - 96
8. POLISI ADRODD A YMATEB I ACHOSION O DORRI DIOGELWCH. 97 - 108
9. BREXIT A'R EFFAITH BOSIBL AR SIR GAERFYRDDIN. 109 - 124
10. ADRODDIAD MONITRO CYLLIDEB REFENIW Y CYNGOR. 125 - 144
11. DIWEDDARU RHAGLEN GYFALAF 2016-17. 145 - 152
12. UNRHYW FATER ARALL Y GALL Y CADEIRYDD OHERWYDD AMGYLCHIADAU ARBENNIG BENDERFYNU EI YSTYRIED YN FATER BRYN YN UNOL AG ADRAN 100B(4)(B) O DDEDDF LLYWODRAETH LEOL, 1972.
13. ADRODDIADAU NAD YDYNT I'W CYHOEDDI.
NI DDYLID CYHOEDDI'R ADRODDIADAU SY'N YMWNEUD Â'R MATERION CANLYNOL GAN EU BOD YN CYNNWYS GWYBODAETH EITHRIEDIG FEL Y'I DIFFINIWYD YM MHARAGRAFFAU 14 & 17 O RAN 4 O ATODLEN 12A I DDEDDF LLYWODRAETH LEOL 1972 FEL Y'I DIWYGIWYD GAN ORCHYMYN LLYWODRAETH LEOL (MYNEDIAD AT WYBODAETH) (AMRYWIO) (CYMRU) 2007. OS BYDD Y BWRDD, AR ÔL CYNNAL PRAWF LLES Y CYHOEDD YN PENDERFYNU YN UNOL Â'R DDEDDF, I YSTYRIED Y MATERION HYN YN BREIFAT, GORCHMYNNIR I'R CYHOEDD ADAEL Y CYFARFOD YN YSTOD TRAFODAETH O'R FATH.

Dydd Mawrth, 23 Awst 2016

YN BRESENNOL: Y Cyngorydd E. Dole (Chair)

Y Cyngorwyr:

H.A.L. Evans, L.D. Evans, D.M. Jenkins, G.O. Jones, T.J. Jones, P.A. Palmer,
L.M. Stephens a/ac J. Tremlett

Yn bresennol fel sylwedyddion:-

Y Cyngorwyr T. Devichand a J.S. Edmunds.

Roedd y swyddogion canlynol yn bresennol yn y cyfarfod:

Mr. M. James	–	Y Prif Weithredwr
Mr. C. Moore	–	Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol
Ms R. Mullen	–	Cyfarwyddwr yr Amgylchedd
Ms L. Rees Jones	–	Pennaeth Gweinyddiaeth a'r Gyfraith
Mr. S. Pilliner	–	Pennaeth Trafnidiaeth a Pheirianeg
Ms D. Williams	–	Rheolwr Marchnata a'r Cyfryngau Cynorthwyol
Mr. K. Thomas	–	Swyddog Gwasanaethau Democraidd

Siambwr, Neuadd y Sir - 11.00 - 11.10 am

1. YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB.

Cafwyd ymddiheuriad am absenoldeb gan y Cyngorydd M. Gravell.

2. DATGAN BUDDIANNAU PERSONOL.

Ni ddatganwyd dim buddiannau personol yn y cyfarfod.

3. CWESTIYNAU Â RHYBYDD GAN AELODAU

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd dim cwestiynau â rhybudd wedi cael eu cyflwyno gan yr Aelodau.

4. CWESTIYNAU A RHYBYDD GAN Y CYHOEDD

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd dim cwestiynau â rhybudd wedi dod i law gan y cyhoedd.

5. TREFNIADAU LLYWODRAETHU AR GYFER PANEL YR AELODAU O RAN APELIADAU CLUDIANT O'R CARTREF I'R YSGOL

Atgoffwyd y Bwrdd Gweithredol fod y Cyngor, yn ei gyfarfod ar 13^{eg} Ebrill, 2016 wedi penderfynu "sefydlu panel apêl i ymdrin â Chludiant o'r Cartref i'r Ysgol, gan roi rôl ymgynghorol i swyddogion perthnasol, ochr yn ochr ag aelodau â phleidlais – yr Aelod o'r Bwrdd Gweithredol dros Drafnidiaeth, yr Aelod o'r Bwrdd Gweithredol dros Addysg a Gwasanaethau Plant a'r aelod lleol ar gyfer y ward berthnasol".

Rhodddwyd gwybod i'r Bwrdd Gweithredol, gan mai swyddogaeth weithredol fyddai

penderfynu ar yr apeliadau, y byddai angen iddo fabwysiadu trefniadau llywodraethu a fanylai ar y ffordd y byddid yn gwneud penderfyniadau apêl. I'r perwyl hwnnw, rhoddodd y Bwrdd ystyriaeth i'r trefniadau llywodraethu arfaethedig a oedd wedi'u nodi yn yr adroddiad.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r trefniadau llywodraethu arfaethedig ar gyfer y Panel Apêl Cludiant o'r Cartref i'r Ysgol.

6. TIR A DDELIR MEWN YMDDIRIEDOLAETH ELUSENNOL- CANIATÂD YMDDIRIEDOLWR

Rhoddodd y Bwrdd Gweithredol ystyriaeth i adroddiad ar gais a oedd wedi dod i law gan Fforwm Trimsaran am i'r Cyngor, yn rhinwedd bod yn Ymddiriedolwr Maes Hamdden Trimsaran, roi caniatâd i'r Fforwm, yn unol â phrydles ddyddiedig 25^{ain} Gorffennaf, 2000, is-osod gwagle'r to yng Nghanolfan Hamdden Trimsaran i Awel Aman Tawe, elusen ynni gymunedol, at ddibenion gosod paneli haul.

PENDERFYNWYD bod Cyngor Sir Caerfyrddin, fel Ymddiriedolwr Maes Hamdden Trimsaran, yn rhoi caniatâd i Fforwm Trimsaran is-osod gwagle'r to yng Nghanolfan Hamdden Trimsaran i Awel Aman Tawe at ddibenion gosod paneli haul.

CADEIRYDD

DYDDIAD

BWRDD GWEITHREDOL 19EG MEDI 2016

Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM GYNLLUN STRATEGOL CYMRAEG MEWN ADDYSG 2016/17 SIR GAERFYRDDIN A'R YMGYNGHORIAD

Yr argymhellion / penderfyniadau allweddol sydd eu hangen:

- Ystyried ymateb swyddogion i sylwadau a gyflwynwyd yn sgil ymgynghori ynghylch yr adolygiad o Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Sir Gaerfyrddin
- Ystyried yr addasiadau i'r cynllun a rhoi sylwadau ar y cynnwys
- Derbynnu y fersiwn diwygiedig o'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg

Rhesymau:

- Mae'n ofynnol i'r Awdurdod Lleol adolygu ei Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a chyflwyno fersiwn diwygiedig ohono i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn.
- Adolygu'r addasiadau i'r cynllun a'r targedau o ran cyrhaeddiad yn y Gymraeg.
- Archwilio'r ymatebion i'r ymgynghoriad ynghylch Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Sir Gaerfyrddin

Angen ymgynghori â'r Pwyllgor Craffu perthnasol – OES

Y Pwyllgor Craffu - Addysg a Gwasanaethau Plant – 17^{eg} Mehefin, 2016.

Argymhellion / Sylwadau'r Pwyllgor Craffu: Yn yr adran ymgynghori

Angen i'r Bwrdd Gweithredol wneud penderfyniad OES

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad NAC OES

YR AELOD O'R BWRDD GWEITHREDOL SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:- Y Cyng. Gareth Jones

Y Gyfarwyddiaeth: Addysg a Phlant

Enw Pennaeth y Gwasanaeth:

Gareth Morgans

Awdur yr Adroddiad:

Gareth Morgans

Catrin Griffiths

Swydd:

Prif Swyddog Addysg

Prif Swyddog Addysg

Ymgynghorydd Her sydd â Chyfrifoldeb am y Gymraeg

Rhifau ffôn / Cyfeiriadau e-bost:

01267 246450

EDGMorgans@sirgar.gov.uk

EXECUTIVE SUMMARY
EXECUTIVE BOARD
19TH SEPTEMBER 2016

Carmarthenshire's 2016/17 Welsh in Education Strategic Plan and consultation update.

Background

Section 85 of the [Schools Standards and Organisation \(Wales\) Act](#) requires local authorities to prepare and submit a **Welsh in Education Strategic Plan** (WESP) for approval or modification by Welsh Ministers. These would be 3 year plans and reviewed on an annual basis.

WESPs detail how local authorities will aim to achieve the Welsh Government's outcomes and targets outlined in the **Welsh Medium Education Strategy** (WMES).

Policy context

The WMES sets out the Welsh Government's vision for an education and training system that responds in a planned way to the growing demand for Welsh-medium education. The aim is to facilitate an increase in the number of people of all ages able to use the Welsh language with their families, in their communities and in the workplace. The WESPs are a key vehicle for creating an improved planning system for Welsh-medium education.

The WESPs will provide the means for the Welsh Government to monitor the way in which local authorities respond and contribute to the implementation of the WMES objectives by:

- ensuring that every step of local authority education processes includes full consideration of Welsh-medium education;
- extending provision where a need is identified on the basis of improved planning;
- moving Welsh-language support services gradually away from the traditional roles of *athrawon bro* towards a new training and mentoring service;
- ensuring the delivery of Welsh-medium support services on the basis of consortia in the near future;
- improving standards and extending the use of Welsh by children and young people
- demonstrating progress against the specific targets in the WMES.

The intention of the WESPs is to:

- expect local authorities to be accountable to the Welsh Government for planning Welsh-medium and Welsh-language education provision;
- reflect the aims of the WMES;
- illustrate the current situation, outline appropriate activities and demonstrate improvement;
- be manageable and useful to you as a local authority; and
- demonstrate clear progress over 3-years in each local authority and consortium area towards achieving the WMES targets.

The WESPs focus on the targets in the WMES and LAs are asked to report annually on performance against these targets:

- *more 7 year-old children being taught through the medium of Welsh as a % of the Year 2 cohort;*
- *more learners continuing to improve their language skills on transfer from primary school to secondary school;*
- *more learners studying for qualifications through the medium of Welsh;*
- *more learners aged 16-19 studying Welsh and subjects through the medium of Welsh; and*
- *more learners with improved skills in Welsh.*

Carmarthenshire's initial Welsh in Education Strategic Plan 2014-2017 was approved by the County Council and subsequently by Welsh Ministers on the 24th of September, 2014. The WESP reflected the County Council's aspirations and the ambitions of the Welsh Government, as laid out in the Welsh Medium Education Strategy and The Welsh Language in Carmarthenshire report, March 2014 which was endorsed by the County Council. The Plan emphasised the commitment to work together to achieve the best outcomes for all Carmarthenshire's children and young people.

In October 2015 we received a letter reminding us that the *Welsh in Education Strategic Plans and Assessing Demand for Welsh-medium Education (Wales) Regulations 2013* require a local authority to review its Plan annually which, in effect, means a review of progress against the targets set out in the Plan. The review had to be completed and the amended Plan which emerged from that process had to be submitted to Welsh Ministers **no later than 20th December 2015**.

There was confusion in respect to the requirement to consult on the revised WESP. Officers were of the view, which had been confirmed by Welsh Government officials during the initial training on WESPS, that there was no requirement to consult on revised Welsh in Education Strategic Plans. Officers had considered the 'The Welsh in Education Strategic Plans and Assessing Demand for Welsh Medium Education (Wales) Regulations 2013' which cited that- 'During the conduct of such a review the local authority must consult such persons as they consider appropriate'. As there had been regular discussions in regard to the WESP with schools, the Council's Welsh Language Advisory Panel and the Welsh in Education Forum officers believed that was appropriate and sufficient.

However, Welsh Government officials subsequently advised us of Part 4 of the *School Standards and Organisation (Wales) Act 2013* which states that- 'In preparing a Welsh in education strategic plan or revised plan, a local authority must consult.' Once officers were aware of this requirement a consultation was undertaken. The consultation commenced on the 29th March and closed on the 12th May, 2016. A total of 16 responses were received- an analysis is included in the attached report.

DETAILED REPORT ATTACHED?	YES
---------------------------	-----

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report :

Signed:

Chief Education Officer

Policy, Crime & Disorder and Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
YES	NONE	YES	NONE	YES	YES	NONE

Policy, Crime & Disorder and Equalities

The development of the Welsh Language in Education is an integral part of the 'Welsh Language in Carmarthenshire Report' prepared by the Welsh language Census Group in March 2014. The recommendations, as endorsed by full Council have been incorporated into Carmarthenshire's Welsh in Education Strategic Plan (WESP) which is our policy to meet the expectations of the Welsh Government's Welsh Medium Education Strategy (WMES) which sets out the Welsh Government's vision for an education and training system that responds in a planned way to the growing demand for Welsh-medium education. The aim is to facilitate an increase in the number of people of all ages able to use the Welsh language with their families, in their communities and in the workplace.

The WESPs are a key vehicle for creating an improved planning system for Welsh-medium education. Carmarthenshire's WESP details how the local authorities aims to achieve the Welsh Government's outcomes and targets outlined in the Welsh Medium Education Strategy

Finance

Many of the actions included in Carmarthenshire's Welsh in Education Strategic Plan have associated costs e.g. lead officer time, resources, language charter, training. Additional budget was secured to allow the Education Department to appoint a lead officer (part time) and develop the actions included in the plan. Using the Welsh in Education Grant and this additional funding has enabled us to realize many of the actions. To ensure further progress the additional funding is required.

Risk Management Issues

Without sufficient resource and County Council support it will be difficult to deliver the agreed actions and improve standards of attainment and increase participation in Welsh medium education. This could lead to challenge from Members and external challenge from Welsh Government officials and ESTYN in respect to progress being achieved.

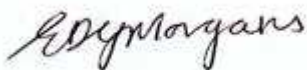
Staffing Implications

Due to additional central funding we have an officer (part-time) to lead the implementation of the WESP. Without this officer's time it would be challenging to implement the agreed actions. In addition the Welsh Support Teachers (Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd) are employed utilising the Welsh in Education Grant issued to ERW by the Welsh Government. Any reduction in this grant would have an adverse effect on this team and our capacity to deliver the WESP.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed:

Chief Education Officer

In preparing a Welsh in Education Strategic Plan or revised plan, a local authority must consult-

- a) its neighbouring local authorities;
- b) the head teacher of each school maintained by it;
- c) the governing body of each school maintained by it;
- d) each institution within the further education sector in its area;
- e) in relation to any foundation or voluntary school in its area-

- 1.1. the person who appoints the foundation governors, and
- 1.2. if the school has a religious character, the appropriate religious body;

- f) other prescribed persons.

To meet the requirements of the consultation the Local Authority-

1. Wrote to all Headteachers asking them to forward the consultation to their Governing Body.
2. Wrote to all Headteachers asking them to forward the consultation information to their parents.
3. Wrote to neighbouring authorities and the other bodies noted in **d** and **e** above
4. In respect to F (other prescribed persons) we arranged for information in relation to the consultation to be included in the County Council's website.

1. Scrutiny Committee- Education and Children's Services Scrutiny Committee was consulted on 17-06-16

Recommendations/Comments:

UNANIMOUSLY RESOLVED that:

- The revised Carmarthenshire's Welsh in Education Strategic Plan be endorsed for consideration by the Executive Board.
- That the Executive Board Member (Education & Children) be requested to lobby the Welsh Government and request that WESPs be incorporated into local authorities' existing corporate strategies, rather than being considered as stand-alone documents.

2. Local Member(s)

The consultation was open to all Members and some responded.

3. Community / Town Council

There was no requirement to directly consult with Community/Town councils

4. Relevant Partners

All statutory consultees were consulted which included schools. Parents, although not a statutory group were also consulted.

5. Staff Side Representatives and other Organisations

Public consultation open to all

Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information

List of Background Papers used in the preparation of this report:

THESE ARE DETAILED BELOW

Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection
Revised Welsh in Education Strategic Plan		

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

CONSULTATION REPORT

Carmarthenshire's Welsh in Education Strategic Plan

Appendix A

List of Respondents to the Consultation Document

Carmarthenshire's Welsh in Education Strategic Plan

Observation Received List

Number	Position/Category of Respondent
1.	Parent
2.	Parent
3.	County Councillor
4.	Parent
5.	Parent
6.	Parent
7.	County Councillor
8.	Welsh Language Organisation
9.	Unknown
10.	Parent
11.	Parent
12.	Parent
13a	Parents/ Members of Governing Body
13b	Parent/ Member of Governing Body
13c	Parent/ Members of Governing Body
13d	Parent/ Members of Governing Body

Appendix B

Observations/Themes and LA response

Observation/Theme	Local Authority Response
In opposition	
<p>1 Issue of parental choice/not compliant with legislation/ UNRC- the lack of choice is unacceptable</p>	<p>The Local Authority has a responsibility to provide all pupils with the best education possible and the Local Authority believes that providing a bilingual education is best for all pupils. The aim of Carmarthenshire’s Welsh in Education Strategic Plan 2014-2017 is to ensure “that every pupil who receives education in Welsh/bilingual medium schools can speak, read and write Welsh fluently by the end of KS2.” The best way to create confident, bilingual individuals is through immersing pupils in the Welsh language.</p> <p>We do not agree with the response in respect to choice. We believe that we are compliant with the law and that the respondent has applied too broad an interpretation of “parental choice”, as the law does not give parents, the absolute right to have their children educated through whatever linguistic medium they choose. The Local Authority is of the view that the availability of education in one of the national languages is sufficient to fulfil the duty under Article 2 of the UNRC.</p>
<p>2 Issue of standards and learning through Welsh</p>	<p>There is no evidence that standards of education through the medium of Welsh are not equivalent to the standards of education through the medium of English. It is challenging to compare schools as they have different cohort sizes, learners from different backgrounds and different levels of challenge. In respect to the Level 2 Inclusive indicator it could be argued that Welsh Medium secondary schools achieve better results than the other schools.</p> <p><u>2015/16 Level 2i</u> Welsh Medium- 72.8%, Bilingual- 60.3%, English Medium- 57.4%</p>
<p>3 How can parents support with homework, get involved in their education</p>	<p>This is a fair point however there are examples of Welsh medium schools who work hard to successfully ensure that all parents understand their child’s work and are able to support their learning. e.g.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Open door policy where teachers translate the work for parents and provide an explanation of what is required at that time e.g. either before or after school • Homework is provided bilingually when needed. • Welsh lessons are provided to parents • A homework club is held after school to provide support for pupils who require help with their homework. • After school activities are held bilingually. • Older pupils have skills which enables them to explain the homework to their parents.

Tudalen 20		<ul style="list-style-type: none"> • Using online translation tools. • Asking a Welsh speaking friend/family member/neighbour for help. <p>ACTION- LA to work with schools to produce a ‘Good Practice/guidance document for engaging all parents’.</p>
	4	<p>Happy for children to be taught through Welsh in the primary level but not in secondary.</p> <p>The LA is of the view that in order to develop to be fully and competently bilingual a learner needs to continue with a Welsh/bilingual education into Key Stage 3 studying at least 5 subjects through the medium of Welsh until the end of Year 9.</p>
	5	<p>Lack of consultation initially and if interested parties have now been consulted.</p> <p>The LA was of the view that there was no requirement to consult on the revised Welsh in Education Strategic Plan. Officers considered <i>‘The Welsh in Education Strategic Plans and Assessing Demand for Welsh Medium Education (Wales) Regulations 2013’</i> which cited that <i>‘During the conduct of such a review the local authority must consult such persons as they consider appropriate’</i>. As there had been regular discussions in regard to the WESP with schools, the Council’s Welsh Language Advisory Panel and the Welsh in Education Forum we believed that was appropriate.</p> <p>However, Part 4 of the <i>School Standards and Organisation (Wales) Act 2013</i> states that- <i>In preparing a Welsh in education strategic plan or revised plan, a local authority must consult.</i></p> <p>Once officers were aware of this requirement a consultation was undertaken and an extended timescale, as advised by Welsh Government, was agreed.</p>
6	<p>Issue of ALN and acquisition of two languages</p> <p>All pupils with additional learning needs have specific individual plans based on their needs and the agreed support is provided. In the majority of cases an additional learning need is not a barrier to learning two or more languages as there is much flexibility built into the delivery of the curriculum to enable pupils to succeed. It is our experience that the vast majority of pupils with a wide range of additional learning needs and abilities are successful in all of our schools irrespective of the language of instruction.</p> <p>We recognise the many benefits of bilingualism and are of the view that learning more than one language supports the development of cognitive skills e.g. cognitive control, phonological awareness, memory, comparison and non-verbal problem solving. Learning two languages also supports the gaining of understanding of differences in language structures, develops confidence in learning new languages and supports the gaining of learning skills early that are transferable across subject areas which support good</p>	

		learning. We are of the view that in the majority of cases an additional learning need is not a barrier to learning two languages but recognise that the expectations for level of proficiency in each language need to be approached realistically. In exceptional cases only will there be a recommendation for monolingual provision.
7	<p>Many ALN assessment tools are only available in English and how will LA ensure that children with 'protected characteristics' are not discriminated against.</p> <p>Ability of learners with ALN being able to receive services in the language which they are most comfortable.</p>	<p>We are fortunate in Carmarthenshire in having a bilingual team of Additional Learning Needs Coordinators, Advisory Teachers and Education and Child Psychologists who can provide a bilingual service to learners and schools. We are confident that we can meet the needs of our learners and provide advice, guidance and assessments through the medium of Welsh and English.</p> <p>As part of the Welsh Government's ALN Reform agenda the case to further develop Welsh medium resources and tools has been made.</p> <p>The LA has many experienced Inclusion officers who are able to offer expertise, advice and guidance in either Welsh or English. These officers contributed to the development of the WESP and the ALN section. Additional learning Needs Coordinators with the necessary skills are employed by schools to be able to support the learners.</p>
8	<p>How has demand for English Medium school places assessed</p>	<p>Comments are noted and the Local Authority is of the view that they have complied with this duty. There is no requirement for the Local Authority to assess the demand for English Medium school places however as part of the WESP guidance there is an expectation on some LAs to assess the demand for Welsh medium provision. As more than 50% of Carmarthenshire's 7 year olds are in Welsh-medium education there is no requirement for us to undertake such an assessment.</p> <p><i>'The powers in relation to Welsh-medium education assessments are set out in Regulation 3 and require any local authority to assess demand if there are fewer than 50% of seven year olds in Welsh-medium education and the local authority has not undertaken such a survey during the last three years provided that Welsh Ministers inform the local authority in writing that it must do so. Any such assessment must include the questions set out in Schedule 1 of the Regulations.</i> (WESP Guidance 2014)</p>
9	<p>Will LA adhere to the 'Schools Organisational Code' in respect to this agenda- category, standards, progression,</p>	<p>The Local Authority is obliged to ensure that any changes to a school will be in line with the <i>School Organisation Code</i> procedures. http://gov.wales/docs/dcells/publications/130719-school-organisation-codes-en.pdf</p>

Tudalen 22	travel time...	
	Impact on English Medium schools in respect to funding, intake etc.	The WESP requires all schools to move along the language continuum and develop Welsh medium provision. We have some English medium secondary schools who have responded to this challenge and are providing some subject through the medium of Welsh at Key Stage 3. This has attracted learners and protected their roll and funding.
	11 Ability to speak Welsh must not become the over-riding factor when recruiting staff.	Welsh as a 1 st or 2 nd language is a statutory element of the National Curriculum. All schools are required to provide a certain level of Welsh therefore Governing Bodies have a duty to employ staff who have the skills/ are able to deliver the Welsh requirements of the curriculum.
	12 Need to make it clear that there is an expectation that learners who follow Welsh medium primary education are expected to continue with Welsh 1st language programme of study at secondary school.	<p>The WESP clearly states the Local Authority's expectations in respect to Welsh/bilingual provision.</p> <p>All schools have defined themselves according to the Welsh Government's '<i>Defining schools according to Welsh medium provision</i>' and review this annually in their submission to Welsh Government via the PLASC (Pupil Level Annual School Census).</p> <p>Schools, in their prospectuses/Information for Parents will note the school's language category and policy in respect to linguistic character and progression.</p>
In support		
1 Benefits of learning at least two languages and learners leaving school with fluency and confidence in Welsh	The respondents support is noted and we welcome the observations. There are many advantages to being bilingual as confirmed by national and international research. Bilingualism has positive effects on children's linguistic and educational development as well as having social advantages. Some new studies also suggest that bilingualism may offer some protection against the decline of cognitive abilities in old age, both in normal and pathological ageing.	
2 Encouraged by increased update of Welsh 1st language at GCSE.	The respondents support is noted and we welcome the observations.	
3 The MEP programme should be expedited to address the barriers to	Carmarthenshire County Council's Modernising Education Provision programme is addressing this issue and increasing the number of Welsh medium education places across the county e.g. establishing a dual stream school in Llanelli to replace two English medium schools (Copperworks and Lakefield),	

	accessing Welsh medium education	<p>establishing a Category 1 school at Ysgol Bro Myrddin, supporting dual stream schools to become Welsh medium schools.</p> <p>The prioritisation of capital investment in the modernisation of school premises is founded upon consideration of a combination of criteria which includes-</p> <p>Welsh Language Development: <i>investment will be prioritised towards projects that promote the expansion of Welsh medium education or the development of bilingual education, in support of the objectives set out in the County Council's Welsh in Education Strategic Plan.</i></p>
4	Happy to see increase in many indicators but concerned about reduction in transfer from primary to secondary sector.	The respondent's comments are noted. The LA is also disappointed in the 2015 transfer rate from Welsh medium primary education to Welsh medium secondary education. We are confident that initiatives such as our marketing campaign and the launching of the Language Charters will support this aim and increase the number of learners who choose Welsh medium secondary education. However, we must recognise that there is parental choice at this transition stage and a range of options for learners.
5	Would like to see a plan for every primary and secondary school to move along the Welsh language continuum.	<p>The LA agrees with this suggestion.</p> <p>ACTION- LA to draft a primary and secondary plan for discussion with school Governing Bodies.</p>
6	Support but the goals are not ambitious enough and there is a need to look at the broader context of supporting rural Welsh communities.	The respondent's support/comments are noted.
General comments		
1	Need to ensure Welsh medium early years provision in all areas and that school early years staff are bilingual.	The respondent's comments are noted. A review of early years provision has been undertaken and we are committed to work with schools and the non-maintained sector to ensure that all Carmarthenshire children can access quality Welsh-medium early years provision.

Tudalen 24	2 Schools need to better support/ acknowledge parents who are not Welsh/learning Welsh.	The respondent's comments are noted. There are examples of Welsh medium schools who successfully support who are not Welsh speakers. ACTION- LA to work with schools to produce a 'Good Practice/guidance document for engaging all parents'.
3	Language is ambiguous and sometimes aggressive	The respondent's comments are noted.
4	The document needs to be more celebratory in nature and note the progress being made in particular schools	The respondent's comments are noted. ACTION- develop and share case studies of effective practice and celebrate the progress being achieved by schools.
5	Need to develop further Welsh medium educational support materials, resources and initiatives	There has been substantial investment over the past few years in developing Welsh medium educational support materials and resources. Annually CBAC/WJEC invite practitioners to suggest ideas for new resources that are required to support curriculum delivery. http://resources.wjec.co.uk/Pages/SearchResources.aspx In addition the team of Welsh and Bilingual Support Teachers create many resources in response to requests from Carmarthenshire's schools.

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg

Sir Gaerfyrddin

2014 – 2017

Mae'r testun sydd wedi ei amlygu wedi ei
newid/adolygu o fersiwn 2014 gwreiddiol o'r CSGA

Adran 1

Gweledigaeth a nôd Sir Gâr am Addysg cyfrwng Cymraeg

Dysgu yn Sir Gâr – **ychwanegwyd hwn at y cynllun gwreiddiol er mwyn dangos ein gweledigaeth a'n blaenoriaethau**

Ein gweledigaeth...

I ddarparu gwasanaeth a fydd yn sicrhau cyfleoedd dysgu o ansawdd uchel i'r holl blant, pobl ifanc ac oedolion, a thrwy hynny'n eu galluogi i gyflawni eu llawn botensial yng nghydestun natur ddwyieithog unigryw'r sir.

Ein polisi ar gyfer hyrwyddo dysgu...

Hyrwyddo'r dysgu yw ein prif ddiben. Yr ydym yn credu fod dysgwyr effeithiol:

- yn gwybod sut i ddysgu ar eu pennau eu hunain a chydag eraill
- yn medru mynd ati'n gynyddol i reoli eu dysgu
- yn mwynhau dysgu
- yn hyderus ac yn cael eu symbylu i barhau i ddysgu trwy gydol oes

Mae'r Awdurdod Lleol, ei ysgolion a darparwyr addysg eraill yn hyrwyddo diwylliant sy'n annog pobl i ymchwilio i safbwyntiau ynghylch dysgu ac yn annog pobl i ddatblygu cyd-ddealltwriaeth o beth yw dysgu.

Hwylusir y gwaith yma trwy:

- gysylltu â phobl a thrafod sut byddwn ni'n dysgu
- rhannu arferion da o ran annog pob disgybl i feddwl ac i siarad am eu dulliau dysgu

- crisialu a gwella rôl Asesu ar gyfer Dysgu

Ffrwyth y gwaith hwn fydd:

- dysgwyr effeithiol sy'n tueddu mwy at gyflawni
- darparwyr sy'n annog pawb i gyfrannu o ran hyrwyddo'r dysgu
- darparwyr sy'n cytuno ar bolisïau ar gyfer dysgu ac yn eu rhoi ar waith
- darparwyr sy'n cynnal ymchwil weithredol sydd yn canolbwyntio ar ddysgu

Ein blaenoriaethau...

- Cyfathrebu ar draws y cwricwlwm: llythrennedd, rhifedd, dwyieithrwydd, TGCh a lles
- Asesu ar gyfer Dysgu - codi disgwyliadau a chysondeb er mwyn cael gwared ar amrywiaeth
- Arweinyddiaeth System a chynyddu cydweithredu

Ein ffordd o weithio...

- Adeiladu ymddiriedaeth a chynnal deialog
- Gweithio gyda'n gilydd i gofleidio newid ac i gryfhau systemau, arfer a deilliannau
- Gweithio gyda'n gilydd i sicrhau bod pawb yn cyflawni

Y Gymraeg yn Sir Gâr – yn ychwanegol o ganlyniad i waith Y Grŵp Gorchwyl a Gorffen Iaith Gymraeg Sir Gâr

O edrych ar ganlyniadau Cyfrifiad 2011 yn Sir Gaerfyrddin y gwelwyd y pwynt canran yn disgyn fwyaf yng Nghymru– o 50.3% yn 2001 i 43.9% yn 2011, sy'n golygu mai llai na hanner y boblogaeth oedd yn gallu siarad Cymraeg erbyn 2011. Dyma'r tro cyntaf yn hanes y sir i'r ganran ddisgyn dan yr hanner.

Yn dilyn cyhoeddi Canlyniadau Cyfrifiad 2011 cytunodd y Cyngor i sefydlu Gweithgor Tasg a Gorffen i ymchwilio i'r ffactorau sydd wedi arwain at y dirywiad ac i lunio argymhellion er mwyn ymdrin â'r sefyllfa. Yn y cyfnod rhwng mis Ebrill 2013 a Mawrth 2014, cynhaliwyd cyfres o gyfarfodydd yn edrych ar y meysydd canlynol:

- Cynllunio
- Addysg
- Iaith ac Economi
- Gweithleoedd cyfrwng Cymraeg a gweinyddiaeth y Cyngor
- Effaith sefydliadau sy'n gweithio er budd y Gymraeg megis y Mentrau Iaith
- Cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yng nghymunedau'r sir
- Trosglwyddiad iaith yn y teulu
- Marchnata'r iaith

Cytunodd yr Aelodau i wahodd ystod o sefydliadau ac unigolion i gyflwyno tystiolaeth i'r Gweithgor ac er mwyn adeiladu ar y wybodaeth leol ynghylch sefyllfa'r Gymraeg yn y sir. Cytunodd yr aelodau i wahodd sylwadau gan aelodau o'r cyhoedd gan ofyn iddynt gyflwyno tystiolaeth ynglŷn â'r meysydd blaenoriaeth ac i gynnig eu profiadau personol o ran y Gymraeg.

Penderfynodd y Grŵp i gomisiynu dau ddarn o waith ymchwil penodol. Comisiynwyd Dr Dylan Phillips i baratoi adroddiad ystadegol manwl ar sefyllfa'r Gymraeg yn Sir Gâr er mwyn cael dogfen a fyddai ar gael, nid yn unig at waith y Gweithgor ond fel sail tystiolaeth ar gyfer pob un o bartneriaid y Cyngor wrth gynllunio gwasanaethau a gweithgarwch hyrwyddo'r Gymraeg yn y

sir. Cytunwyd hefyd i gomisiynu Prifysgol y Drindod Dewi Sant i wneud darn o waith ymchwil i edrych ar Gynllunio a'r iaith Gymraeg.

Addysg

Mae **Strategaeth Addysg Gymraeg Sir Gaerfyrddin** yn adlewyrchu dyheadau'r Cyngor a dyheadau Llywodraeth Cymru fel y maent wedi eu nodi yn y Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg, Y Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion, Polisi Iaith Sir Gaerfyrddin a'r Strategaeth Gymunedol Integredig.

Mae'r Cynllun yn pwysleisio ymrwymiad i gydweithio i gyflawni'r canlyniadau gorau i holl blant a phobl ifanc Sir Gâr.

Bydd yr Awdurdod yn gweithio ar y cyd â gwasanaethau eraill i:

- Sicrhau bod addysg cyfrwng Cymraeg neu ddwyieithog ar gael i bob plentyn, a hynny o fewn pellter teithio rhesymol o gartref y plentyn. Golyga hyn blant o oedran cyn ysgol ymlaen;
- Sicrhau bod y Gymraeg yn parhau i gael ei haddysgu fel iaith gyntaf ac/neu ail iaith ar yr amserlen yn holl ysgolion y Sir, yn unol ag anghenion statudol y Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg, *'cael system a hyfforddiant sy'n ymateb mewn ffordd wedi'i chynllunio i'r galw cynyddol am addysg cyfrwng Cymraeg'* a hynny o gyfnod addysg cyn statudol ymlaen;
- Sicrhau bod pob disgybl mewn ysgolion Cyfrwng Cymraeg yn gallu siarad, darllen ac ysgrifennu'r Gymraeg yn rhugl erbyn diwedd CA2;
- Disgwylir bod dilyniant ieithyddol yn digwydd ym mhrofiadau cwricwlaidd y dysgwr wrth iddyn nhw drosglwyddo o Gyfnod Allweddol 2 i Gyfnod Allweddol 3;
- Disgwylir i bob disgybl sydd wedi dilyn y rhaglen Gymraeg iaith gyntaf yn y cyfnod cynradd i barhau gyda'r rhaglen hon wrth drosglwyddo i'r uwchradd;

- Sicrhau dilyniant datblygedig o ddarpariaeth cyn ysgol i addysg gynradd cyfrwng Cymraeg/dwyieithog i addysg uwchradd cyfrwng Cymraeg/dwyieithog. Hybir dilyniant ieithyddol o CA4 ymlaen hyd at yrfa dysgu gydol oes disgyblion a myfyrwyr y Sir;
- Gweithio mewn partneriaeth â'r holl ddarparwyr cyn ysgol, y Cyfnod Sylfaen, cynradd, uwchradd a llwybrau dysgu 14-19 er mwyn gwella safon y Gymraeg fel iaith gyntaf ac ail iaith. Bydd holl ysgolion y Sir yn derbyn cyngor a chefnogaeth gan yr Arweinwyr System sy'n rhan o'r gwasanaethau gwella ysgolion. Cynigir cefnogaeth bellach gan Arweinwyr System Cysylltiol Llythrennedd a'r Gwasanaeth Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd wrth iddynt ymweld â'r ysgolion, gan fonitro safonau ieithyddol disgyblion ar ran yr Awdurdod Lleol;
- Sicrhau bod plant a phobl ifanc sydd ag anghenion addysgol ychwanegol yn derbyn cyfle cyfartal ieithyddol o safbwynt addysg cyfrwng Cymraeg wrth ddilyn gofynion Cod Ymarfer diwygiedig ADY Cymru;
- Hyrwyddo a datblygu rhaglenni dysgu a hyfforddiant a fydd yn fodd i athrawon feithrin y gallu a'r hyder i gyflwyno'r Gymraeg yn iaith gyntaf ac/neu ail iaith;
- Hyrwyddo hyfforddiant codi ymwybyddiaeth iaith i lywodraethwyr, rhieni a staff addysgu;
- Rhoi sylw i faterion gallu ieithyddol o ran gweithwyr cymorth dysgu sy'n gallu cynorthwyo gyda chyflwyno'r ddarpariaeth iaith Gymraeg yn y Cyfnod Sylfaen, mewn lleoliadau Cymraeg eu cyfrwng a Chymraeg Ail iaith;
- Sicrhau bod disgyblion newydd i'r Sir sy'n fewnfudwyr di-gymraeg yn medru gwneud defnydd llawn o'r Gwasanaeth Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd er mwyn iddynt, wrth dderbyn cwrs dwys yn y Gymraeg, allu integreiddio'n naturiol i'w hysgol leol a'u cymuned.
- Hyrwyddo datblygiad sgiliau dwyieithog disgyblion ym mhob sefyllfa ysgol fel y defnyddir rhagor o'r Gymraeg a hynny'n gymesur â dynodiad ysgolion unigol o ran cyfrwng dysgu.

Adran 2

Y Cynllun Gweithredu

Deilliant 1: Mwy o blant saith oed yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg

Argymhellion Gweithgor y Cyfrifiad- Y Gymraeg yn Sir Gâr- yn ychwanegol o ganlyniad i waith Grŵp Iaith Gymraeg Sir Gâr

NOD: Cynyddu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg yn Sir Gâr a sicrhau dilyniant ieithyddol o'r sector meithrin ar hyd y cyfnodau allweddol i'r sector uwchradd fel y daw pob disgybl yn rhugl ac yn hyderus yn y Gymraeg a'r Saesneg.

1. Bod y Cyngor Sir yn cydweithio'n agos gyda'r Mudiad Meithrin a darparwyr preifat i sicrhau bod addysg cyn ysgol cyfrwng Cymraeg ar gael yn hwylus ym mhob rhan o Sir Gâr.
2. Bod y Cyngor Sir yn paratoi cynllun gwaith ac amserlen bendant, mewn cydweithrediad â chyrrff llywodraethu ysgolion, er mwyn symud pob ysgol gynradd ar hyd continwwm iaith. Bydd angen datblygu strategaethau ar gyfer yr amrywiol gategorïau ac ardaloedd daearyddol;
3. Bod y Cyngor Sir yn cydweithio'n agos gyda staff a chyrrff llywodraethol ysgolion trawsnewidiol Sir Gâr (sef ysgolion cyfrwng Cymraeg ond â defnydd sylweddol o'r Saesneg) er mwyn eu troi yn ysgolion Cymraeg;
4. Bod y Cyngor Sir yn cydweithio'n agos gyda staff a chyrrff llywodraethol ysgolion dwy ffrwd Sir Gâr er mwyn eu troi yn ysgolion Cymraeg;
5. Bod y Cyngor Sir yn cytuno ar yr egwyddor y dylai pob ysgol gynradd Saesneg dros gyfnod o amser gyflwyno'r cwricwlwm yn y Cyfnod Sylfaen yn bennaf drwy gyfrwng y Gymraeg fel man cychwyn gan ystyried opsiynau gwahanol ar gyfer Cyfnod Allweddol 2 (CA2);
6. Bod y Cyngor Sir yn dechrau'r broses o adnabod ysgolion cyfrwng Saesneg fyddai'n barod i gyflwyno'r Cyfnod Sylfaen drwy gyfrwng y Gymraeg yn weddol o fuan gyda'r nod yn CA2 i gynnig dewis rhwng ffrwd Gymraeg neu ffrwd ddwyieithog (25-50% cyfrwng Cymraeg);
7. Bod y Cyngor Sir yn rhoi ystyriaeth fanwl i fodel presennol canolfannau iaith/hwyrddyfodiaid Sir Gâr yn y sector cynradd ac i ddatblygu'r ddarpariaeth ar sail model Cyngorau Gwynedd a Cheredigion;
8. Bod y Cyngor Sir yn mabwysiadu Siatr Iaith Gymraeg Cyngor Gwynedd (sy'n annog plant i siarad Cymraeg yn yr ysgol ac yn gymunedol) a'i addasu at ofynion Sir Gaerfyrddin;
10. Bod y Cyngor Sir yn cynnwys disgwyliadau o ran darpariaeth cyfrwng Cymraeg fel rhan o gytundeb gydag ysgolion, ochr yn ochr â disgwyliadau o ran disgyblaeth, cyrhaeddiad a phresenoldeb;
17. Bod y Cyngor Sir yn cynnal ymgyrch farchnata barhaus i hyrwyddo addysg Gymraeg gan esbonio manteision bod yn ddwyieithog i rieni a disgyblion;

18. Bod y Cyngor Sir yn darparu hyfforddiant i lywodraethwyr cynradd ac uwchradd ar fanteision addysg Gymraeg a'r rhesymau addysgiadol, economaidd a chymunedol pam y dylid ehangu'r ddarpariaeth ar draws y sir.

19. Bod y Cyngor Sir yn cynnal asesiad o'r galw am addysg Gymraeg mewn ardaloedd lle ystyrir bod angen;

NOD: I sicrhau cynnydd yn nifer y teuluoedd sy'n trosglwyddo'r iaith Gymraeg o fewn aelwydydd cyfrwng Gymraeg ac aelwydydd iaith gymysg ac i gynnig cefnogaeth i aelwydydd di-gymraeg i gyflwyno'r Gymraeg.

67. Bod y Cyngor Sir yn cyd-weithio gyda chyrff a phrosiectau megis Twf (mudiad sy'n hyrwyddo trosglwyddo iaith yn y teulu) a'r Mudiad Meithrin er mwyn hyrwyddo cyfleoedd dwyieithrwydd yn y sector cyn-ysgol trwy dargedu cymunedau penodol o fewn Sir Gâr yn ôl dadansoddiad ystadegol o'r defnydd o'r Gymraeg.

69. Bod Llywodraeth Cymru gyda chydweithrediad y Cyngor Sir yn sicrhau bod yr iaith Gymraeg yn ganolog i gynlluniau tebyg i Dechrau'n Deg.

A. Amcan	B. Perfformiad cyfredol	C. Targedau	Ch. Cynnydd				
<p>Cynyddu nifer y dysgwyr saith oed sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.</p>	<p>Yn 2015 roedd 56.8% o blant yn derbyn addysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd y nifer o ddysgwyr 7 oed sydd yn cael eu haddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg yn cynyddu wrth i ysgolion Dwy Ffrwd gynllunio ar gyfer addysg cyfrwng Gymraeg yn y Cyfnod Sylfaen ac wrth sicrhau dilyniant i Gyfnod Allweddol 2.</p>	<table border="1" data-bbox="1294 794 1733 868"> <tr> <td>2015</td> <td>56%</td> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>58%</td> </tr> </table> <p>Parhau i gynyddu'r canran o ddysgwyr 7 oed sy'n derbyn addysg trwy gyfrwng y Gymraeg wrth i Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd ac Arweinwyr System barhau i dargedu ysgolion Dwy Ffrwd.</p> <p>Cefnogi 3 ysgol i drosglwyddo erbyn 2017.</p> <p>Targedu 8 ysgol i symud ar hyd y continwmm iaith erbyn 2016. Ymchwilio i ac ymgynghori ynghylch nifer o ysgolion Cyfrwng Saesneg sydd a'r ddarpariaeth i</p>	2015	56%	2017	58%	<p>Wedi cyrraedd targed 2015 o ran nifer y dysgwyr saith oed sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Argoeli'n dda o ran cynyddu ymhellach wrth i 6 ysgol dwy ffrwd symud ar hyd y continwmm ieithyddol . Wedi trafodaethau gyda LIC cychwyn ar ymgynghori'n ffurfiol 2016-17 er mwyn newid categori ysgol. Trafod y posibiladau o greu ysgolion sydd yn darparu yn y Gymraeg yn y CS ac yna cynnig dewis dwy ffrwd ym mlwyddyn 3 ymlaen</p> <p>Cyflwyniad wedi ei greu ar</p>
2015	56%						
2017	58%						

		<p>weithredu'r Cyfnod Sylfaen trwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>Targedu'r ysgolion Cyfrwng Saesneg hynny i ddarparu'r Cyfnod Sylfaen trwy gyfrwng y Gymraeg- 2017.</p>	<p>gyfer yr ysgolion sydd yn addas ar gyfer rhannu gyda llywodraethwyr a rhieni. Wedi creu cynllun a chychwyn hyfforddiant ar fanteision dwyieithrwydd (yn seiliedig ar ymchwil academaidd). Creu Ysgol newydd dwy ffrwd yn ardal Llanelli- wedi ymgynghori'n ffurfiol - anelu at agor ysgol newydd ym Medi 2016. Mewn trafodaethau gyda LIC ar gyfer sicrhau cyllid ar gyfer ysgol newydd.</p>
<p>Mabwysiadu dulliau cadarn o fesur y galw am ddarpariaeth gofal plant ac addysg statudol cyfrwng Cymraeg. Gweithredu'n brydlon ar gasgliadau arolygon rhieni.</p>	<p>Mae polisi derbyn plant i ysgolion Sir Gaerfyrddin yn dibynnu ar ddarpariaeth leol :</p> <ul style="list-style-type: none"> • ysgolion cynradd gyda dosbarthiadau meithrin- derbyn yn y tymor ar ôl trydydd pen-blwydd y plentyn, yn bennaf yn rhan amser. Derbynnir yn amser llawn cyn pedwerydd pen-blwydd y plentyn; • ysgolion cynradd heb ddosbarthiadau meithrin - derbyn amser llawn ar ddechrau'r tymor cyn pedwerydd pen-blwydd y plentyn <p>Ceisir sicrhau dewis i rieni a chynnig cyfle cyfartal trwy ariannu lleoedd i blant o fewn darpariaethau'r mudiadau gwirfoddol a phreifat, megis y Mudiad Meithrin, Cylch Ti a Fi neu'r WPPA, yn unol â'r canllawiau a osodir ar eu cyfer gan Bartneriaeth Plant Sir Gaerfyrddin.</p> <p>Caiff un ysgol feithrin a 31 o ddosbarthiadau meithrin eu cynnal gan yr Awdurdod Addysg.</p>	<p>Gweledigaeth yr ALI a'r LIC, fel y'i diffinnir yn <i>Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg NS1</i>, yw anelu at yr un targed, sef "<i>gwella'r broses o gynllunio darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn y cyfnodau addysg cyn statudol a statudol</i>"</p> <p>Nod i gynyddu darpariaeth cyn ysgol cyfrwng Cymraeg yn nalgylchoedd ysgolion cyfrwng Saesneg mewn tair ysgol yn flynyddol.</p> <p>Targedu ysgolion gyda dosbarthiadau meithrin i sicrhau o leiaf 90% o blant i barhau gydag addysg Cyfrwng Cymraeg</p> <p>Gweithio gyda'r Mudiad</p>	<p>Amserlen arfaethedig/ ysgolion ffocws wedi eu nodi ond anawsterau gyda'r angen am broses statudol i sicrhau unrhyw newid arwyddocaol.</p> <p>Cyd weithio gyda LIC i hwyluso'r daith</p> <p>Parhau i dargedu ysgolion gyda dosbarthiadau meithrin. Gwelir atodiad</p>

	<p>Bu'r Mudiad Meithrin yn aelod o Bartneriaeth Plant Sir Gaerfyrddin o'r cychwyn cyntaf. Cynhwysir hwy ym mhob trafodaeth a phenderfyniad wrth lunio a chytuno ar Gynllun Blynnyddoedd Cynnar a Gofal Plant yr Awdurdod</p> <p>Gan fod rhwydwaith eang iawn o ysgolion CC, ysgolion DFF yn y Sir mae cyfle i bob disgybl barhau gydag addysg gynnar trwy gyfrwng y Gymraeg, a hynny o fewn pellter rhesymol i gartref y plentyn.</p> <p>Mae Sir Gâr wedi datblygu system drefnus o addysgu a hyfforddiant sy'n ymateb i'r galw am addysg cyfrwng Cymraeg. Mae safle unigryw'r sir, sy'n cael ei chyfri gennym yn ficrocosm o Gymru gyfan, yn golygu ein bod yn cynyddu'r nifer o bobl o bob oed a chefnidir sydd yn rhugl yn y Gymraeg ac yn medru defnyddio'r iaith gyda'r teuluoedd, yn eu cymunedau ac yn y gweithle.</p> <p>Mae darparu addysg gynradd sydd â'r nod o sicrhau disgyblion rhugl dwyieithog yn ganolog i feddylfryd yr Awdurdod.</p> <p>Caiff pob disgybl y cyfle i dderbyn addysg o'r fath, a hynny o fewn pellter rhesymol i'w gartref. Addysgir mwyafrif helaeth disgyblion y Sir yn yr ysgol gymunedol leol. Mae rhai disgyblion, fodd bynnag, yn derbyn eu haddysg y tu allan i'w cymuned yn unol â dymuniad rhieni.</p>	<p>Meithrin/darparwyr addysg cyn-ysgol i dracio dilyniant o Gylchoedd Meithrin i addysg cyfrwng Cymraeg yn ardal Dinefwr a Chaerfyrddin.</p> <p>Dau baragraff wedi eu dileu</p>	<p>Cydlynnydd Mudiad Meithrin yn aelod o'r Fforwm Addysg Gymraeg.</p> <p>Asesiad o angen wedi ei gwblhau mewn partneriaeth gyda swyddogion Gwasanaethau Plant.</p> <p>Cyd weithio gyda thîm y Cyfnod Sylfaen/ Blynnyddoedd Cynnar er mwyn sicrhau gwasanaeth ymhob ardal.</p>
<p>Sicrhau bod cynigion Ysgolion yr 21ain Ganrif yn cynnig ystyriaeth lawn o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg.</p>	<p>Mae dull yr awdurdod lleol o ehangu'r ddarpariaeth yn un strategol ac o dan arweiniad y Cyngor Sir. Ar hyn o bryd, rydym yn canolbwyntio ar y modd y byddwn yn medru sicrhau lleoedd digonol ac addas i blant y rhieni a gofalmwr hynny sydd yn awyddus i gael addysg Cyfrwng Cymraeg i'w plant.</p> <p>Mae'r Rhaglen Amlinellol Strategol yn ceisio anelu at well canlyniadau addysgol a gwell flas ar fyw i blant a phobl ifanc beth bynnag fo'u cefndir economaidd cymdeithasol. Anelwn hefyd at leihau'r gwahaniaethau addysgiadol o fewn yr ystafell dosbarth, rhwng dosbarthiadau a rhwng ysgolion ac ar draws yr</p>	<p>Asesu cynladwyedd addysg mewn ysgolion bach.</p> <p>Cwblhau'r cynnig i greu ysgol dwy ffrwd yn ardal Llanelli</p> <p>Targed i'r 10 ysgol Dwy Ffrwd gan yr AGGaD drwy gynllun datblygu iaith benodol.</p> <p>Cefnogi 2 ysgol DFF i fod yn</p>	<p>Ymateb yn strategol i ddiffyg cynladwyedd ysgolion bach-dwy ysgol wedi cau yn 2015.</p> <p>Wedi trafodaethau gyda LIC i sicrhau dealltwriaeth o'r broses, dilyn rhaglen strategol y sir ar symud ysgolion dwy ffrwd. Dwy ysgol yn drawsnewidiol.</p>

	<p>awdurdod. Mae'r Awdurdod yn dal yn gadarn at y cysyniad o'r continwmm iaith, gan wynebu'r her o sicrhau fod holl ysgolion y Sir yn symud yn gadarnhaol ar hyd y llinell ddatblygol. Golyga hyn fod pob ysgol i werthuso'n rheolaidd le'r Gymraeg fel pwnc, y defnydd o'r Gymraeg fel cyfrwng a safle'r Gymraeg fel cyd-destun i weithgareddau a threfniadaeth yr ysgolion.</p> <p>O gofio nod dwyieithog polisi iaith yr Awdurdod Lleol mae rhaid gwneud defnydd estynedig a helaeth o'r Gymraeg ar hyd Cyfnod Allweddol 2 mewn ysgolion Cyfrwng Cymraeg a Dwy Ffrwd fel bod disgyblion yn cyrraedd y nod o fod yn rhugl ddwyieithog erbyn trosglwyddo i'r sector uwchradd. Golyga hyn fod yn rhaid i o leiaf 70% o'r amser dysgu ac addysgu fod trwy gyfrwng y Gymraeg ym mhob blwyddyn yng Nghyfnod Allweddol 2 yn yr ysgolion yma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae rhai ysgolion eisoes yn darparu'n uwch na 70% o'r amser dysgu ac addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg; • codi safonau cyflawniad disgyblion yn y Gymraeg fel ail iaith ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2 mewn ysgolion Cyfrwng Saesneg. Mewnbyn dwys gan Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd i hyfforddi oedolion a disgyblion ar lawr y dosbarth er mwyn codi safonau ail iaith. <p>Bydd cynlluniau'r awdurdod lleol ar gyfer ysgolion y 21ain ganrif yn cyflwyno'r canlyniadau arfaethedig y bwriedir gan Lywodraeth Cymru yn ad-drefnu Addysg a Darpariaeth Hyfforddiant yng Nghymru yn ogystal â dogfennau strategaeth addysg Cyfrwng Cymraeg.</p>	<p>Drawsnewidiol erbyn 2016</p> <p>Ymestyn y canran addysgu drwy'r Gymraeg 70% ac uwch gyda chefnogaeth AGGaD drwy addysgu Mathemateg a Gwyddoniaeth trwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>100% o ysgolion Cyfrwng Cymraeg yn addysgu Mathemateg cyfrwng Cymraeg erbyn 2017.</p> <p>Ad-drefnu pump o ysgolion uwchradd 11-19 yn ardal Dinefwr i ffurfio tair canolfan dysgu a fydd yn gyd weithio 'n ffurfiol a Choleg Sir Gar a gyda darparwyr hyfforddiant i gyflawni addysg 14-19.</p> <p>Darpariaeth Cyfrwng Cymraeg yn cael ei fonitro a'i ddatblygu trwy gyfrwng gweithredu CSGA.</p> <p>Un paragraff wedi ei ddileu</p>	<p>100% o ysgolion Cyfrwng Cymraeg yn addysgu Mathemateg cyfrwng Cymraeg erbyn 2015. O flaen y targed.</p> <p>Mae'r uned MEP yn ymwybodol o leoedd mewn ysgolion a'r rhaglen i gynllunio ar gyfer twf</p> <p>Cynllun buddsoddi i ail drefnu ysgolion uwchradd wedi cyflawni. Ysgol Dyffryn Aman wedi datblygu i fod yn ysgol 2B. Ysgolion Pantycelyn a Thregib wedi uno i greu Ysgol Bro Dinefwr- newid o 2C i 2B o ran darpariaeth. Ysgolion y Gwendraeth a Maes yr Yrfa wedi uno i greu ysgol 2A- Ysgol Maes y Gwendraeth</p> <p>Estyniad newydd ar gyfer Maes y Gwendraeth ac adeilad newydd ar gyfer Ysgol Bro Dinefwr- agor 2016</p>
<p>Gwella gweithio gydwethredol drwy gonsortia.</p>	<p>Bwriedir cefnogi elfennau o'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg drwy drefn bartneriaeth a gweithio drwy gonsortium rhanbarthol ERW wrth:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gydweithio ar draws y rhanbarth ar y strategaeth 	<p>Gweinyddir Grant Cymraeg mewn Addysg yn rhanbarthol gan ERW.</p>	<p>Grant y Gymraeg wedi gorffen.</p> <p>Pwyllgor y Gymraeg mewn</p>

	<p>Llythrennedd Gymraeg;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitro a gwerthuso ysgolion cynradd ac uwchradd ar y cyd gan ddefnyddio arbenigedd Arweinyddion System rhanbarthol; • Rhannu data ac arfer da ar draws y rhanbarth; • Mynychu a chefnogi cyfarfodydd a phrosesau Fforwm ar draws y rhanbarth; • Hyrwyddo datblygiadau cwricwlaidd Partneriaeth Beca (ysgolion Emlyn, Aberteifi a Choleg Ceredigion a phartneriaid ehangach rhwng Ceredigion a Phenfro); • Cyllido darpariaeth cyfrwng Cymraeg gyda chyllid rhwydwaith a Fforwm 14-19. 		<p>Addysg ERW yn cynnal cyfarfodydd cyson pob tymor sydd yn dilyn cynllun busnes ERW . Y pwyllgor yn rhaedru i'r bwrdd gweithredol .</p> <p>Gweithgor Athrawon Bro ERW wedi creu helaeth o adnoddau ar gyfer gwefan ERW.</p> <p>Gweithgor Siarter Ail Iaith wedi creu adnodd Siarter Cymraeg Campus ERW sydd yn cael ei beilota Ionawr 2016 gan 20 o ysgolion ar draws ERW. Lansiad ffurfiol i ddigwydd ym mis Gorffennaf 2016.</p> <p>Gweithgor Uwchradd ar draws y consortiwm wedi creu adnoddau ar gyfer manyleb newydd TGAU Cymraeg Llen ac Iaith. Hyfforddiant ar gyfer defnydd da o'r adnoddau wedi eu cynnal yn yr Hybiau ac fel rhan o'r cyfarfodydd Rhwydweithio.</p> <p>Datblygu Siarter Iaith Uwchradd a Siarter Iaith Ail Iaith. Deunyddiau hyrwyddo manteision addysg ddwyieithog.</p>
--	--	--	---

<p>Cynyddu'r gallu i fanteisio ar ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg drwy gynlluniau trochi a chanolfannau i hwyrddyfodiaid.</p>	<p>Mae gan yr Awdurdod chwe Chanolfan Iaith ac mae eu diffiniad a'u rôl yn cyfateb i'r hyn grybwyllir yn y <i>Strategaeth</i>. Gwasanaethant ddisgyblion sydd wedi symud i fyw i gymunedau dwyieithog Sir Gaerfyrddin. Lleolir hwy yn Llanymddyfri, Llandeilo, Dyffryn Aman, y Gwendraeth, Caerfyrddin a Hendy-gwyn. Lleolir y Canolfannau, gydag un eithriad, mewn ysgolion uwchradd. Trefnwyd rhaglen er sicrhau bod yr hwyrddyfodiaid, i fyny at ddeuddeg ohonynt ar unrhyw un adeg, yn mynychu'r Canolfannau am ddeuddydd yr wythnos, a hynny am o leiaf un tymor. Mae cydweithio agos gyda'r ysgolion wrth i athrawon y Canolfannau ymweld â hwy mewn patrwm o ôl ofalaeth, gyda'r athrawon dosbarth hwythau yn eu tro yn cael cyfle i ymweld â'r Canolfannau. Mae cynlluniau'r canolfannau fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynllun Cychwynnol Hwyrddyfodiaid (yn y canolfannau); • Croeso i Gymru (llyfryn a CD yn yr ysgolion); • Cynllun Canol- Hwyrddyfodiaid ; • Cymru am Byth; • Cynllun Croesi'r Bont; • Cynllun Caru Cymru; • 'Blas ar Gymru'. <p>Pwynt bwled wedi ei ddileu</p>	<p>Ar waith mae Cynllun "O Ysgol i Ysgol"- targedu disgyblion sy'n symud rhwng ysgolion o fewn i'r Awdurdod yw'r nod yma.</p> <p>Mae gan yr Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd rôl bwysig wrth iddynt gadarnhau gwaith y Canolfannau yn yr ysgolion drwy gyd-weithio gyda'r athrawon dosbarth a'r disgyblion pob hanner tymor.</p> <p>Cadw hyblygrwydd o fewn y gwasanaeth i gyd ymffurfio gyda'r newidiadau yn y Strategaeth.</p> <p>Parhau gyda'r prosiectau gorsafoedd iaith yn ôl y galw.</p> <p>Medi 2014- Sefydlu Canolfan Bro Dinefwr fel canolfan canolog i hwyrddyfodiaid y sir.</p> <p>Sefydlu gorsafoedd iaith yn ôl y galw yn Rhydaman Gwendraeth a Chaerfyrddin a sgwad o dri AGGaD yn barod i ddiwallu ar gynllun cychwynnol hwyrddyfodiaid.</p>	<p>Swyddogion a rheolwyr wedi ystyried modelau siroedd eraill gan addasu trefn Sir Gaerfyrddin i fod yn wasanaeth mwy hyblyg/parod i ymateb i heriau lleol.</p> <p>Penderfynwyd parhau gyda'r Canolfannau iaith yn yr ysgolion oherwydd natur ddaearyddol y Sir a'r gost o gludo dysgwyr. Os mai penderfyniad Aelodau yw symud i drefn Ceredigion/ Gwynedd bydd angen buddsoddiad sylweddol.</p> <p>Gorsafoedd iaith : Gwaith yn seiliedig ar agweddau o hanes Cymru ac yn datblygu sgiliau ysgrifennu ymestynnol disgyblion BI5. Wythnos o gwrs; disgyblion BI5 o sawl Ysgol gyda'i gilydd; 3 gorsaf mewn teulu o ysgolion; 2 AGGaD yn cyd-gyflwyno Cynllun Pontio Cynradd/Uwchradd a dreialwyd yn ysgolion cynradd Bro Dinefwr Haf 2015. Cefnogaeth ddilynol gan AGGaD yn yr ysgol.</p> <p>Cwrs mewn Canolfan Iaith-2/3 diwrnod yr wythnos, dros 10 wythnos, 2 AGGaD yn</p>
---	---	--	---

			<p>gyfrifol am yr addysgu a'r gofal. Ôl-ofal a chefnogaeth bellach gan AGGaD nôl yn yr ysgol Anelir at flwyddyn o gefnogaeth i gyd.</p> <p>Cwrs Dechrau Da sy'n cynnig cefnogaeth i rieni di-gymraeg plant sy'n dechrau yn y Cyfnod Sylfaen</p> <p>Cwrs Blas ar Gymru ar gyfer rhieni sy newydd ymgartrefu yn Sir Gâr</p>
<p>Sefydlu Fforwm Addysg Cyfrwng Cymraeg a sefydlu cyswllt â Chynllun Plant a Phobl Ifanc. Sicrhau ystyriaethau ar gyfer adnoddau ac ariannu darpariaeth cyfrwng Cymraeg o fewn blynyddoedd cynnar.</p>	<p>Mae'r Awdurdod yn dal yn gadarn at y cysyniad o'r continwmm iaith, gan wynebu'r her o sicrhau fod holl ysgolion y Sir yn symud yn gadarnhaol ar hyd y llinell ddatblygol. Golyga hyn fod pob ysgol i werthuso'n rheolaidd le'r Gymraeg fel pwnc, y defnydd o'r Gymraeg fel cyfrwng a safle'r Gymraeg fel cyddestun i weithgareddau a threfniadaeth yr ysgolion. Gosodir targedau a thargedir ysgolion wrth ddefnyddio data ac yna monitro trwy'r Fframwaith Rhanbarthol Cefnogaeth, Her ac Ymyrraeth gan Arweinydd System.</p> <p>Mae'r cysylltiadau â'r Bartneriaeth Plant yn un ymarferol a gweithredol ac mae yna gyfarfodydd cyson. Bwriedir sicrhau bod cynlluniau a dogfennau addysg strategol yr awdurdod yn cynnwys cyfeiriad at Gynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg trwy gydweithio a chyfathrebu ar draws yr awdurdod. Mae'r Arweinydd System Cymraeg a Dwyieithrwydd yn aelod o banel Ymgynghorol yr Aelodau ar yr iaith Gymraeg ac yn codi ymwybyddiaeth o gynnwys y Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg a datblygiadau addysg Gymraeg ar draws yr awdurdod yn gyson.</p> <p>Bydd ymgynghoriadau gyda phrif randdeiliaid yn digwydd yn</p>	<p>Parhau i fonitro, herio a chefnogi ysgolion i symud ar hyd y continwmm ieithyddol.</p> <p>Targedir tair ysgol Drawsnewidiol i symud i fod yn gyfrwng Cymraeg erbyn 2017</p> <p>Sefydlu Fforwm Addysg Cyfrwng Cymraeg erbyn Hydref 2014.</p> <p>Cynnal cynadleddau Addysg Gymraeg a hyfforddiant i</p>	<p>Sefydlwyd Fforwm Addysg Cyfrwng Cymraeg – aelodau:</p> <p>Robert Sully- Cyfarwyddwr Gareth Morgans- Prif Swyddog Addysg Aeron Rees- Pennaeth Rhaglennu Dysgu Cyng. Cefin Campbell (Cad) Cyng. Ryan Bartlett Cyng. Thomas Theophilus Cyng. D W Hugh Richards Cyng. W Gwyn Hopkins Catrin Griffiths- Ymgyngh. Her gyda'r cyfrifoldeb am y Gymraeg Julie Owen- AGGaD Eryl Roberts- Dyffryn Aman Ann Jones- Ysgol QEH Lee James- Ysgol Llandybie Heather Davies Rowlinson- Mudiad Meithrin</p>

	<p>gyson yn ystod llunio'r cynllun hwn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynhelir cyfarfodydd swyddogol yn gyson; • Cynhelir Pwyllgorau Craffu'n gyson; • Defnyddir gwefan y sir i wahodd rhieni a'r cyhoedd i gyflwyno sylwadau. 	<p>athrawon CC ac ail iaith yn flynyddol ar sgiliau a metholodegau dysgu iaith ar lawr dosbarth.</p>	<p>Rhanddeiliaid eraill i fod yn rhan o'r fforwm ar wahoddiad</p>
<p>Darparu gwybodaeth i rieni/ofalwyr.</p>	<p>Codi'r ymwybyddiaeth o ddarpariaeth Gymraeg a darparu gwybodaeth i rieni trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Codi ymwybyddiaeth manteision Dwyieithrwydd drwy weithio ar y cyd gyda'r Cyngor Sir i greu llyfryn ar fanteision dwyieithrwydd; • Cyhoeddir yn flynyddol lyfryn dwyieithog, "Ysgolion Sir Gaerfyrddin: Gwybodaeth i Rieni". Dosberthir copïau i ysgolion, swyddfeydd y Cyngor Sir a Llyfrgelloedd ac fe roir y ddogfen ar wefan y sir. Mae'r llyfryn yn cynnwys polisi iaith yr Awdurdod, y ffordd o wneud cais i gofrestru mewn ysgol a rhestr o holl ysgolion y Sir, gan gynnwys categori iaith pob ysgol; • Mae pob ysgol yn darparu prosbectws sy'n cofnodi'n glir ddehongliad manwl yr ysgol o bolisi iaith y Sir, gan gynnwys lle'r Gymraeg fel pwnc a'r defnydd a wneir ohoni, os yw'n berthnasol, fel cyfrwng dysgu ac addysgu yn yr ysgol; • Mae trefniadau pendant yn rhoi cyfle i ddisgyblion cynradd ymweld â'r ysgolion uwchradd; • Penaethiaid yr ysgolion cynradd ac uwchradd yw'r ffynhonnell orau ar gyfer cyflwyno gwybodaeth fanwl am yr hyn gynigir o fewn ysgol unigol. <p>Mae taflenni gwybodaeth a ddsberthir gan Lywodraeth Cymru, TWF a'r Mudiad Meithrin yn egluro'n gryno fanteision dwyieithrwydd ac addysg ddwyieithog, gan nodi sefydliadau neu asiantaethau all roi arweiniad, esboniad a chefnogaeth bellach.</p>	<p>Cwblhau'r prosiect o godi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o fanteision addysg ddwyieithog- Hydref 2014</p> <p>Creu pamffled a thudalen ar wefan y sir i godi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o fanteision addysg ddwyieithog.</p>	<p>Yn sgil Siarter Iaith crëwyd posteri a phamffledi gan gynnwys dyfyniadau wrth Alex Jones a Nigel Owens. Darperir DVD gan gynnwys Pŵerbwynt o fanteision addysg ddwyieithog, cyfweiliadau gyda rhieni di Gymraeg a sylwadau gan ddisgyblion uwchradd.</p> <p>Annog ysgolion i drosglwyddo'r wybodaeth i'w gwefannau.</p> <p>Bydd yr hyfforddiant i lywodraethwyr cynradd ac uwchradd ar fanteision addysg ddwyieithog yn rhan o raglen hyfforddi 2015/16 i'w gyflwyno yn nhymor y Gwanwyn 2016.</p>

	<p>Ym mis Rhagfyr, ar gyfer dewis erbyn y Medi dilynol, anfonir pecyn trosglwyddo i bob disgybl Blwyddyn 6, gan gyflwyno iddynt enw'r ysgol sydd o fewn dalgylch y cartref, yn ogystal â'r ysgol ddwyieithog agosaf, a chopïau o brosbectysau'r ysgolion perthnasol. Cyflwynir ffurflen drosglwyddo ddwyieithog a gofynnir iddynt ei llenwi a'i dychwelyd i'r swyddfa ganolog erbyn diwedd Ionawr.</p> <p>Eglurir y gall rhieni fynegi dymuniad i'w plant dderbyn eu haddysg mewn ysgol maent yn ffafrio ond os yw rhieni'n dymuno i'w plant fynychu ysgol y tu allan i'r dalgylch caniateir y cais os oes lle ac adnoddau digonol yn yr ysgol ddewisedig. Bydd polisi cludiant y sir bob amser yn berthnasol. Mae gwybodaeth ysgolion hefyd ar gael yn electronig ar safwe'r Cyngor Sir.</p> <p>Mae'r paragraff hwn wedi ei olygu</p>		
--	---	--	--

Deilliant 2: Mwy o ddysgwyr yn parhau i wella eu sgiliau iaith wrth drosglwyddo o'r ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd - yn ychwanegol o ganlyniad i waith Y Grŵp Gorchwyl a Gorffen Iaith Gymraeg Sir Gâr

Argymhellion Gweithgor y Cyfrifiad- Y Gymraeg yn Sir Gâr

NOD: Cynyddu darpariaeth addysg cyfrwng Gymraeg yn Sir Gâr a sicrhau dilyniant ieithyddol o'r sector meithrin ar hyd y cyfnodau allweddol i'r sector uwchradd fel y daw pob disgybl yn rhugl ac yn hyderus yn y Gymraeg a'r Saesneg.

9. Bod y Cyngor Sir yn ailedrych a sicrhau bod ysgolion cynradd Gymraeg yn rhan o deulu ysgol uwchradd sy'n gallu darparu continwwm ieithyddol addas o'r sector cynradd ymlaen i CA3 a CA4 a chynnal gweithgareddau pontio sy'n adlewyrchu natur ieithyddol yr ysgolion cynradd sy'n eu bwydo;
12. Bod y Cyngor Sir yn disgwyl i ysgolion uwchradd adeiladu ar y sylfaen ieithyddol a osodwyd gan yr ysgolion cynradd Gymraeg drwy sicrhau bod pob disgybl yn parhau i astudio'r Gymraeg fel iaith gyntaf ac fel cyfrwng dysgu hyd at CA4;
13. Bod y Cyngor Sir yn mabwysiadu protocol dilyniant clir gyda phob ysgol gynradd ac uwchradd Gymraeg (neu ddwyieithog), gyda hyfforddiant priodol lle bo angen, er mwyn cynyddu'r nifer o ddisgyblion sy'n parhau i astudio drwy gyfrwng y Gymraeg ym mhob cyfnod allweddol;
14. Bod y Cyngor Sir yn ymchwilio i'r posibilrwydd o sefydlu cynllun ail-gyfle yn y cyfnod pontio rhwng y sector cynradd a'r uwchradd gan fabwysiadu'r Cynllun Trochi sydd wedi bod yn llwyddiannus iawn ledled Cymru;
15. Bod y Cyngor Sir yn cytuno ar amserlen a chynllun i gefnogi ysgolion 2A, 2B a 3 i symud ar hyd y continwwm iaith dros gyfnod o amser a rhoi arweiniad i sicrhau bod pob ysgol uwchradd arall yn symud ar hyd y continwwm iaith a chreu ethos sy'n annog parch tuag at y Gymraeg;
16. Bod y Cyngor Sir yn cynllunio ar gyfer twf mewn addysg cyfrwng Gymraeg yn y sector uwchradd.
17. Bod y Cyngor Sir yn cynnal ymgyrch farchnata barhaus i hyrwyddo addysg Gymraeg gan esbonio manteision bod yn ddwyieithog i rieni a disgyblion;
18. Bod y Cyngor Sir yn darparu hyfforddiant i lywodraethwyr cynradd ac uwchradd ar fanteision addysg Gymraeg a'r rhesymau addysgiadol, economaidd a chymunedol pam y dylid ehangu'r ddarpariaeth ar draws y sir.
19. Bod y Cyngor Sir yn cynnal asesiad o'r galw am addysg Gymraeg mewn ardaloedd lle ystyrir bod angen;

NOD: I gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg o fewn y gweithle

33. Bod y Cyngor Sir yn cynnal adolygiad cynhwysfawr o swyddi'r Cyngor fesul adran er mwyn adnabod swyddi lle ddylai'r Gymraeg fod yn hanfodol. Dylid canolbwyntio yn y lle cyntaf ar swyddi sy'n darparu gwasanaeth uniongyrchol i'r cyhoedd.
39. Bod y Cyngor Sir yn sicrhau cefnogaeth a dilyniant priodol i staff o fewn y gweithle, er mwyn eu galluogi i symud ar hyd y continwmm gallu ieithyddol yn ôl y gofyn. Bydd hyn yn cynnwys y rheini sy'n dysgu am y tro cyntaf hyd at y rheini sydd eisiau gloywi eu hiaith. Dylai rheolwyr annog a chefnogi staff i ddatblygu eu sgiliau gan fonitro a chofnodi cynnydd a defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle fel rhan o'r broses arfarnu staff.

A. Amcan	B. Perfformiad cyfredol	C. Targedau	Ch. Cynnydd																				
Cynyddu canran y disgyblion Blwyddyn 9 sy'n cael eu hasesu yn y Gymraeg (laith Gyntaf)	Y canran o ddisgyblion Blwyddyn 9 sy'n cael eu hasesu yn y Gymraeg laith Gyntaf: <table border="1" style="margin: 10px auto;"> <thead> <tr> <th>Blwyddyn</th> <th>% BI9 wedi eu hasesu yn Gymraeg laith 1af</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2010</td> <td>36.0%</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>36.0%</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>36.5%</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>35.6%</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>38.4%</td> </tr> <tr> <td>2015</td> <td>43%</td> </tr> </tbody> </table>	Blwyddyn	% BI9 wedi eu hasesu yn Gymraeg laith 1af	2010	36.0%	2011	36.0%	2012	36.5%	2013	35.6%	2014	38.4%	2015	43%	Codi'r canran o ddisgyblion Blwyddyn 9 sy'n cael eu hasesu yn y Gymraeg laith Gyntaf: <table border="1" style="margin: 10px auto;"> <tbody> <tr> <td>2012</td> <td>37%</td> </tr> <tr> <td>2015</td> <td>40%</td> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>45%</td> </tr> </tbody> </table> <p><i>*Wedi diwygio'r targed yn dilyn cynnydd arwyddocaol yn 2015.</i></p>	2012	37%	2015	40%	2017	45%	Wedi cyrraedd targed 2017- wedi addasu i 45%. Mae'r uned MEP yn ymwybodol o leoedd mewn ysgolion a'r rhaglen i gynllunio ar gyfer twf. Mae cynllun buddsoddi yn y Strade wedi ei gwblhau a buddsoddiad Maes y Gwendraeth ar waith. Cefnogir ysgolion i ddarparu cwricwlwm eang yn y Gymraeg.
	Blwyddyn	% BI9 wedi eu hasesu yn Gymraeg laith 1af																					
2010	36.0%																						
2011	36.0%																						
2012	36.5%																						
2013	35.6%																						
2014	38.4%																						
2015	43%																						
2012	37%																						
2015	40%																						
2017	45%																						
<p>Esboniad o ysgolion uwchradd yn y Sir- Cyfanswm ysgolion Uwchradd Sir Gar yn ôl diffiniadau yn Nogfen Gwybodaeth Llywodraeth Cymru 023/2007:</p> <table border="1" style="margin: 10px auto;"> <tbody> <tr> <td>2A (AB)</td> <td>3 ysgol uwchradd</td> </tr> <tr> <td colspan="2"> <i>Strade - Llanelli</i> <i>Bro Myrddin - Caerfyrddin</i> <i>Maes y Gwendraeth - Cefneithin/Gwendraeth</i> </td> </tr> <tr> <td>2B (BB)</td> <td>2 ysgol uwchradd</td> </tr> <tr> <td colspan="2"> <i>Dyffryn Aman - Rhydaman</i> <i>Bro Dinefwr - Llandeilo/Llanymddyfri</i> </td> </tr> </tbody> </table>	2A (AB)	3 ysgol uwchradd	<i>Strade - Llanelli</i> <i>Bro Myrddin - Caerfyrddin</i> <i>Maes y Gwendraeth - Cefneithin/Gwendraeth</i>		2B (BB)	2 ysgol uwchradd	<i>Dyffryn Aman - Rhydaman</i> <i>Bro Dinefwr - Llandeilo/Llanymddyfri</i>		<p>Sefydlu gorsaf ddwyieithog yn Llanelli.</p> <p>Cynnal a chodi nifer o bynciau a chynigir yn ddwyieithog i ddisgyblion Blynyddoedd 7, 8 a 9 ysgolion EM er mwyn symud ar hyd continwmm iaith yr awdurdod lleol.</p> <p>Cynnal hyfforddiant i deuluoedd ysgolion Coedcae, Bryngwyn Sant Ioan Llwyd, a Glan y Môr.</p> <p>Dadansoddi'n fanylach a thracio</p>														
2A (AB)	3 ysgol uwchradd																						
<i>Strade - Llanelli</i> <i>Bro Myrddin - Caerfyrddin</i> <i>Maes y Gwendraeth - Cefneithin/Gwendraeth</i>																							
2B (BB)	2 ysgol uwchradd																						
<i>Dyffryn Aman - Rhydaman</i> <i>Bro Dinefwr - Llandeilo/Llanymddyfri</i>																							

	<table border="1"> <tr> <td>3 (EW)</td> <td>2 ysgol uwchradd</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Y Frenhines Elisabeth- Caerfyrddin Dyffryn Taf - Hendy-gwyn</td> </tr> <tr> <td>4 (EM)</td> <td>5 ysgol uwchradd</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Bryngwyn- Llanelli Coedcae- Llanelli Glan-y-môr- Porth Tywyn Ysgol Gatholig Sant Ioan Llwyd- Llanelli Emlyn - Castell Newydd Emlyn</td> </tr> </table> <p>Adran wedi ei ddiweddarau Yn Coedcae, Bryngwyn, Glan-y-môr a Sant Ioan Llwyd, dysgir Cymraeg fel ail iaith yn unig. Mae ysgol Bryngwyn yn cynnig rhan o'r cwricwlwm yn ddwyieithog i ddisgyblion Blwyddyn 7. Mae hwn yn gynydd diddorol a chanmoladwy ar hyd y continwmm.</p> <p>Mae'r canran o ddisgyblion Blwyddyn 9 sy'n cael eu hasesu yn y Gymraeg iaith Gyntaf yn un cymharol isel ond yn codi wrth i'r ysgolion uwchradd Categoriâu Dwyieithog 2B gynyddu o ganlyniad i drawsnewid addysg uwchradd yn Ninefwr.</p> <p>Hefyd yn sgil y Strategaeth bydd ysgolion yn gweithredu cynlluniau i sicrhau bod disgyblion yn parhau gyda rhaglenni iaith gyntaf ar ôl trosglwyddo i Gyfnod Allweddol 3.</p>	3 (EW)	2 ysgol uwchradd	Y Frenhines Elisabeth- Caerfyrddin Dyffryn Taf - Hendy-gwyn		4 (EM)	5 ysgol uwchradd	Bryngwyn- Llanelli Coedcae- Llanelli Glan-y-môr- Porth Tywyn Ysgol Gatholig Sant Ioan Llwyd- Llanelli Emlyn - Castell Newydd Emlyn		<p>dewisiadau/safonau Ysgolion 2B</p> <p>Hyrwyddo a hwyluso addysg ddwyieithog wrth gynnal disgyblion B7 a B8- Prosiect AGGaD.</p> <p>Sefydlu canolfan Beasley yn ysgol y Strade- haf 2014</p> <p>Cydweithio mewn dwy ysgol 2A a 2B i dracio cynnydd plant o'r cynradd ym Ml. 7,8 a 9</p> <p>Sefydlwyd dwy orsaf iaith yn ardal Cwm Gwendraeth i dargedu 75 disgybl i gysoni iaith trosglwyddo i GA3.</p>	<p>Cynllun Pontio Cynradd-Uwchradd a dreialwyd yn ysgolion cynradd Bro Dinefwr Haf 2015/2016</p> <p>Parhau gyda'r ddarpariaeth Gorsafodd iaith yn ymateb i anghenion ardal</p>
3 (EW)	2 ysgol uwchradd										
Y Frenhines Elisabeth- Caerfyrddin Dyffryn Taf - Hendy-gwyn											
4 (EM)	5 ysgol uwchradd										
Bryngwyn- Llanelli Coedcae- Llanelli Glan-y-môr- Porth Tywyn Ysgol Gatholig Sant Ioan Llwyd- Llanelli Emlyn - Castell Newydd Emlyn											
<p>Hyrwyddo trosglwyddo mwy effeithiol rhwng y cyfnod cyn ysgol i ddarpariaeth statudol.</p>	<p>Bydd system tracio disgyblion y sir yn cynnwys y wybodaeth ar gyfer lleoliadau cyfrwng Cymraeg nas cynhelir a gyllidir ac ysgolion cyfrwng Cymraeg/dwyieithog a gynhelir yn arf targedu ardaloedd.</p> <p>Mae'r dilyniant ieithyddol rhwng y Cyfnod Sylfaen a Chyfnod Allweddol 2 ysgolion cyfrwng Cymraeg yn 100% ac yn codi mewn ysgolion Dwy Ffrwd. Mae nifer yr ysgolion Dwy Ffrwd mewn trafodaethau gyda'r Awdurdod Lleol i symud ar hyd y continwmm tuag at fod yn Ysgolion Trawsnewidiol oherwydd y nifer o ddisgyblion sydd yn dewis addysg cyfrwng Cymraeg ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen.</p>	<p>Sicrhau system tracio gadarn ar gyfer y lleoliadau- defnyddio'r data i dargedu ardaloedd</p> <p>Parhau i dargedu a chefnogi ysgolion i symud ar hyd y continwmm</p>	<p>Parhau i dargedu a chefnogi ysgolion i symud ar hyd y continwmm. Cydweithio gyda LIC ar y posibiladau o greu ysgolion CS Cyfrwng gydag adran lau yn darparu dewis iaith.</p>								

Hyrwyddo cyfran uwch o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg o fewn ysgolion dwyieithog.

Defnyddir systemau tracio i fesur dilyniant ieithyddol rhwng darpariaeth cyfrwng Cymraeg a ariennir yn y sector cyn ysgol nas cynhelir a darpariaeth a gynhelir o fewn y Cyfnod Sylfaen

Defnyddir data, Fframwaith Rhanbarthol ar gyfer Cefnogaeth, Her ac Ymyrraeth, hyfforddiant a chyrsgiau ar lawr y dosbarth i hyrwyddo cyfran uwch o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg o fewn ysgolion dwyieithog .

Yn y Cyfnod Sylfaen a Chyfnod Allweddol 2 mae'r AGGaD, AS a'r ASC yn monitro cynnydd.

Rhwng Cyfnodau Allweddol 2/3 a 3/4 defnyddir data a systemau tracio, y Fframwaith Rhanbarthol Cefnogaeth, Her ac Ymyrraeth ac ymweliadau AS a ASC i fonitro cynnydd.

Ar draws y cyfnodau Allweddol bydd arolygiadau Llythrennedd a chraffu ar waith yn cael ffocws penodol ar ddilyniant ieithyddol.

Datblygu cyfleoedd pellach i ddysgwyr gynnal a gwella eu sgiliau iaith yn y Gymraeg mewn ysgolion dwyieithog wrth gyd weithio â phartneriaid yn y sir ac ar draws y rhanbarth i hyrwyddo manteision dysgu cyfrwng Cymraeg.

Cyfran y cwricwlwm a gyflwynir drwy gyfrwng y Gymraeg mewn ysgolion CC a Dwy Ffrwd yw o leiaf **70%** o amser addysgu.

Yn y sector uwchradd mae yna amrywiaeth ar draws y 12 ysgol. Mae monitro'r ysgolion unigol o ran darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn digwydd yn gyson trwy-

- Ymweliadau AS
- Hyfforddiant gan ASC
- Arolygon Llythrennedd
- AGGaD
- Fframwaith Rhanbarthol ar gyfer Cefnogaeth, Her ac Ymyrraeth

O ran cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg mewn ysgolion penodol

Gwella dilyniant ieithyddol ym mhob cyfnod addysg.

Parhau i gynnal arolygon llythrennedd rhanbarthol. Cyd weithio ar draws y rhanbarth i rannu data, rhannu arfer da, sicrhau cysondeb a defnyddio arbenigedd i godi safonau Cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg mewn ysgolion penodol

Codi ymwybyddiaeth rhieni.

Cyd weithio gyda Chymraeg i Oedolion. Pecynnau hyfforddi gydag iaith addas wedi eu creu ar y cyd gyda'r AGGaD. Cyrsgiau wedi eu darparu ar draws y sir.

Defnydd o Rwyd a theclyn arsylwi gwersi a chraffu gwaith gan benaethiaid, athrawon a chynghorwyr her ar draws y rhanbarth i godi lefelau a sicrhau cysondeb

O ran cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg mewn ysgolion penodol yn y Cyfnod Sylfaen a CA2 mae'r AGGaD yn targedu ysgolion ac athrawon ar gyfer hyfforddiant amrywiol megis-

Modelu arfer da ar lawr y dosbarth Hyfforddi oedolion a disgyblion ar lawr y dosbarth.

Targeddu ar gyfer y cyrsiau Sabothol LIC

	<p>yn y Cyfnod Sylfaen a CA2 mae'r AGGaD yn targedu ysgolion ac athrawon ar gyfer hyfforddiant amrywiol megis-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modelu arfer da ar lawr y dosbarth • Hyfforddi oedolion a disgyblion ar lawr y dosbarth • Targedu ar gyfer y cyrsiau Sabothol LIC • Cynnal darpariaeth ôl ofalaeth yn y dosbarth <p>Yn CA3 mae'r ddarpariaeth yn amrywio o ysgol i ysgol ond yn cynyddu wrth i'r ail strwythuro ymwreiddio.</p> <p>Yn sgil y Strategaeth bydd ysgolion yn gweithredu cynlluniau i sicrhau bod disgyblion yn parhau gyda rhaglenni iaith gyntaf ar ôl trosglwyddo i GA3.</p>		<p>Cynnal darpariaeth ôl ofalaeth yn y dosbarth</p>
--	--	--	---

Deilliant 3: Mwy o fyfyrwyr 14-16 oed yn astudio ar gyfer cymwysterau drwy gyfrwng y Gymraeg.
Deilliant 4: Mwy o fyfyrwyr 16–19 oed yn astudio pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg, mewn ysgolion, colegau a dysgu seiliedig ar waith

Argymhellion Gweithgor y Cyfrifiad- Y Gymraeg yn Sir Gâr- yn ychwanegol o ganlyniad i waith Grŵp Iaith Gymraeg Sir Gâr
NOD: Cynyddu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg yn Sir Gâr a sicrhau dilyniant ieithyddol o'r sector meithrin ar hyd y cyfnodau allweddol i'r sector uwchradd fel y daw pob disgybl yn rhugl ac yn hyderus yn y Gymraeg a'r Saesneg.

NOD: I brif ffrydio datblygiad yr iaith Gymraeg fel rhan ganolog o unrhyw gynlluniau datblygu economaidd o fewn Sir Gaerfyrddin

NOD: I gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg o fewn y gweithle

33. Bod y Cyngor Sir yn cynnal adolygiad cynhwysfawr o swyddi'r Cyngor fesul adran er mwyn adnabod swyddi lle ddylai'r Gymraeg fod yn hanfodol. Dylid canolbwyntio yn y lle cyntaf ar swyddi sy'n darparu gwasanaeth uniongyrchol i'r cyhoedd.
39. Bod y Cyngor Sir yn sicrhau cefnogaeth a dilyniant priodol i staff o fewn y gweithle, er mwyn eu galluogi i symud ar hyd y continwrm gallu ieithyddol yn ôl y gofyn. Bydd hyn yn cynnwys y rheini sy'n dysgu am y tro cyntaf hyd at y rheini sydd eisiau gloywi eu hiaith. Dylai rheolwyr annog a chefnogi staff i ddatblygu eu sgiliau gan fonitro a chofnodi cynnydd a defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle fel rhan o'r broses arfarnu staff.

NOD: I gynyddu ystod y cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn ein cymunedau, yn enwedig ar gyfer plant a phobl ifanc er mwyn atgyfnerthu'r iaith y tu allan i furiau'r ysgol.

45. Bod y Cyngor Sir, trwy'r Rhwydwaith 14-19 yn datblygu cyfleoedd profiad gwaith a phrentisiaethau cyfrwng Cymraeg o fewn y gweithle i bobl ifanc gan gynyddu'r galw a'r gallu i'r sector breifat, gyhoeddus a gwirfoddol i weithredu yn ddwyieithog.
46. Bod y Cyngor Sir yn gweithio gyda Gyrfa Cymru trwy'r Rhwydwaith 14-19 i hyrwyddo anghenion y sector breifat o ran sgiliau dwyieithog.

NOD: I gynyddu ystod y cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn ein cymunedau, yn enwedig ar gyfer plant a phobl ifanc er mwyn atgyfnerthu'r iaith y tu allan i furiau'r ysgol.

55. Bod y Cyngor Sir yn cydlynu grŵp gweithredu strategol fyddai'n cynnwys ysgolion uwchradd, mudiadau ieuencid y sir, y sector addysg bellach ac uwch a'r sector hamdden i gynllunio a chysylltu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg er mwyn sicrhau y gwneir y defnydd gorau posib o'r adnoddau sydd ar gael o fewn y Sir, i dargedu adnoddau yn ôl y gofyn ac i adnabod unrhyw fylchau yn y ddarpariaeth.

A. Amcan	B. Perfformiad cyfredol	C. Targedau	Ch. Cynnydd																																
<p>Cynyddu canran y myfyrwyr 14-16 sy'n astudio ar gyfer cymwysterau drwy gyfrwng y Gymraeg.</p>	<p>Mae'r canran y myfyrwyr (a gofrestrwyd ar gyfer TGAU Cymraeg iaith gyntaf) sy'n astudio ar gyfer 5 neu fwy o gymwysterau diwedd Blwyddyn 11 drwy gyfrwng y Gymraeg fel a ganlyn:</p> <table border="1" data-bbox="593 518 1169 734"> <tr><td>2010</td><td>55.0%</td></tr> <tr><td>2011</td><td>60.0%</td></tr> <tr><td>2012</td><td>56.1%</td></tr> <tr><td>2013</td><td>60%</td></tr> <tr><td>2014</td><td>60.2%</td></tr> <tr><td>2015</td><td>61.5% <i>l'w gadarnhau</i></td></tr> </table> <p>Ar yr un pryd mae'r canran y myfyrwyr (a gofrestrwyd ar gyfer TGAU Cymraeg iaith gyntaf) sy'n astudio ar gyfer 2 neu fwy o gymwysterau diwedd Blwyddyn 11 drwy gyfrwng y Gymraeg fel a ganlyn-</p> <table border="1" data-bbox="593 861 1169 1077"> <tr><td>2010</td><td>68%</td></tr> <tr><td>2011</td><td>70%</td></tr> <tr><td>2012</td><td>83.9%</td></tr> <tr><td>2013</td><td>87.7%</td></tr> <tr><td>2014</td><td>91.6%</td></tr> <tr><td>2015</td><td>88.3% <i>l'w gadarnhau</i></td></tr> </table> <p>Mae'r deilliant hwn yn cael ei gyflawni gan yr ysgolion uwchradd sydd yn dysgu Cymraeg iaith gyntaf a phynciau trwy gyfrwng y Gymraeg yng Nghyfnod allweddol 4.</p> <p>Mae'r deilliant 5 pwnc trwy gyfrwng y Gymraeg yn ddeilliant uchelgeisiol i'r patrwm o ysgolion uwchradd sydd gan y sir ar hyn o bryd. Wrth i nifer yr ysgolion Categori 2B gynyddu, megis yn Ninefwr, disgwylir i'r nifer o ddisgyblion sy'n astudio Cymraeg fel iaith gyntaf ac yn dilyn pynciau trwy gyfrwng y Gymraeg gynyddu yn yr ysgolion</p>	2010	55.0%	2011	60.0%	2012	56.1%	2013	60%	2014	60.2%	2015	61.5% <i>l'w gadarnhau</i>	2010	68%	2011	70%	2012	83.9%	2013	87.7%	2014	91.6%	2015	88.3% <i>l'w gadarnhau</i>	<p>Cynyddu'r canran i-</p> <table border="1" data-bbox="1384 454 1823 523"> <tr><td>2015</td><td>65%</td></tr> <tr><td>2017</td><td>65%</td></tr> </table> <p><i>* Wedi diwygio'r targed yn dilyn dadansoddiad o ganlyniad 2015 a rhagolygon ar gyfer 2017.</i></p> <p>Cynyddu'r canran i-</p> <table border="1" data-bbox="1384 853 1823 922"> <tr><td>2015</td><td>89%</td></tr> <tr><td>2017</td><td>90%</td></tr> </table> <p>Cynyddu nifer y disgyblion sy'n dilyn cyrsiau Cymraeg iaith gyntaf yn ysgolion categori 2B, 2C a 2CH.</p>	2015	65%	2017	65%	2015	89%	2017	90%	<p>Gwelwyd cynnydd rhwng 2013 a 2015. Bydd effaith buddsoddiad ysgolion Bro Dinefwr a Maes y Gwendraeth yn eu hadlwyrcchu yn y data yn y dyfodol.</p> <p>Symud ysgolion ar hyd y continwmm iaith-Ysgol Bro Myrddin i symud o gategori 2A i gategori 1-ymgynghori'n ffurfiol ar hyn o bryd.</p> <p>Cyd weithio ar draws y rhanbarth i greu a chydlynu adnoddau a gweithgareddau ar gyfer y fanyleb newydd. Eu rhannu ar wefan ERW.</p> <p>Defnyddio adnoddau crëwyd ar gyfer Siarter Sir Gâr cynradd i godi ymwybyddiaeth o fanteision dwyieithrwydd.</p>
2010	55.0%																																		
2011	60.0%																																		
2012	56.1%																																		
2013	60%																																		
2014	60.2%																																		
2015	61.5% <i>l'w gadarnhau</i>																																		
2010	68%																																		
2011	70%																																		
2012	83.9%																																		
2013	87.7%																																		
2014	91.6%																																		
2015	88.3% <i>l'w gadarnhau</i>																																		
2015	65%																																		
2017	65%																																		
2015	89%																																		
2017	90%																																		

	<p>hynny gan gynyddu'r nifer a'r ganran fydd yn dilyn 2 neu fwy o gymwysterau trwy'r Gymraeg</p> <p>Paragraff wedi ei golygu</p>																
<p>Sicrhau bod darpariaeth i ddysgwyr 14-16 oed yn cydymffurfio â'r Mesur Dysgu a Sgiliau Cymru 2009.</p>	<p>Mae'r ddarpariaeth yn digwydd yn y tair ysgol Categori 2A yn bennaf ar hyn o bryd, gydag ychydig yn digwydd yn yr ysgolion Categori 2C a 2Ch. Fe ddarperir nifer o gyrsiau galwedigaethol 14-16 ar safleoedd Coleg Sir Gâr hefyd. Bydd y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn datblygu ac yn cynyddu mewn ysgolion trwy gydweithio a'i gilydd. Bydd strwythur rheolaeth addysg 14-19 yn y Sir, a ddisgrifir isod, yn goruchwyllo'r cynnydd a'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg. Bydd hyn yn sicrhau bod ysgolion yn cydymffurfio gyda gofynion y Mesur Dysgu a Sgiliau.</p> <p>Mae Rhwydwaith 14-19 Sir Gaerfyrddin wedi darparu prosectws o gyrsiau ar gyfer disgyblion 14-19. Mae'n marchnata'r cyrsiau sydd ar gael gan gynnwys y rhai cyfrwng Cymraeg a dwyieithog. Hefyd dyrennir cyllid penodol, cyfran o'r grant 14-19, ar gyfer hyrwyddo sefydlu a datblygu cyrsiau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog. Dylid nodi bod y Sir yn darparu cyllid ychwanegol i ysgolion trwy'r fformiwla cyllid yn ôl cyfran y pynciau a gynigir trwy'r Gymraeg ar draws yr ystod oedran. Mae hyn wedi hyrwyddo darparu dysgu cyfrwng Cymraeg yn yr ysgolion.</p>	<p>Parhau gyda'r ddarpariaeth yn ysgolion categori 2A. Cynyddu'r ddarpariaeth yn ysgolion 2B a 2C.</p> <p>Cwrdd â gofynion newydd addysg 14-19, 2014</p>	<p>Parhau gyda'r ddarpariaeth a chodi dealltwriaeth o fanteision dwyieithrwydd. Cychwyn ar Siarter Iaith Uwchradd ar y cyd gyda Gwynedd.</p>														
<p>Cynyddu canran y myfyrwyr 16-19 oed sy'n astudio pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg mewn ysgolion.</p>	<p>Canran y myfyrwyr 16-19 sy'n astudio 2 neu fwy o bynciau drwy gyfrwng y Gymraeg/dwyieithog (e.e. elfennau o gymwysterau/modiwlau):</p> <table border="1"> <tr> <td>2010</td> <td>29%</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>38%</td> </tr> <tr> <td>2012</td> <td>30.9%</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>31.3%</td> </tr> <tr> <td>2014</td> <td>33.8%</td> </tr> <tr> <td>2015</td> <td>30.34</td> </tr> </table> <p>Eto, fel gyda deilliannau sydd yn benodol i Gyfnod Allweddol 4, dyma elfen anodd ei datblygu a'i chynyddu y tu allan i'r 3 ysgol Categori 2A.</p>	2010	29%	2011	38%	2012	30.9%	2013	31.3%	2014	33.8%	2015	30.34	<p>Cynyddu canran y myfyrwyr 16-19 oed sy'n astudio pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg mewn ysgolion 2A a 2B.</p> <table border="1"> <tr> <td>2017</td> <td>35%</td> </tr> </table> <p>* Wedi diwygio'r targed yn dilyn dadansoddiad o ganlyniad 2015 a rhagolygon ar gyfer 2017.</p> <p>Parhau i gynyddu'r elfennau o'r cwrs Bagloriaeth Cymru a gyflwynir trwy gyfrwng y Gymraeg</p>	2017	35%	<p>Cynnal arolwg defnydd iaith. Cyd weithio gyda Mentrau a Trywydd i geisio codi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o bwysigrwydd parhau i astudio pynciau trwy gyfrwng y Gymraeg.</p>
2010	29%																
2011	38%																
2012	30.9%																
2013	31.3%																
2014	33.8%																
2015	30.34																
2017	35%																

	<p>Mae'r ysgolion naturiol dwyieithog yn cael eu hannog i gyflwyno elfennau neu holl agweddau'r Fagloriaeth Cymru trwy gyfrwng y Gymraeg i ddisgyblion nad ydynt yn dilyn eu pynciau dewis trwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>Mae swyddogion y Sir, trwy'r strwythur o gyfarfodydd rheoli yn cydweithio gydag ysgolion a rheolwyr Coleg Sir Gâr a darparwyr eraill, megis y mentrau iaith, i gynyddu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg sydd ar gael ar gyfer myfyrwyr ôl 16.</p> <p>Mae ysgolion y Bartneriaeth Addysg Gymraeg, sef y tair ysgol Categori 2A, wedi arloesi trwy gyd-weithio i gynyddu'r ddarpariaeth o gyrsiau galwedigaethol a'r arlwy mwy traddodiadol. Mae'r Bartneriaeth yn darparu cyrsiau yn yr ystod oedran 16-19 yn bennaf.</p> <p>Mae swyddog o'r Awdurdod yn mynychu cyfarfodydd o'r Fforwm yn y de-orllewin. Mae penaethiaid ysgolion Categori 2A Sir Gaerfyrddin yn aelodau ffyddlon o'r Fforwm ac maent wedi arloesi trwy ddatblygu ar waith eu Partneriaeth hwy a Choleg Sir Gâr a chynnal partneriaethau traws-ffiniol i gynnal cyrsiau cyfrwng Cymraeg mwy traddodiadol a galwedigaethol. Bydd hyn yn cyfrannu at sicrhau bod yr ysgolion yn cyflawni gofynion y Mesur Addysg a Sgiliau ac yn sicrhau cyrsiau cynaliadwy.</p>	<p>i ddisgyblion nad ydynt yn dilyn eu pynciau dewis trwy gyfrwng y Gymraeg.</p>	<p>Datblygu strwythur ffurfiol o gyd weithio ar draws y rhanbarth yn ymarferol ac yn rhwydweithiol</p>
<p>Gweithio drwy rwydweithiau ardal 14-19 a Fforymau 14-19 er mwyn cynnal a gwella darpariaeth cyfrwng Cymraeg.</p>	<p>Mae darnau perthnasol yn y sylwadau blaenorol ac isod yn berthnasol i'r cwestiwn hwn.</p> <p>Mae Grŵp Gweithredol 14-19 y rhwydwaith yn cynnwys cynrychiolwyr o'r Awdurdod, penaethiaid ysgol uwchradd ac uwch reolwyr Coleg Sir Gâr. Dyma'r grŵp sydd yn goruchwylio'r ddarpariaeth alwedigaethol, gan gynnwys y ddarpariaeth Gymraeg ar draws y Sir. Mae cynrychiolwyr yn mynychu cyfarfodydd o dri chwstwr ardal a'r Bartneriaeth cyfrwng Cymraeg traws-rlwstwr sydd yn cyfarfod yn rheolaidd i gynllunio a gweithredu'r ddarpariaeth. Mae cyd bwyllgor llywodraethwyr yn goruchwylio gwaith pob clwstwr a phartneriaeth. Dyma'r sianelau sydd yn hyrwyddo a chefnogi'r datblygiadau cyfrwng Cymraeg.</p>	<p>Parhau i gyd weithio drwy Fforymau 14-19 er mwyn cynnal a gwella darpariaeth cyfrwng Cymraeg.</p>	<p>Parhau i gyd weithio drwy Fforymau 14-19 er mwyn cynnal a gwella darpariaeth cyfrwng Cymraeg.</p>

Casglu a defnyddio data ar ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg 14-19
Cynllunio ar gyfer darpariaeth ôl-16 o fewn partneriaethau.

Mae'r strwythur rheoli a ddisgrifiwyd ar gyfer y cwestiwn blaenorol yn monitro'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn yr ystod oedran 14-19. Hefyd mae'r grŵp sicrhau ansawdd yn casglu gwybodaeth, gan gynnwys barn disgyblion a thrwy arsylwi gwersi, er mwyn llunio adroddiad hunan-arfarnu blynyddol. Rhoddir sylw i'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn y gweithgareddau hyn.

Ar gyfer pob cyfarfod a ddisgrifiwyd yn y strwythur uchod mae penaethiaid a rheolwyr cwricwlwm yr ysgolion a'r Coleg yn cyd-drafod. Trwy hyn, fe ddarperir at ofynion disgyblion yr ysgolion o ran cyfrwng a llwybrau dysgu unigol. Fe ychwanegir at y ddarpariaeth yn flynyddol.

Ychydig iawn o ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg sydd ar gyfer disgyblion 14-19 oed yn y gweithle ac eithrio mewn maes addysg a datblygiad plentyn.

Lluniwyd prospectws papur ac electroneg o gyrsiau 14-19 a ddarperir yn ysgolion a choleg Sir Gâr. Swyddogion yr Awdurdod fu'n arwain a rheoli'r gwaith hwn. Mae cyfrwng yr addysgu yn cael ei nodi ar gyfer pob cwrs. Nid yw'r prospectws yn cynnwys y ddarpariaeth yn y gweithle.

Parhau i ymateb i ofynion disgyblion o ran cyfrwng a llwybrau dysgu unigol a'u monitro'n gyson.

Siarter Iaith Uwchradd i wneud arolwg darpariaeth ôl 16.

Parhau i ymateb i ofynion disgyblion o ran cyfrwng a llwybrau dysgu unigol a'u monitro'n gyson.

Wedi pennu swyddog cyd lynu gan ddefnyddio grant Bwrw Ymlaen. Gwaith y swyddog ydy i greu llwybrau llyfn rhwng ysgolion, y colegau a'r gweithle.

Tynnu sylw'r gweithle o bwysigrwydd a'r manteision o gynnal cyfleoedd Cyfrwng Cymraeg

Deilliant 5: Mwy o fyfyrwyr ag uwch sgiliau iaith yn y Gymraeg

Argymhellion Gweithgor y Cyfrifiad- Y Gymraeg yn Sir Gâr- yn ychwanegol o ganlyniad i waith Grŵp Iaith Gymraeg Sir Gâr

NOD: I gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg o fewn y gweithle

33. Bod y Cyngor Sir yn cynnal adolygiad cynhwysfawr o swyddi'r Cyngor fesul adran er mwyn adnabod swyddi lle ddylai'r Gymraeg fod yn hanfodol. Dylid canolbwyntio yn y lle cyntaf ar swyddi sy'n darparu gwasanaeth uniongyrchol i'r cyhoedd.

39. Bod y Cyngor Sir yn sicrhau cefnogaeth a dilyniant priodol i staff o fewn y gweithle, er mwyn eu galluogi i symud ar hyd y continwrm gallu ieithyddol yn ôl y gofyn. Bydd hyn yn cynnwys y rheini sy'n dysgu am y tro cyntaf hyd at y rheini sydd eisiau gloywi eu hiaith. Dylai rheolwyr annog a chefnogi staff i ddatblygu eu sgiliau gan fonitro a chofnodi cynnydd a defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle fel rhan o'r broses arfarnu staff.

NOD: I brif ffrydio datblygiad yr iaith Gymraeg fel rhan ganolog o unrhyw gynlluniau datblygu economaidd o fewn Sir Gaerfyrddin.

45. Bod y Cyngor Sir, trwy'r Rhwydwaith 14-19 yn datblygu cyfleoedd profiad gwaith a phrentisiaethau cyfrwng Cymraeg o fewn y gweithle i bobl ifanc gan gynyddu'r galw a'r gallu i'r sector breifat, gyhoeddus a gwirfoddol i weithredu yn ddwyieithog.

46. Bod y Cyngor Sir yn gweithio gyda Gyrfa Cymru trwy'r Rhwydwaith 14-19 i hyrwyddo anghenion y sector breifat o ran sgiliau dwyieithog.

NOD: I gynyddu ystod y cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn ein cymunedau, yn enwedig ar gyfer plant a phobl ifanc er mwyn atgyfnerthu'r iaith y tu allan i furiau'r ysgol.

56. Bod y grŵp gweithredu strategol yn sicrhau ei fod yn datblygu cyfleoedd cymunedol cyfrwng Cymraeg a fydd yn cefnogi ac yn atgyfnerthu'r cwricwlwm addysgol.

57. Bod y Cyngor Sir yn cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg o fewn ei wasanaeth ieuencid ac yn cefnogi staff o fewn y gwasanaeth i ddatblygu eu sgiliau i weithio trwy gyfrwng y Gymraeg.

58. Yn unol ag argymhellion y Grŵp Gorchwyl a Gorffen ar Glybiau Ieuencid (Ionawr 2014) blaenoriaethu cynyddu darpariaeth trwy gyfrwng y Gymraeg fel rhan o'r ymagwedd strategol newydd drwy gomisiynu rhai sefydliadau sy'n darparu gwasanaeth ieuencid agored trwy gyfrwng y Gymraeg.

65. Bod y Cyngor Sir yn cydweithio'n agosach gyda Theatr Genedlaethol Cymru er mwyn cynnig cyfleoedd cymunedol cyfrwng Cymraeg;

66. Bod y Cyngor Sir yn denu a hyrwyddo perfformiadau Cymraeg a dwyieithog o fewn eu theatrau sirol.

A. Amcan	B. Perfformiad cyfredol	C. Targedau	Ch. Cynnydd
<p>Gwella gwaith sgiliau llythrennedd Cymraeg.</p>	<p>Cydymffurfio gyda Strategaeth Llythrennedd Sir Gaerfyrddin.</p> <p>Bwriad 1: <i>Holl ysgolion Sir Gaerfyrddin yn parhau i godi cyraeddiadau pob disgybl er mwyn sicrhau eu bod i gyd yn cyflawni eu potensial.</i></p> <p>Ein nod yw i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gefnogi a herio safon y dysgu ac addysgu er mwyn gwella ansawdd gwaith disgyblion unigol a holl ysgolion yr awdurdod lleol; • datblygu a chefnogi arweinyddion system llythrennedd Cymraeg; • hyrwyddo rhannu arfer da ar draws yr Awdurdod Lleol, ERW ac o fewn teuluoedd; • cynorthwyo wrth ddatblygu a chefnogi Cymunedau Dysgu Proffesiynol ar draws yr Awdurdod Lleol; • canolbwyntio ar ddatblygu sgiliau i bob dysgwr yn unol â'r Fframwaith Sgiliau 3-19 gan roi arweiniad ar addysg ddatblygiadol; • rhoi arweiniad a chymorth i ddatblygu dysgwyr annibynnol; • trefnu a chefnogi cyfarfodydd traws gyfnod o fewn ysgolion, ar draws teuluoedd i hybu dilyniant a chynnydd; • codi ymwybyddiaeth a hyfforddiant ar gyfer defnydd o Dechnoleg Gwybodaeth i wella safonau; • sicrhau bod systemau effeithiol wedi eu gosod er mwyn asesu, tracio, recordio a chymedroli a safonau. <p>Bwriad 2: <i>I gynorthwyo ysgolion Sir Gaerfyrddin ar y matrices Fframwaith Cymorth a Her sydd fwyaf angen codi safonau llythrennedd Cymraeg.</i></p> <p>Ein nod yw i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • darparu hyfforddiant arbennig a chefnogaeth i'r ysgolion a enwir. <p>Bwriad 3: <i>I sicrhau fod disgyblion isel eu cyrhaeddiad yn llwyddo i symud ymlaen tuag at safon llythrennedd fydd yn eu galluogi i elwa ar</i></p>	<p>Targeddi ysgolion sydd fwyaf angen codi safonau llythrennedd Cymraeg.</p> <p>Parhau i gynnal hyfforddiant ar gyfer rhaglenni ymyrryd</p>	<p>Adroddiad data ar gael.</p>

	<p>gyfleodd addysgiadol a dod yn aelodau cyfrifol sy'n cyflawni eu potensial.</p> <p>Ein nod yw i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • estyn cyngor i ysgolion ar sut i gefnogi grwpiau bydd angen cymorth gyda llythrennedd Cymraeg; • cynnig cyngor ynglŷn ag hyfforddiant a pharatoi rhaglenni ymyrru'n gynnar; • cynnig arweiniad i ysgolion ar ffyrdd i gymell rhieni i gefnogi eu plant. <p>Bwriad 4: I ddatblygu a meithrin agweddau hunan arfarnu beirniadol.</p> <p>Ein nod yw i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cefnogi ysgolion yn y broses o hunan arfarnu i sicrhau datblygu arfer da mewn llythrennedd Cymraeg; • weithio gydag ysgolion/teuluoedd i adnabod, cefnogi a meithrin arweinwyr system; • weithio gydag ysgolion/teuluoedd i gefnogi a meithrin Cymunedau Dysgu Proffesiynol effeithiol. <p>Bwriad 5: I weithio gydag ysgolion a darparwyr addysg i godi ymwybyddiaeth y teulu a'r gymuned eang i fynd i'r afael ag anfanteision economaidd cymdeithasol sydd yn rhwystro cynyddu safonau yn y Gymraeg.</p> <p>Ein nod yw i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gydweithio gyda rhieni/gofalwyr i'w galluogi i helpu datblygiad llythrennedd Cymraeg eu plant yn y cartref a'r ysgol; • gydweithio gyda'r Mentrau Iaith i helpu ysgolion i ddatblygu ysgolion fel canolfannau dysgu o fewn eu cymuned. <p>Bwriad 6- Pob dysgwr yn mwynhau profiadau creadigol newydd</p> <p>Ein nod yw i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • annog pob ysgol/teulu i barhau i weithio'n agos gyda Llyfrgelloedd, Amgueddfeydd, Theatr Mewn Addysg. 	<p>fel Llythrennau a Synau, Dyfal Donc.</p> <p>Datblygu a meithrin hunan arfarnu beirniadol.</p> <p>Parhau i weithio gydag ysgolion a darparwyr addysg i godi ymwybyddiaeth y teulu a'r gymuned eang i fynd i'r afael ag anfanteision economaidd cymdeithasol sydd yn rhwystro cynyddu safonau yn y Gymraeg.</p>	
--	--	---	--

Gwella darpariaeth a safonau Cymraeg iaith Gyntaf.

Canran o ddisgyblion diwedd y Cyfnod Sylfaen sy'n cyrraedd Deilliant 5 mewn iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu mewn lleoliadau cyfrwng Cymraeg (ysgolion Cyfrwng Cymraeg, Trawsnewidiol a Dwy Ffrwd):

Blwyddyn	Cyfnod Sylfaen yn cyrraedd Deilliant 5 Cymraeg	Cyfartaledd rhanbarth	Cyfartaledd Cymru
2012	85.40%	84.50%	85.93%
2013	86.2%	86.6%	86.2%
2014	89.2%	90.2%	89.2%
2015	91.4%	92.2%	91.4%

Canran o ddisgyblion diwedd CA2 sy'n cyrraedd L4+ :

Blwyddyn	CA2 yn cyrraedd L4+ Cymraeg	Cyfartaledd rhanbarth	Cyfartaledd Cymru
2010	75.1%	80%	81%
2011	80.5%	82%	82%
2012	83%	87%	84%
2013	84.5%	85.8%	86.7%
2014	84.4%	87.3%	88.1%
2015	88.6%	89.5%	90.5%

Canran y disgyblion diwedd CA3 sy'n cyrraedd Lefel 5 ar gyfer asesiadau athro mewn Cymraeg:

Blwyddyn	CA3 yn cyrraedd L5+ Cymraeg	Cyfartaledd rhanbarth	Cyfartaledd Cymru
2010	72.70%	78%	77%
2011	82.30%	84%	81%

Targed i godi'r canran:

2015	92%
2017	93%

Hyrwyddo dilyniant o raglen Llythrennau a Synau yn y Cyfnod Sylfaen fel rhan o brosiect codi safonau Sir Gâr

Codi'r canran:

2015	89%
2017	90%

Codi'r canran:

2015	86%
2017	88%

0.6% o dan y targed Parhau i hyrwyddo dilyniant o raglen Llythrennau a Synau yn y Cyfnod Sylfaen fel rhan o brosiect codi safonau Sir Gâr

Targed ysgolion wedi ymweliadau Ymgynghorwyr her a chynnal hyfforddiant penodol ERW

Targed 2015 heb gyrraedd o 0.4%. Parhau i dargedu a lledu arfer da wrth weithio yn sgol Donaldson o ysgol i ysgol

Targed wedi ei gyrraedd- parhau i dargedu a lledu arfer da wrth weithredu syniadau Donaldson o ran cefnogaeth ysgol i ysgol, cydweithio,

2012	83.00%	86%	84%
2013	83.6%	86.8%	87.6%
2014	88.7%	90%	90.1%
2015	86.5%	89.2%	90.9%

Canran o ddisgyblion diwedd CA4 sy'n cyrraedd graddau A*-C TGAU Cymraeg.

2011	74.4%
2012	73.0%
2013	72.9%
2014	69.1%
2015	72.3%

Er mwyn ceisio gwella safonau cyrhaeddiad bwriedir parhau i :

- fonitro a thargedu ysgolion wrth ddefnyddio'r Gwasanaeth Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd yn y sector cynradd yn ogystal ag Arweinyddion System ac Arweinyddion System Cysylltiol
- cynnal archwiliad o lefelau/oed darllen Cyfnod Allweddol 2
- monitro prosiectau ymyrryd yn gyson
- sylweddoli newidiadau yn ystadegau Cyfnodau Allweddol 3 a 4 wedi sefydlu ysgol 2B ardal Dinefwr yn 2013.
- dilyn amserlen ranbarthol safoni a chymedroli llythrennedd
- targedu ysgolion sydd angen cymorth ychwanegol yn ôl y matrices Fframwaith Rhanbarthol.

Codi'r canran A* - C TGAU Cymraeg:

2015	75%
------	-----

* Wedi diwygio'r targed yn dilyn dadansoddiad o ganlyniad 2015 a rhagolygon ar gyfer 2017.

Parhau i fonitro data a gosod targedau. Ymateb i ganlyniadau'r arolwg llythrennedd gan Arweinyddion System

rhannu arfer dda a chymedroli 'n rhanbarthol.

Dal o dan y targed. Parhau i fonitro a gosod targedau. Cyd weithio ar draws y rhanbarth i rannu arfer da

Cynyddu cyfleoedd i ddysgwyr o bob oedran i ymarfer eu Cymraeg tu allan i'r ystafell ddosbarth.

Mae nifer o brosiectau gan ysgolion, Mentrau Iaith, Bwrdd yr Iaith, Mudiad Meithrin, Estyn Llaw, Urdd Gobaith Cymru, Pwyllgor Ieuenctid, Clybiau Ffermwyr Ifanc a Chymraeg i Oedolion yn datblygu cyfleoedd dysgu ac addysgu ffurfiol ac anffurfiol sy'n gynhwysfawr a chynaliadwy. Maent yn atgyfnerthu ac yn gwireddu'r nod o sicrhau disgyblion rhugl dwyieithog, yn ogystal â meithrin cydweithrediad rhwng partneriaid allweddol er mwyn sicrhau parhad a dilyniant mewn cyfleoedd dysgu.

Darperir cyrsiau preswyl yr Urdd a nifer helaeth o glybiau ar ôl ysgol yn y Cyfnod Sylfaen/Cyfnodau Allweddol 2/3/4

Codi ymwybyddiaeth ysgolion o'r cyfleoedd datblygu defnydd anffurfiol o'r Gymraeg yn dymhorol.

Cyd weithio gyda'r Mentrau Iaith ac AGGaD trwy'r Siarter Codi Caerau

Gwella darpariaeth a safonau Cymraeg Ail Iaith.

Canran y disgyblion diwedd CA2 sy'n cyrraedd o leiaf L4 mewn Cymraeg Ail Iaith:

2011	58.4%
2012	51.4%
2013	61.1%
2014	69.1%
2015	72.3%

Wrth gymedroli Clwstwr Cyfnod Allweddol 2/3 ar godi safonau Cymraeg Ail Iaith ar draws ysgolion nodir y pwyntiau yma:

- Ail ystyriwyd y Cynlluniau Gwaith Ail Iaith er mwyn sicrhau bod y tasgau a osodwyd yn ddigon heriol i ganiatáu tystiolaeth ar lefelau 4/5;
- Dilyniant a pharhad drwy'r ysgol o ran y patrymau iaith a gyflwynir;
- Angen disgwyliadau uchel o ran yr athrawon;
- Angen gwell dealltwriaeth o'r disgrifiadau lefel Ail Iaith –Llafar, Darllen ac Ysgrifennu;
- Codwyd statws y Gymraeg fel Ail Iaith yn yr ysgolion cyfrwng Saesneg;
- Pwysigrwydd safoni a chymedroli ar draws ysgolion, teulu, Awdurdod Lleol ac ERW.

Canran y disgyblion diwedd Cyfnod Allweddol 3 sy'n cyrraedd Lefel 5 mewn Cymraeg Ail Iaith:

2010	52.9%
2011	61.8%
2012	63.5%
2013	70.6%
2014	76.6%
2015	80.9%

Cynnydd sylweddol dros gyfnod.

Parhau i godi'r canran o ddisgyblion sy'n cyrraedd o leiaf Lefel 4 mewn Cymraeg Ail Iaith ar ddiwedd CA2:

2015	64%
2017	75%

* Wedi cynyddu'r targed yn dilyn dadansoddiad o ganlyniad 2015 a rhagolygon ar gyfer 2017.

Parhau i godi'r canran o ddisgyblion sy'n cyrraedd o leiaf Lefel 5 mewn Cymraeg Ail Iaith ar ddiwedd CA3:

2015	72%
2017	85%

* Wedi cynyddu'r targed yn dilyn dadansoddiad o ganlyniad 2015 a rhagolygon ar gyfer 2017.

Targedau wedi cyflawni

Cymedroli ar draws y sir a chymedroli ar draws ERW. Lansio Siarter Ail Iaith i godi ymwybyddiaeth yn 2016

Targed wedi cyflawni Adlewyrchiad o'r mewnbyn gan AGGAD a'r cyd weithio rhwng y Cynradd ac Uwchradd ar draws ERW

	<p>Canran y disgyblion diwedd Cyfnod Allweddol 4 sy'n cyrraedd graddau A*-C mewn TGAU Cymraeg Ail Iaith Cwrs Llawn:</p> <table border="1" data-bbox="696 272 1137 485"> <tr><td>2010</td><td>67.7%</td></tr> <tr><td>2011</td><td>69.7%</td></tr> <tr><td>2012</td><td>67.0%</td></tr> <tr><td>2013</td><td>69.8%</td></tr> <tr><td>2014</td><td>78.2%</td></tr> <tr><td>2015</td><td>79.5%</td></tr> </table> <p>Canran y disgyblion diwedd Cyfnod Allweddol 4 sy'n cyrraedd graddau A*-C mewn TGAU Cymraeg Ail Iaith Cwrs Byr –</p> <table border="1" data-bbox="696 635 1137 847"> <tr><td>2010</td><td>77%</td></tr> <tr><td>2011</td><td>69%</td></tr> <tr><td>2012</td><td>0%</td></tr> <tr><td>2013</td><td>0%</td></tr> <tr><td>2014</td><td>0%</td></tr> <tr><td>2015</td><td>0%</td></tr> </table>	2010	67.7%	2011	69.7%	2012	67.0%	2013	69.8%	2014	78.2%	2015	79.5%	2010	77%	2011	69%	2012	0%	2013	0%	2014	0%	2015	0%	<p>Parhau i godi'r canran o ddisgyblion sy'n cyrraedd graddau A*-C mewn TGAU Cymraeg Ail Iaith Cwrs Llawn ar ddiwedd CA4:</p> <table border="1" data-bbox="1503 341 1765 411"> <tr><td>2015</td><td>80%</td></tr> <tr><td>2017</td><td>82%</td></tr> </table> <p><i>* Wedi cynyddu'r targed yn dilyn dadansoddiad o ganlyniad 2015 a rhagolygon ar gyfer 2017.</i></p> <p>Cynnal y canrannau Cymraeg Ail Iaith wrth sicrhau codi canrannau Cymraeg Iaith Gyntaf</p> <p>Parhau i sicrhau nad oes disgyblion yn sefyll Cymraeg Ail Iaith Cwrs Byr.</p>	2015	80%	2017	82%	<p>O fewn cyrraedd y targed- sicrhau cynnal y safonau ail iaith gan sicrhau cynnydd ym mamiaith yn ogystal.</p>
2010	67.7%																														
2011	69.7%																														
2012	67.0%																														
2013	69.8%																														
2014	78.2%																														
2015	79.5%																														
2010	77%																														
2011	69%																														
2012	0%																														
2013	0%																														
2014	0%																														
2015	0%																														
2015	80%																														
2017	82%																														
<p>Cynyddu cyfleoedd i ddysgwyr o bob oedran i ymarfer eu Cymraeg tu allan i'r ystafell ddosbarth.</p>	<p>Datblygir defnydd achlysurol o'r Gymraeg mewn ysgolion Cyfrwng Saesneg cynradd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Targedir athrawon prin eu Cymraeg gan Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd a'u hyfforddi ar lawr y dosbarth; • Dilyniant cyrsiau sabothol; • Hyfforddi i ddefnyddio pecynnau ar gyfer defnydd achlysurol o'r Gymraeg gan gynnwys gemau ac iaith y buarth; • Cyrsiau i oedolion yn seiliedig ar iaith achlysurol y dosbarth; • Rhaglenni gwobrwyo defnydd achlysurol ar lawr y dosbarth ac o gwmpas yr ysgol; • Cyd weithio gyda phwyllgorau Ieuenctid; • Cyd-greu poster i iaith ar gyfer defnydd achlysurol; • Eisteddfodau; • Cyngherddau; 	<p>Yn flynyddol, cynyddu'r nifer o athrawon sy'n defnyddio'r iaith yn achlysurol naturiol yn yr ysgol.</p> <p>Creu awyrgylch ac ethos Cymraeg a Chymreig yn ddyddiol.</p>	<p>Siarter Iaith Sir Gar 'Codi Caerau' yn gerbyd i gynyddu cyfleoedd i ddisgyblion, staff a rheni i ddefnyddio'r Gymraeg tu allan i'r ystafell ddosbarth.</p> <p>Adnabod a recriwtio athrawon a chynorthwywyr dysgu ar gyfer y Cyrsiau Sabothol Iefelau Mynediad, Sylfaen ac</p>																												

	<ul style="list-style-type: none"> • Clybiau; • Teithiau addysgol; <p>Mae yna nifer o brosiectau gan y Mentrau Iaith a Bwrdd yr Iaith mewn ysgolion cynradd ac uwchradd yr awdurdod lleol e.e. 'Blas ar Gymru' ar gyfer hwyrdyfodiaid a'u teuluoedd.</p> <p>Ar gyfer disgyblion uwchradd disgwylir bod digwyddiadau ar lefel clwstwr neu yn draws sirol a drefnir gan yr Awdurdod ac ysgolion yn cael eu cynnal yn ddwyieithog lle mae cyfle i ddisgyblion di-gymraeg a dysgwyr i glywed y Gymraeg yn cael ei defnyddio. Bydd hyn yn cynnwys digwyddiadau yn ymwneud â'r fforwm ieuencid, addysg iechyd, cyffuriau, gyrfau, ac ati. Yn yr un modd disgwylir bod ymwelwyr ag ysgolion yn defnyddio'r Gymraeg ar bob cyfle posibl ac yn hyrwyddo'r manteision o addysg ddwyieithog.</p>		<p>Uwch.</p> <p>AGGaD yn cyfrannu arbenigedd iaith a methodoleg yn ystod cyrsiau.</p> <p>Cefnogi ymarferwyr nôl yn eu hysgolion</p> <p>Cyflwyno sesiynau blynyddol ar fethodolegau cyflwyno Ail iaith i fyfyrwyr ail flwyddyn y cwrs BAdd</p>																																
<p>Cynyddu cofrestriadau Cymraeg Safon Uwch Cymraeg a Chymraeg Ail Iaith fel canran o gofrestriadau TGAU Cymraeg a Chymraeg Ail Iaith.</p>	<p>Y canran o ymgeiswyr TGAU Cymraeg sy'n mynd ymlaen i astudio Safon Uwch:</p> <table border="1" data-bbox="696 783 1137 995"> <tr><td>2010</td><td>7.0%</td></tr> <tr><td>2011</td><td>7.0%</td></tr> <tr><td>2012</td><td>4.5%</td></tr> <tr><td>2013</td><td>5.4%</td></tr> <tr><td>2014</td><td>4.5%</td></tr> <tr><td>2015</td><td>4.2%</td></tr> </table> <p>Y canran o ymgeiswyr Cymraeg Ail Iaith sy'n mynd ymlaen i astudio Safon Uwch:</p> <table border="1" data-bbox="696 1090 1137 1302"> <tr><td>2010</td><td>4.00%</td></tr> <tr><td>2011</td><td>3.00%</td></tr> <tr><td>2012</td><td>3.60%</td></tr> <tr><td>2013</td><td>2.5%</td></tr> <tr><td>2014</td><td>3.2%</td></tr> <tr><td>2015</td><td>2.55%</td></tr> </table> <p>Byddai'n ddymunol iawn petai'r awdurdod ac ysgolion unigol yn medru cynyddu'r nifer o fyfyrwyr 16+ sydd yn dilyn Cymraeg fel pwnc arholiad iaith</p>	2010	7.0%	2011	7.0%	2012	4.5%	2013	5.4%	2014	4.5%	2015	4.2%	2010	4.00%	2011	3.00%	2012	3.60%	2013	2.5%	2014	3.2%	2015	2.55%	<p>Mae'r mater hwn yn creu consyrn i ni yn Sir Gar ond credwn ei fod yn adlewyrchu'r sefyllfa ar draws Cymru.</p> <table border="1" data-bbox="1503 884 1765 971"> <tr><td>2015</td><td>6%</td></tr> <tr><td>2017</td><td>6%</td></tr> </table> <p>Er hynny ein nod yw cynyddu'r garfan o ymgeiswyr TGAU Cymraeg a Chymraeg Ail Iaith sy'n mynd ymlaen i astudio Safon Uwch.</p> <table border="1" data-bbox="1503 1257 1765 1329"> <tr><td>2015</td><td>3%</td></tr> <tr><td>2017</td><td>3%</td></tr> </table>	2015	6%	2017	6%	2015	3%	2017	3%	<p>Gwaith ymchwil yn digwydd i sicrhau cywirdeb data TGAU a throsglwyddo i Ôl 16-deall y rhesymau am leihad yn y nifer sy'n astudio Safon Uwch-natur y cwrs, dewis unigol...</p> <p>Cyd weithio gyda choleg Sir Gâr i wella dealltwriaeth o ddata safon uwch ar draws y sir. Hyfforddiant y cyd ar draws y rhanbarth i rannu arferion o ysbrydoli myfyrwyr i barhau i astudio Safon Uwch.</p>
2010	7.0%																																		
2011	7.0%																																		
2012	4.5%																																		
2013	5.4%																																		
2014	4.5%																																		
2015	4.2%																																		
2010	4.00%																																		
2011	3.00%																																		
2012	3.60%																																		
2013	2.5%																																		
2014	3.2%																																		
2015	2.55%																																		
2015	6%																																		
2017	6%																																		
2015	3%																																		
2017	3%																																		

	<p>gyntaf neu ail iaith. Nid yw'n hawdd gwneud hyn ond ein gobaith yw y bydd hyn yn digwydd yn naturiol wrth i gynnydd yn y Gymraeg ddigwydd gyda gweithredu'r Strategaeth Cymraeg o'r Cyfnod Sylfaen hyd 19 oed dros gyfnod o amser. Yn rhannol dyma ffon fesur llwyddiant ein Strategaeth.</p> <p>Ar yr un pryd, yn unol â gofynion y Mesur Sgiliau a Dysgu, fe gynigir mwy o ddewis cyrsiau i blant y dyddiau hyn ac mae cystadleuaeth rhwng y pynciau i ddenu myfyrwyr yn yr oedran 16-19 yn milwrio yn erbyn y niferoedd sydd yn dilyn Cymraeg.</p> <p>Dylid nodi hefyd nad yw'r canran a ddangosir uchod yn ystyried y nifer o ddisgyblion sydd wedi gadael ysgolion uwchradd Sir Gaerfyrddin, gyda chymhwyster TGAU mewn Cymraeg iaith gyntaf neu ail iaith, i barhau gydag addysg ôl 16 mewn coleg. Nid yw'r wybodaeth am y rhai sydd yn dilyn Cymraeg safon uwch yn y colegau wedi ei ystyried yma.</p>		
--	--	--	--

Deilliant 6: Gwella Darpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol cyfrwng Cymraeg

Argymhellion Gweithgor y Cyfrifiad- Y Gymraeg yn Sir Gâr- yn ychwanegol o ganlyniad i waith Grŵp Iaith Gymraeg Sir Gâr
ND: Cynyddu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg yn Sir Gâr a sicrhau dilyniant ieithyddol o'r sector meithrin ar hyd y cyfnodau arfuddol i'r sector uwchradd fel y daw pob disgybl yn rhugl ac yn hyderus yn y Gymraeg a'r Saesneg.

17. Bod y Cyngor Sir yn cynnal ymgyrch farchnata barhaus i hyrwyddo addysg Gymraeg gan esbonio manteision bod yn ddwyieithog i rieni a disgyblion;
18. Bod y Cyngor Sir yn darparu hyfforddiant i lywodraethwyr cynradd ac uwchradd ar fanteision addysg Gymraeg a'r rhesymau addysgiadol, economaidd a chymunedol pam y dylid ehangu'r ddarpariaeth ar draws y sir.

A. Amcan	B. Perfformiad cyfredol	C. Targedau	Ch. Cynnydd
<p>Gwella darpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol Cyfrwng Cymraeg.</p>	<p>Mae'r Awdurdod Lleol wedi ymrwymo i ddarparu gwasanaeth dwyieithog i ddysgwyr Sir Gaerfyrddin.</p> <p>Wele ein gweledigaeth ar gyfer y gwasanaeth:</p> <p><i>Byddwn yn gweithio gyda'n partneriaid i sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael y cyfle i gyflawni eu potensial, mewn amgylchedd dwyieithog, sy'n parchu ac yn gwerthfawrogi pob traddodiad diwylliant.</i></p> <p>Byddwn yn gweithredu hyn drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyflogi staff sy'n hyderus i weithio yn y Gymraeg a'r Saesneg; • Fe weithiwn i gefnogi datblygiad sgiliau ieithyddol y rhai sy'n llai hyderus i gyfathrebu ac ysgrifennu yn y Gymraeg. • Cefnogi athrawon a Chydlynwyr Anghenion Ychwanegol yn ein hysgolion Cyfrwng Cymraeg fel eu bod yn hyderus wrth gefnogi plant/pobl ifanc ag anghenion ychwanegol. • Bod addysg Gymraeg neu ddwyieithog ar gael ar gyfer yr holl ddisgyblion sydd yn yr unedau pwrpasol lle'r addysgir plant ag anawsterau dwys a bod cyfle cyfartal ar gyfer pob disgybl i 	<p>Erbyn Rhagfyr 2014, drwy adolygu Cytundeb Partneriaeth Ysgol/ALI pob ysgol i fabwysiadu'r egwyddor.</p> <p>Erbyn Rhagfyr 2014 drwy wefan yr ALI/Llawlyfrau ysgolion rhannu gwybodaeth gyda rhieni.</p> <p>O hyn ymlaen penodi staff gyda'r sgiliau angenrheidiol/ addas i'r lleoliad.</p> <p>O hyn ymlaen sicrhau staff sy'n gallu gweithio yn y Gymraeg neu'n ddwyieithog gan sicrhau bod adnoddau pwrpasol ar gael iddynt er mwyn medru darparu'r gwasanaeth.</p> <p>Ar bob achlysur cyflwyno/creu</p>	<p>Ysgolion yn rhannu gwybodaeth gyda rhieni. Ysgolion wedi ymfalchïo yn y ddarpariaeth hyfforddiant a rhannu adnoddau ar draws ERW.</p> <p>Staff a gwasanaeth dwyieithog ar gael i ysgolion a disgyblion Sir Gar.</p> <p>Datblygu adnoddau dwyieithog wrth ymateb i'r newid deddfwriaeth ym ames ADY.</p>

	<p>dderbyn addysg a chefnogaeth yn ei iaith ddewisedig, beth bynnag fo ei anabledd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Datblygu rhaglenni cefnogi/ymyrraeth ddwyieithog fel bod yr un adnoddau ar gyfer plant sy'n dewis mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg. • Gwneud arolwg o'r ddarpariaeth bresennol gan farnu'r galw am Anghenion Dysgu cyfrwng Cymraeg <p>Gwneud arolwg o'r ddarpariaeth bresennol gan farnu'r galw am Anghenion Dysgu iaith Gymraeg drwy-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymgynghori gyda Phenaethiaid/ Cydlynwyr Anghenion Dysgu yn rheolaidd i fesur y galw am ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg • Ymgynghori gyda swyddogion/staff yr adran e.e. Seicolegwyr Addysg, Swyddogion Cynnydd Disgyblion, Arweinwyr System ar feysydd i'w datblygu. • Ystyried data am ddisgyblion sydd yn y system a'r galw am ddarpariaeth arbenigol cyfrwng Cymraeg. • Ymgynghori gyda rhieni drwy'r broses Adolygiad Blynyddol/Asiantaeth SNAP. • Gweithredu cynlluniau datblygu darpariaeth Anghenion Dysgu yn Ardal Dinefwr mewn dwy ysgol Categori 2B ac un ysgol Categori 2A. • Parhau gyda'r gwaith ar lefel rhanbarthol i'r potensial o weithio ar y cyd i ddarparu gwasanaethau arbenigol lleol yn lle gorfod prynu lleoedd i blant mewn darpariaethau y tu allan i'r ardal. • Datblygu'r drefn newydd o gefnogi plant ag anghenion dysgu ychwanegol (Cynllunio Plentyn Canolog, Cynllun Datblygu Unigol, Hawl y Dysgwr) gan sicrhau fod y broses ar gael yn y Gymraeg a'r Saesneg. • Rhannu gwybodaeth gyda rhieni. • Cydweithio gyda'r amrywiol asiantaethau er cytuno ar yr egwyddor a'r darparu. • Cyflogi/hyfforddi darparwyr yn y sgiliau dwyieithog angenrheidiol. • Adeiladu i mewn i'r Cynllun Moderneiddio Ysgolion. • Parhau i weithio gydag Awdurdodau eraill ar ddatblygu gwasanaethau arbenigol ardal. 	<p>deunydd dwyieithog pwrpasol.</p> <p>Tymor yr Haf 2014- Llunio adroddiad hunan-arfarnu cynhwysfawr a fydd yn nodi sefyllfa bresennol y gwasanaeth a fydd yn cynnwys arolwg o'r ddarpariaeth bresennol e.e. gallu dwyieithog y staff</p> <p>Tymor yr Hydref 2014- llunio cynllun gweithredu i fynd i'r afael a'r canfyddiadau gan adeiladu unrhyw welliannau gwasanaeth i mewn i'r Cynllun Moderneiddio Ysgolion.</p> <p>Gweithredu'r cynlluniau a gytunwyd arnynt gan ehangu'r darpariaethau presennol a'r gallu i weithredu yn ddwyieithog.</p>	<p>Gweithio gyda LIC ar ddadansoddiad o'r gweithlu ADY.</p> <p>Darparu cyrsiau a gweithdai'n ddwyieithog i ddiwallu anghenion lleol.</p>
--	--	--	--

Deiliant 7: Cynllunio'r gweithlu a chefnogi datblygiad proffesiynol parhaus

Argymhellion Gweithgor y Cyfrifiad- Y Gymraeg yn Sir Gâr- yn ychwanegol o ganlyniad i waith Grŵp Iaith Gymraeg Sir Gâr

NOD: Cynyddu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg yn Sir Gâr a sicrhau dilyniant ieithyddol o'r sector meithrin ar hyd y cyfnodau aflweddol i'r sector uwchradd fel y daw pob disgybl yn rhugl ac yn hyderus yn y Gymraeg a'r Saesneg.

20. Bod y Cyngor Sir yn cydweithio gyda phob corff Llywodraethol i gynnal arolwg sgiliau iaith er mwyn ystyried anghenion ieithyddol y gweithlu ar gyfer gallu symud yr ysgol ar hyd y continwmm iaith.

NOD: I gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg o fewn y gweithle

33. Bod y Cyngor Sir yn cynnal adolygiad cynhwysfawr o swyddi'r Cyngor fesul adran er mwyn adnabod swyddi lle ddylai'r Gymraeg fod yn hanfodol. Dylid canolbwyntio yn y lle cyntaf ar swyddi sy'n darparu gwasanaeth uniongyrchol i'r cyhoedd.

39. Bod y Cyngor Sir yn sicrhau cefnogaeth a dilyniant priodol i staff o fewn y gweithle, er mwyn eu galluogi i symud ar hyd y continwmm gallu ieithyddol yn ôl y gofyn. Bydd hyn yn cynnwys y rheini sy'n dysgu am y tro cyntaf hyd at y rheini sydd eisiau gloywi eu hiaith. Dylai rheolwyr annog a chefnogi staff i ddatblygu eu sgiliau gan fonitro a chofnodi cynnydd a defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle fel rhan o'r broses arfarnu staff.

A. Amcan	B. Perfformiad cyfredol	C. Targedau	Ch. Cynnydd
Sicrhau cyflenwad digonol o ymarferwyr ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg.	Yr ydym yn cydweithio gyda chyrrff llywodraethu ysgolion i geisio diwallu'r angen am ymarferwyr i ddysgu wrth sicrhau ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o: <ul style="list-style-type: none"> • weledigaeth yr Awdurdod Lleol; • Cynllun Strategol Addysg Cymraeg Sir Gaerfyrddin; • Strategaeth Addysg Cyfrwng Cymraeg; • Trafodaethau gydag Arweinydd System; • Gweledigaeth y Pennaeth; • Hyfforddiant i Lywodraethwyr; • Cyflwyniadau o'r Papur Briffio Cymraeg a Dwyieithrwydd; 	Does dim problemau o ran recriwtio staff sy'n siarad Cymraeg ond er mwyn sicrhau safonau uchel darperir cyrsiau gloywi iaith. Sefydlu bas data a'u diweddarau'n flynyddol.	Bas data'n fyw
Gwella sgiliau ieithyddol	Cynhelir archwiliadau o sgiliau ieithyddol y gweithlu yn gyson drwy: <ul style="list-style-type: none"> • Holiadur iaith am yn ail flwyddyn ar gyfer pob aelod o staff 	Cydweithio i ddefnyddio un holiadur i gasglu	Casglu gwybodaeth sgiliau ieithyddol yn flynyddol

<p>ymarferwyr. Gwella sgiliau methodoleg ymarferwyr.</p>	<p>mewn ysgolion;</p> <ul style="list-style-type: none"> Arolwg i gasglu gwybodaeth am sgiliau iaith staff gan y Cyngor-Holiadur electronig E-ddysgu <i>Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg</i> a ddatblygwyd i amlinellu cyfrifoldebau Deddf Iaith 1993 a Mesur y Gymraeg 2010. <p>Fe welwch hefyd cyfeiriadau at anghenion dysgu trwy gyfrwng. Mae'r cyrsiau yn cael eu dosbarthu yn ôl yr angen ar lefel unigolyn, ysgol neu deulu o ysgolion.</p> <p>Adnabyddir anghenion ar gyfer hyfforddiant methodoleg ar gyfer y rhai sy'n dysgu yn y sector cyfrwng Cymraeg a dwyieithog trwy</p> <ul style="list-style-type: none"> Ymweliadau Arweinydd System; Fframwaith Cymorth, Her ac Ymyrraeth Ranbarthol; Gwasanaeth Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd; Cymunedau Dysgu Proffesiynol; Arweinwyr System Cysylltiol; Data; Cynlluniau Datblygiad Proffesiynol Parhaus teulu o ddefnydd arian grantiau; Holiaduron iaith. <p>Darperir rhaglen Datblygiad Proffesiynol Parhaus mewn partneriaeth gydag asiantaethau megis y CBAC a'r cyrsiau Sabothol a hyn wedi selio ar anghenion a gofynion ymarferwyr wedi eu hadnabod trwy'r holiadur anghenion, cyfarfodydd rhwydwaith a chynlluniau teulu ar gyfer grant effeithiolrwydd ysgolion.</p> <p>Bydd y cyrsiau Sabothol yn ogystal ag hyfforddiant ar lawr y dosbarth a mentora ar draws ysgolion yn hanfodol ar gyfer cynorthwyo ysgolion sy'n newid categori. Hefyd bydd cefnogaeth Cymunedau Dysgu Proffesiynol, Arweinwyr System ac ymweliadau Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd yn allweddol. Mae'r cynllun Cymunedau Dysgu Proffesiynol ac Arweinwyr System yn hanfodol i sicrhau cynladwyedd.</p>	<p>gwybodaeth sgiliau ieithyddol y gweithlu.</p> <p>Cynyddu'r cyd weithio rhwng cydlynwyr y Gymraeg er mwyn datblygu strategaethau a chysondeb ar draws ERW.</p> <p>Parhau i fonitro effaith y cyrsiau Sabothol ar lawr y dosbarth.</p>	<p>Cynnal sesiynau min nos ar gais ysgolion unigol ar <i>agwedd(au) o waith yr AGGaD</i></p> <p>Sesiynau <i>dysgu Cymraeg, datblygu Dwyieithrwydd</i> neu <i>loywi iaith</i> ar ddiwrnodau hyfforddiant mewn swydd, yn ystod y diwrnod ysgol neu fel sesiynau min nos <i>Cefnogaeth iaith</i> i gynorthwyr dysgu wrth eu gwaith ar lawr y dosbarth</p> <p><i>Adnabod a recriwtio</i> athrawon a chynorthwyr dysgu ar gyfer y Cyrsiau Sabothol lefelau Mynediad, Sylfaen ac Uwch</p> <p>AGGaD yn cyfrannu arbenigedd iaith a methodoleg yn ystod cyrsiau</p> <p>Cefnogi ymarferwyr nôl yn eu hysgolion</p> <p>Cyflwyno sesiynau blynyddol ar fethodolegau cyflwyno Ail iaith i fyfyrwyr ail flwyddyn y cwrs BAdd</p>
---	---	--	---

	<p>Mae'r Arweinyddion System yn cael eu defnyddio'n strategol ar gyfer hyfforddiant a mentora ac yn ymateb i ofynion ac anghenion ysgolion/teulu.</p> <p>Defnyddir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Data; • Fframwaith Rhanbarthol ar gyfer Cefnogaeth, Her ac Ymyrraeth a'r Matrics; • Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg; • Strategaeth Llythrennedd; • Fframwaith Arolygu Llythrennedd Rhanbarthol; • Cyfathrebu a chyd weithio. • Iaith fyw: iaith byw 2012-2017 -LIC <p>Mae'r adroddiadau ymweliad a hyfforddiant yn sicrhau hyn.</p> <p>Prif nod Datblygiad Proffesiynol Parhaus ydy i godi safonau llythrennedd a llythrennedd deul. Mae'r teuluoedd, trwy Grant Effeithiolrwydd Ysgolion yn blaenoriaethu rhaglenni ymyrryd fel Llythrennau a Synau. Gwelir hefyd nodau ac amcanion strategaeth Llythrennedd -Deilliant 5</p> <p>Mae'r Awdurdod Lleol yn canfod athrawon ar gyfer Cynllun Sabothol Llywodraeth Cymru a chysiau iaith Gymraeg y Cynllun Sabothol. Darperir cyrsiau Cymraeg gan Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd i adnewyddu sgiliau, rhaglenni ôl ofalaeth, cefnogi a mentora. Bydd monitro yn digwydd pan ydynt yn dychwelyd i'r dosbarth a disgwyliadau o ran codi safonau Cymraeg Ail iaith</p> <p>Mae yna gytundeb rhwng Prifysgol Dewi Sant y Drindod a'r awdurdod lleol bod cynrychiolydd o'r Gwasanaeth Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd yn rhan o dîm hyfforddi'r cyrsiau Sabothol.</p>	<p>Cynlluniau ar gyfer effeithiolrwydd darpariaeth Cymraeg- targedu ardal Caerfyrddin a Llanelli.</p> <p>Targedir athrawon ac ysgolion Dwy Ffrwd/Cyfrwng Saesneg sydd yn symud ar hyd y continwmm gan Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd.</p> <p>Parhau gyda'r cytundeb o gydweithio</p>	
Integreiddio	Mae pob teulu ysgol ar draws yr awdurdod lleol yn ystyried gwella	Ehangu'r cyd weithio ac	Mae pob teulu ysgol ar draws yr

<p>ystyriaethau cyfrwng Cymraeg ym mhob agwedd ar y Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion.</p>	<p>cyrhaeddiad mewn Cymraeg Iaith Gyntaf ac Ail Iaith ac mewn methodoleg cyfrwng Cymraeg/dwyieithog mewn Cymunedau Dysgu Proffesiynol. Darparwyd hyfforddiant safoni a chymedroli ar draws yr awdurdod lleol yn 2012/13.</p> <p>Cefnogir ysgolion trwy rannu data, rhannu arfer da a rhannu adnoddau.</p> <p>Ar lefel rhanbarthol ERW mae'r gwaith o gefnogi dysgu Cymraeg a Chymraeg Ail Iaith yn weithredol trwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grŵp Ffocws Llythrennedd; • Hyfforddiant gan Arweinwyr System ac Arweinwyr System Cysylltiol; • Rhaglenni ymyrryd- Dyfal Donc, Llythrennau a Synau. <p>Mae angen creu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diwylliant Perfformiad Uchel a chydaddoldeb; • Lleihau bwlch perfformiad mewn ysgolion a rhwng ysgolion; • Lleihau bwlch perfformiad rhwng bechgyn a merched; • Sicrhau y defnyddir adnoddau a Rhwydweithiau Ymarfer Proffesiynol yn effeithiol; <p>Sefydlir Cymunedau Dysgu Proffesiynol i fynd i'r afael â:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dysgu Cymraeg a Chymraeg Ail Iaith; • gwella llythrennedd Cymraeg/llythrennedd deuol; • dysgu pynciau eraill drwy gyfrwng y Gymraeg/dwyieithog; • caffael sgiliau iaith Gymraeg yn y Cyfnod Sylfaen; • cynllunio ar gyfer defnydd anffurfiol o'r Gymraeg mewn ysgolion. <p>Bydd Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd yn cychwyn ar y gwaith ac yna er mwyn sicrhau cynladwyedd bydd ôl ofalaeth ganddynt hefyd.</p>	<p>ystyried cyfnewid staff arbenigol</p>	<p>awdurdod lleol yn ystyried gwella cyrhaeddiad mewn Cymraeg Iaith Gyntaf ac Ail Iaith ac mewn methodoleg cyfrwng Cymraeg/dwyieithog mewn Cymunedau Dysgu Proffesiynol. Darparwyd hyfforddiant safoni a chymedroli ar draws yr awdurdod lleol a'r rhanbarth</p> <p>Bydd Y Siarter Iaith yn gyrru'r defnydd o'r Gymraeg</p> <p>Ffocws yn yr All ar-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diwylliant Perfformiad Uchel a chydaddoldeb; • Lleihau bwlch perfformiad mewn ysgolion a rhwng ysgolion; • Lleihau bwlch perfformiad rhwng bechgyn a merched; • Sicrhau y defnyddir adnoddau a Rhwydweithiau Ymarfer Proffesiynol yn effeithiol; <p>Sefydlir Cymunedau Dysgu Proffesiynol i fynd i'r afael â:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dysgu Cymraeg a Chymraeg Ail Iaith; • gwella llythrennedd Cymraeg/llythrennedd deuol; • dysgu pynciau eraill drwy
---	---	---	--

			<p>gyfrwng y Gymraeg/dwyieithog; caffael sgiliau iaith Gymraeg yn y Cyfnod Sylfaen;</p> <ul style="list-style-type: none"> • cynllunio ar gyfer defnydd anffurfiol o'r Gymraeg mewn ysgolion. <p>Mae'r agweddau uchod wedi ymwreiddio'r ymweliadau craidd Ymgynghorwyr Her.</p>
--	--	--	--

Adran 2: Grant y Gymraeg mewn Addysg, Datblygu'r Gweithlu a Datblygiad Proffesiynol Parhaus – **ychwanegiad o ganlyniad lawnsiad ein Siarter Iaith Cyfrwng Cymraeg i Ysgolion Cynradd**

Yn dilyn cytundeb y Grŵp Llywio Gwella Ysgolion sy'n cynnwys cynrychiolwyr penaethiaid a swyddogion yr Awdurdod Lleol, cytunwyd y dylai cyllid Grant y Gymraeg Mewn Addysg gael ei ddatganoli yn uniongyrchol i ysgolion uwchradd. Cytunwyd hefyd y byddai cyllid Grant y Gymraeg Mewn Addysg ar gyfer ysgolion cynradd gael ei gadw'n ganolog gan alluogi'r Gwasanaeth Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd i arwain ar nifer o rwydweithiau arfer proffesiynol yn ogystal ag i ddarparu cymorth wedi'i dargedu ar gyfer ysgolion penodol a Datblygiad Proffesiynol Parhaus.

Darpariaeth Gwasanaeth Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd ar gyfer codi safonau dwyieithrwydd

Codi Caerau- Siarter Iaith Sir Gâr

(Daw'r CAER o Caerfyrddin- enw'r sir a tharddiad y gair CAER yw'r Lladin *castrum* sy'n golygu castell neu gadarnle)

Un o amcanion y CSGA oedd datblygu siarter iaith i ysgolion Sir Gâr a oedd yn seiliedig ar siarter ysgolion Gwynedd a ariannwyd gan Lywodraeth Cymru. Nod siarter Codi Caerau Sir Gâr yw darparu fframwaith a ellir ei ddefnyddio i hyrwyddo a chynyddu'r defnydd o'r Gymraeg mewn cyd-destun cymdeithasol. Yn syml, prif fwriad Codi Caerau Sir Gâr yw annog plant a phobl ifanc Sir Gâr *i ddysgu a siarad y Gymraeg*

Dyfeisiwyd 'cymeriad' i helpu i gyflwyno'r neges i ddisgyblion cynradd. Dyma 'Celt' sy'n atgoffa plant am bwysigrwydd dysgu a siarad y Gymraeg. Byddwn yn llunio cyfres o weithgareddau yn seiliedig ar Celt - llyfrau darllen, drama, hanes lleol.

Marchnata Manteision

Deunyddiau marchnata dwyieithrwydd wedi creu– Poster, Pamffledi, DVD Nod lyfrau, Bathodynau, Bandiau, er mwyn:

- Hyrwyddo gwerth bod yn ddwyieithog yn Sir Gâr a Chymru.
- Cyflwyno ffeithiau sy'n seiliedig ar ymchwil.
- Cyflwyno mewn dull syml a chlr.
- Defnyddio sêr y Sir i gefnogi'r ymgyrch sef, Alex Jones a Nigel Owens.
- Cynnal sesiynau hyfforddiant ar weithredu'r Siarter.

Wrs Cloncan- *Targedu disgyblion, athrawon a chynorthwyr i godi safonau gyda gweithgareddau llafar, a syniadau am gemau ysgogol o'r*

<i>Cyfnod Sylfaen hyd at ddarllen ac ymateb ac ysgrifennu 'n lled annibynnol ym Mlwyddyn 6.</i>	
Cynllun “Medru Dweud Medru Gwneud” - <i>Cyfes o weithgareddau wedi eu targedu at Gyfnod Allweddol 2 yn cael eu cyflwyno yn null Pie Corbett i godi safon llafaredd a sgiliau cyfathrebu. Yn arwain at godi sgiliau gwrando, darllen a chan gynnwys y Chwe Phwrpas ysgrifennu.</i>	
Pecyn Drilio iaith drwy Gân - <i>Dysgu patrymau brawddegol a rhythm iaith drwy gân.</i>	
Syniadau ar sut i Fagu Hyder ac Agwedd Bositif wrth drosglwyddo o’r Cyfnod Sylfaen a Chyfnod Allweddol 2	
Cefnogi athrawon a chynorthwywyr yn y Cyfnod Sylfaen i godi safon dwyieithrwydd.	
Mathemateg drwy gyfrwng Cymraeg - <i>Cyfuno gwaith iaith a datblygu sgiliau ar draws y cwricwlwm drwy gyflwyno Mathemateg ar Ddatrys Problemau mewn ysgolion Cyfrwng Cymraeg.</i>	
Agweddau ar Wyddoniaeth - <i>Cyfuno gwaith iaith gan ddatblygu sgiliau ar draws y cwricwlwm drwy gyflwyno arbrofion gwyddonol mewn ysgolion Cyfrwng Cymraeg.</i>	
Hyfforddiant	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Cynnal gweithdai/hyfforddiant gan enghreifftio gweithgareddau symbylus a dulliau dysgu ysgogol.</i> • <i>Gwersi Cymraeg i oedolion sy'n rhan o staff mewn ysgolion.</i>
Trefnu Cysiau Sabothol Datblygiad dwyieithrwydd ac ôl ofalaeth ar lawr y dosbarth.	
Sefydlu Clybiau Hwyl mewn ysgolion Cyfrwng Saesneg, gan adnabod sgwadiau o blant fel arweinyddion.	
Y Canolfannau Cymraeg	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Cynllun Hwyrddyfodiaid;</i> • <i>Cefnogaeth pontio Cyfnod Allweddol 3;</i> • <i>Cynllunio;</i> • <i>Cynllunio cyfleoedd asesu parhaus wrth addysgu;</i> • <i>Trafod ac arwain cynllunio sgiliau iaith yn ôl gofynion cwricwlwm.</i>
Gorsafoedd iaith	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Codi lefelau 4 a 5</i>
Dechrau Da a Blas ar Gymru - <i>Dau gynllun wedi eu targedu i godi ymwybyddiaeth rhieni o fanteision addysg ddwyieithog -cyn dechrau ysgol ac wrth bontio Cyfnodau Allweddol 2/3.</i>	

Cynllun Datblygiadol Cyfundrefn AGGaD i ddiwallu Ysgolion Cyfrwng Saesneg ALI Sir Gâr – rhagor o wybodaeth am y cymorth a ddarparwyd i Ysgolion Cyfrwng Saesneg

Sefyllfa 2010-2012.

- Sefydlwyd Cynllun Cloncan;
- Targedwyd -Dechrau Cloncan (Cyfnod Sylfaen), Dal i Gloncan (Blynyddoedd 3 a 4) Mwy o Gloncan (Blynyddoedd 5 a 6);
- Crëwyd sawl pecyn arall yn ymwneud â dwyieithrwydd i'w gynnig mewn Catalog adnoddau i'r ysgolion;
- Diwallwyd pob ysgol Cyfrwng Saesneg a dwy Ffrwd yn ystod y ddwy flynedd;
- Cynhaliwyd hyfforddiant;
- Bu Arweinydd Tîm Dwyieithrwydd AGGaD yn gyfrifol am Gyrsiau Sabothol mewn cydweithrediad â Choleg Y Drindod Dewi Sant , i athrawon prin eu Cymraeg a chynorthwywyr dosbarth.

Mae Ysgolion Cyfrwng Saesneg a Dwy Ffrwd yr Awdurdod Lleol wedi eu clystyru i "Deuluoedd" ac mae'r awdurdod yn annog cydweithio yn y modd hwn. O fewn y Teuluoedd hyn, adnabu'r Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd ysgolion sydd ymhell oddi wrth ei gilydd ar y continwmm ieithyddol a byddwn yn targedu yn benodol i godi safonau a symud ysgolion - nid o reidrwydd yn yr un Teulu, ond â'r un gofynion ieithyddol, i'w datblygu ymhellach mewn dwyieithrwydd. Dyma fydd y flaenoriaeth, ond bydd cefnogaeth yn parhau yn holl ysgolion Cyfrwng Saesneg yr Awdurdod Lleol.

Cynnal **Gweithdai Cymraeg a Chymraeg Ail Iaith** blynyddol er mwyn cyflwyno gwybodaeth am gynlluniau a datblygiadau newydd, modelu arfer dda a rhannu adnoddau gydag athrawon

Cynllun Tymor Byr 2 flynedd- targedu Ysgolion sydd ymhellach ymlaen ar y continwmm ieithyddol

1. Cyflwyno Datganiad Dwyieithrwydd i bob ysgol a'u hannog i adnabod eu lle ar y Continwmm Iaith;
2. Trafod gyda'r ysgolion targed ar sut i symud ymlaen drwy arweiniad;
3. Argymhell Cynllun Iaith Hyfforddiant Athrawon Dosbarth sy'n clymu wrth...
4. Y Cwrs Sabothol
5. Cynllun Hyfforddiant gweinyddesau a chynorthwywyr fydd yn arwain at...
6. Modelu gwersi ar lawr dosbarth.

Dwy sianelu egni Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd ar yr uchod medr yr ysgolion hyn gyflwyno Cynllun Cloncan yn annibynnol. Bydd y Cyflwyno, y Trafod a'r Argymhell yn digwydd mewn grwpiau, clystyrau mewn un Canolfan.

Briedir trefnu Canolfan Symudol at weithio- stafell bwrpasol Dwyieithrwydd mewn ysgol ganolog i'r ysgolion targed ar y pryd , a bydd cyfres o Ddyddiau Agored a Nosweithiau Datblygu wedi eu clustnodi am gyfnod ymestynnol.

Bydd gwaith y Ganolfan yn ddatblygiadol:

- drwy gyd-weithio ag Adrannau Cymraeg a Dwyieithog Ysgolion Uwchradd y Teuluoedd bwriedir hwyluso Pontio Blwyddyn 6 a 7;
- drwy gydweithio bwriedir cyflymu datblygiad a chodi safonau yn gyson.

Bydd y grŵp hwn o ysgolion yn derbyn Cynllun Datblygiadol ar y defnydd o Iaith Achlysurol fydd yn rhoi i'r ysgolion batrymau iaith ddilyniannol a gweithredol.

Dechrau cyd-weithio gydag Adrannau Cymraeg Dwyieithog i sefydlu-

- Grwpiau trochi;
- Grwpiau pontio;
- Hyfforddiant parhaus athrawon a gweinyddesau.

Gorsafodded iaith: eto'n seiliedig ar agweddau o hanes Cymru ac yn datblygu sgiliau ysgrifennu ymestynnol disgyblion BI5. Wythnos o gwrs; disgyblion BI5 o sawl ysgol-

- I gyda'i gilydd; 3 gorsaf mewn teulu o ysgolion; 2 AGGaD yn cyd-gyflwyno
- Cynllun **Pontio Cynradd-Uwchradd** a dreialwyd yn ysgolion Bro Dinefwr.

Atodiad 3: Niferoedd a chanrannau'r disgyblion sy'n mynychu lleoliadau cyfrwng Cymraeg nas cynhelir a gyllidir sy'n darparu'r cyfnod sylfaen sy'n trosglwyddo i ysgolion cyfrwng Cymraeg a dwyieithog- **DATA DIWEDDARAF**

Atodiad 4 : niferoedd a chanrannau'r disgyblion mewn ysgolion cynradd Cymraeg a dwyieithog sy'n trosglwyddo i ysgolion uwchradd Cymraeg

Cyfanswm y disgyblion mewn ysgolion cynradd Cymraeg a dwyieithog	Cyfanswm y disgyblion sy'n trosglwyddo i ysgolion uwchradd Cymraeg	Canran y disgyblion sy'n trosglwyddo i ysgolion uwchradd Cymraeg a dwyieithog
Carfan BI6 2010 = 863	789	91.4%
Carfan BI6 2012 = 1035	952	92%
Carfan BI6 2013 =1073	1005	93.7%
Carfan BI6 2014 = 1057	967	91.8%
Carfan BI6 2015 = 1127	960	85.25%

*Darn o waith dadansoddol yn cael ei wneud ar y lleihad yn nifer y plant sy'n trosglwyddo o addysg Gymraeg cynradd i addysg Gymraeg Uwchradd.

Atodiad 4: Cyraeddiadau a pherfformiad mewn Cymraeg Ail Iaith

Cyfnod Allweddol 2 Asesiadau athro mewn Cymraeg Ail Iaith ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2	Nifer y disgyblion	Canran y disgyblion	Canran sy'n cyrraedd Lefel 4
2011	1,877	49%	58.9%
2012	1,779	42%	51.4%
2013	1,862	49.2%	61.1%
2014	895 allan o 1868	47.9%	67.4%
2015	818 allan o 1767	46.3%	65.4%

Cyfnod Allweddol 3 Disgyblion Blwyddyn 9 sy'n cael asesiad athro mewn Cymraeg Ail Iaith ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 3	Nifer y disgyblion	Canran y disgyblion	Canran sy'n cyrraedd Lefel 5
2012	1289 allan o 2021	63.7%	67%
2013	1257 allan o 1983	63.3%	71%
2014	1198 allan o 1959	61.2%	76.6%
2015	1081 allan o 1926	56.1%	80.9%

Addiad 5: Acronym

CS	Cyfnod Sylfaen
CA2	Cyfnod Allweddol 2
CA3	Cyfnod Allweddol 3
CA4	Cyfnod Allweddol 4
ADY	Anghenion Dysgu Ychwanegol
ALI	Awdurdod Lleol
AGGaD	Athrawon Gwella'r Gymraeg a Dwyieithrwydd
FEY	Fframwaith Effeithiolrwydd Ysgolion
LIC	Llywodraeth Cymru
ERW	Ein Rhanbarth ar Waith
TWF	Twf
AS	Arweinwyr System
ASC	Arweinwyr System Cysylltiol
CDP	Cymunedau Dysgu Proffesiynol
TG	Technoleg Gwybodaeth
DPP	Datblygiad Proffesiynol Parhaus
GEY	Grant Effeithiolrwydd Ysgolion
GyGMA	Grant y Gymraeg mewn Addysg

Atodiad 6: Categoriâu Ysgolion Uwchradd – ychwanegol – er gwybodaeth ac eglurdeb

Categori	Cwricwlwm	Iaith yr Ysgol	Canlyniadau
Cyfrwng Cymraeg 1 CC	Addysgir pob pwnc heblaw Saesneg trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg i bob disgybl. Gall rhai ysgolion gyflwyno terminoleg Saesneg mewn un neu ddau o bynciau.	Cymraeg yw iaith cyfathrebu gyda disgyblion a gwaith pob dydd yr ysgol. Mae'r ysgol yn cyfathrebu gyda rhieni yn y ddwy iaith.	Bydd yr asesu yn CA3 a CA4 trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg ym mhob pwnc heblaw Saesneg neu ieithoedd eraill. Bydd disgyblion yn gallu mynd ymlaen i ddarpariaeth ôl-16 Cyfrwng Cymraeg.
Dwyieithog 2A 2B 2C 2D Tu Calen 77	<p>Mae 4 o israniadau i'r categori hwn yn ôl y pynciau a addysgir trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg ac a oes darpariaeth gyfochrog yn Saesneg.</p> <p>Addysgir o leiaf 80% o'r pynciau (heblaw Saesneg a Chymraeg) trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg yn unig i bob disgybl. Addysgir un neu ddau o bynciau i rai disgyblion yn Saesneg neu'r ddwy iaith.</p> <p>Addysgir o leiaf 80% o'r pynciau (heblaw Saesneg a Chymraeg) trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg ond addysgir hwy hefyd trwy gyfrwng Saesneg.</p> <p>Addysgir 50-79% o'r pynciau (heblaw Saesneg a Chymraeg) trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg ond addysgir hwy hefyd trwy gyfrwng Saesneg.</p> <p>Addysgir pob pwnc (heblaw Saesneg a Chymraeg) i bob disgybl yn y ddwy iaith.</p>	Penderfynir iaith neu ieithoedd pob dydd yr ysgol trwy ei chyd-destun ieithyddol. Defnyddir y ddwy iaith i gyfathrebu gyda disgyblion a gweinyddu'r ysgol. Rhoddir blaenoriaeth fawr i greu ethos Cymraeg. Mae'r Ysgol yn cyfathrebu gyda rhieni yn y ddwy iaith.	Ar gyfer disgyblion yn 2A, 2B a 2C sy'n dilyn y nifer fwyaf o gyrsiau trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg, byddai'r asesu yn CA3 a CA4 trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg yn y pynciau hynny ac y byddent yn gallu symud ymlaen i ddarpariaeth ôl-16 trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg mewn pynciau a ddewisir.

Categori	Cwricwlwm	Iaith yr Ysgol	Canlyniadau
Saesneg gyda ddefnydd sylweddol o Gymraeg SC	Addysgir yn y ddwy iaith gan addysgu 20-49% o'r pynciau trwy gyfrwng y Gymraeg. Byddai pob pwnc yn cael ei ddysgu fel arfer hefyd trwy gyfrwng y Saesneg.	Penderfynir iaith neu ieithoedd pob dydd yr ysgol trwy ei chyd-destun ieithyddol. Defnyddir y ddwy iaith i gyfathrebu gyda disgyblion a gweinyddu'r ysgol. Rhoddir blaenoriaeth fawr i greu ethos Cymraeg. Mae'r Ysgol yn cyfathrebu gyda rhieni un ai yn y ddwy iaith neu yn y Saesneg.	Gellid asesu disgyblion sy'n cymryd dewisiadau cyfrwng Cymraeg trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg yn y pynciau hynny ar bob lefel a byddent yn gallu symud ymlaen i astudio ôl-16 trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg yn y pynciau hynny.
Ysgol cyfrwng Saesneg CS	Addysgir disgyblion yn bennaf trwy gyfrwng Saesneg. Gellid addysgu Cymraeg a addysgir yn ail iaith hyd at CA4 (gallai gynnwys Cymraeg yn iaith gyntaf) trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg neu drwy ddefnyddio'r ddwy iaith.	Saesneg yw iaith bob dydd yr ysgol, ond mae rhywfaint o gyfathrebu yn Gymraeg gyda'r disgyblion, gyda'r nod o wella eu gallu i ddefnyddio Cymraeg bob dydd. Mae'r ysgol yn cyfathrebu gyda rhieni un ai yn y ddwy iaith neu yn y Saesneg.	Gellid asesu unrhyw ddisgyblion sy'n cymryd dewisiadau cyfrwng Cymraeg trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg yn y pynciau hynny ar bob lefel a byddent yn gallu symud ymlaen i astudio ôl-16 trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg yn y pynciau hynny. Byddai'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn cael eu hasesu yn Saesneg ac yn symud ymlaen i astudio ôl-16 trwy gyfrwng y Saesneg.

**BWRDD GWEITHREDOL
19EG MEDI 2016**

POLISI DEFNYDD MEWNOL O'R GYMRAEG

Y Pwrpas:

Paratowyd y fersiwn drafft Polisi defnydd mewnol o'r Gymraeg fel rhan o gyfrifoldebau'r Cyngor o fewn fframwaith y Safonau Iaith.

Yr Argymhellion / Penderfyniadau Allweddol Sydd Eu Hangen:

- Bod y Bwrdd Gweithredol yn trafod y Polisi defnydd mewnol o'r Gymraeg ac yn cynnig unrhyw sylwadau.

Y Rhesymau:

- Mae gofyn i'r Cyngor Sir i baratoi Polisi defnydd mewnol o'r Gymraeg fel rhan o fframwaith Safonau'r Iaith Gymraeg (Safon 98)

Angen i'r Bwrdd Gweithredol wneud penderfyniad – OES

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad - NAC OES

YR AELOD O'R BWRDD GWEITHREDOL SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:-
Y Cyngorydd Mair Stephens

Y Gyfarwyddiaeth:**Enw Pennaeth y Gwasanaeth:**

Wendy Walters

Awdur yr Adroddiad:

Llinos Evans

Swyddi: Prif Weithredwr Cynorthwyol
(Adfywio a Pholisi)

Swyddog Polisi a Phartneriaeth

Rhifau ffôn:

01267 224112 / 4914

Cyfeiriadau E-bost:WSWalters@sirgar.gov.ukLlinevans@sirgar.gov.uk

EXECUTIVE SUMMARY
EXECUTIVE BOARD
19TH SEPTEMBER 2016

POLICY ON THE INTERNAL USE OF THE WELSH LANGUAGE

1. BRIEF SUMMARY OF PURPOSE OF REPORT

Carmarthenshire County Council received its Compliance Notice in relation to the Welsh language Standards in September 2016.

As part of the Standards we are required to prepare and publish a Policy on the Internal use of the Welsh language, which aims to promote and facilitate the use of the Language in our day to day work and in our workplaces.

Many of the opportunities outlined in the draft policy were previously in place and are requirements of the new Welsh language Standards or supported through the previously approved 'The Welsh Language in Carmarthenshire' report and recommendations (March 2014) and Welsh Language Skills Strategy. However this policy provides us with an opportunity to collate and review the information and subsequently our approach.

2. OTHER OPTIONS AVAILABLE AND THEIR PROS AND CONS

Preparing and publishing a Policy on the Internal use of the Welsh language is a statutory responsibility under the Welsh Language Measure (2011).

DETAILED REPORT ATTACHED?

YES
(Draft Policy)

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report :

Signed: **W.S.Walters** Assistant Chief Executive (Regeneration & Policy)

Policy, Crime & Disorder and Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
YES	YES	YES	NONE	NONE	NONE	NONE

1. Policy, Crime & Disorder and Equalities

The Council has a statutory responsibility to meet the Welsh language Standards, which have been placed on us as part of the Welsh Language Measure (2011).

2. Legal

The Welsh Language Standards Regulations 2015 came into force on 31 March 2015. These Regulations have replaced the responsibilities placed on Carmarthenshire County Council under the Welsh Language Act 1993 and have been imposed on the council since 31 March 2016.

3. Finance

The cost for majority of the support outlined in the Policy is already met by current budgets.

There is however a need to look at the Welsh language learning / improvement opportunities which may lead to increased costs.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: W.S.Walters

Assistant Chief Executive (Regeneration & Policy)

1. Scrutiny Committee - N/A

2. Local Member(s) - N/A

3. Community / Town Council - N/A

4. Relevant Partners - N/A

5. Staff Side Representatives and other Organisations

The draft Policy has been discussed by the Members Advisory Panel on the Welsh language and the Staff Working Group – Welsh language Standards (both chaired by Cllr Mair Stephens)

The draft Policy was discussed at the Corporate Employee Relations Forum on 17 June 2016. The CERF group support the Policy in principle however concern was noted in relation to costs of implementing the Policy. The CERF group has asked CCC to discuss the funding for the implementation of this Policy with the Welsh Government.

The draft Policy was discussed at Corporate Management Team on 19 July 2016. CMT agreed on the Policy pending one amendment on page 4 (paragraph 2) to change the word atmosphere to culture.

Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information

List of Background Papers used in the preparation of this report:

THESE ARE DETAILED BELOW

Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection
Welsh Language Standards		http://www.carmarthenshire.gov.wales/media/1443477/Carmarthenshire-Welsh-Language-Standards.pdf

EICH CYNGOR **arleinamdani**
www.sirgar.llyw.cymru

YOUR COUNCIL **doitonline**
www.carmarthenshire.gov.wales

laith ein Gwaith

Polisi defnydd mewnol o'r Gymraeg

Cyngor Sir Gâr

Polisi a Phartneriaeth

Neuadd y Sir

Caerfyrddin

01267 22(4914) / 4008

laithGymraeg@sirgar.gov.uk

1. Gosod y cyd-destun

Cyngor Sir Gâr yw un o gyflogwr mwyaf Sir Gaerfyrddin gyda dros 8,500 o staff a 74 o aelodau etholedig. Mae gan y cyngor ynghyd a'i bartneriaid a chyflogwyr mawr eraill rôl ganolog o ran cynnig arweiniad a gosod esiampl i'w drigolion a phartneriaid mewn nifer o feysydd amrywiol iawn, ac yn ganolog i hyn oll y mae cefnogi datblygiad yr iaith Gymraeg yn y sir. Yn y cyd-destun hwn mae'n bwysig ystyried ein rôl fel darparwr gwasanaethau i gymuned ddwyieithog ond hefyd fel cyflogwr arwyddocaol o fewn poblogaeth ddwyieithog.

Ar hyd y blynyddoedd diwethaf mae'r cyngor wedi datblygu a gosod mewn lle nifer o weithdrefnau polisi a gwasanaethau uniongyrchol er mwyn, yn bennaf, alluogi'r cyhoedd i gysylltu ac ymwneud â ni yn Gymraeg neu Saesneg yn ôl eu dewis. Bu'r Cynllun Iaith Gymraeg yn gosod disgwyliadau cadarn o ran ymwneud y cyngor â'r cyhoedd ac mae'r Ganolfan Gyswllt a'r Canolfannau Gwasanaeth Cwsmer yn enghreifftiau cadarnhaol iawn o hyn yn ymarferol lle mae'r cyngor yn cynnig gwasanaeth dwyieithog naturiol.

Serch hynny, er mwyn ymateb i'r cwmp sylweddol yn nifer y siaradwyr Cymraeg o fewn y sir, sefydlodd y cyngor Weithgor Aelodau er mwyn ymdrin â'r prif feysydd, a gellir darllen adroddiad 'Y Gymraeg yn Sir Gâr' drwy'r ddolen [hon](#). Mae'r gweithgor yma wedi esblygu i fod yn Banel Ymgynghorol i Aelodau ar yr iaith Gymraeg. Mae'r cyngor wedi mabwysiadu ymagwedd fwy rhagweithiol a gosod disgwyliadau uwch i'w hun fel corff sy'n gallu arwain y ffordd o ran codi statws a chynyddu'r defnydd o'r iaith Gymraeg yn y sir. Dros gyfnod o amser bydd hyn yn arwain at ddatblygu ethos a diwylliant y cyngor fel corff naturiol dwyieithog.

Yn hynny o beth, mae datblygiad y fframwaith newydd y 'Safonau Iaith Gymraeg' yn fuddiol gan y bydd angen i'r cyngor gydymffurfio â gofynion pum safon ganolog:

- Cyflenwi gwasanaethau;
- Llunio polisi;
- Gweithredu;
- Hybu;
- Cadw cofnodion.

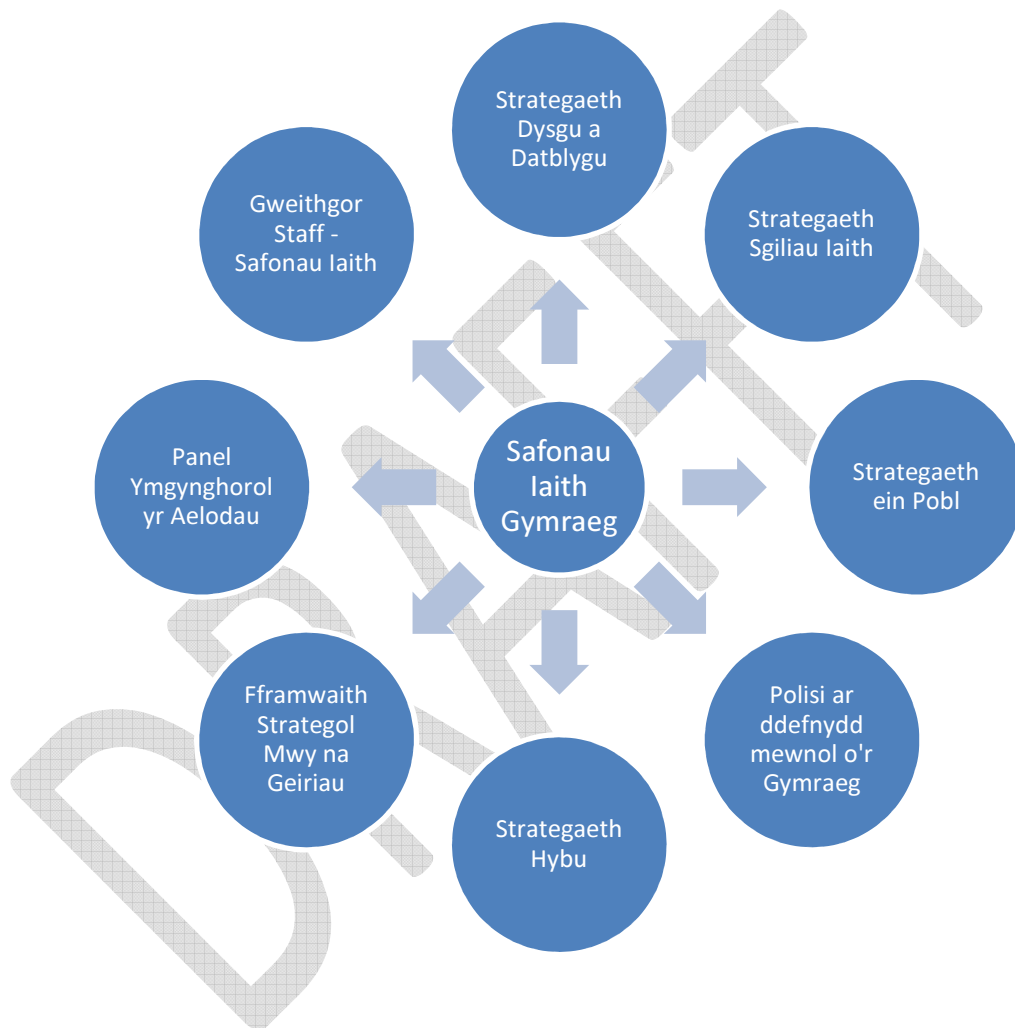
Mae'r polisi hwn yn ganolog i gydymffurfiaeth y cyngor i'r Safon Gweithredu ac fe fyddwn yn ei adolygu'n flynyddol. Gellir darllen mwy am y Safonau drwy'r ddolen [hon](#).

Ein strwythur

Mae'r diagram isod yn nodi'r cyd-destun a'r prif strategaethau a grwpiau sy'n cyfrannu tuag at y Safonau Iaith.

Rhaid rhoi ystyriaeth i'r Fframwaith Mwy na Geiriau yn ogystal, yn benodol o fewn y maes iechyd, gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol. Gellir darllen mwy am y fframwaith drwy'r ddolen [hon](#).

2. Egwyddorion Cyngor Sir Gâr

Gyda Chymraeg, ynghyd â Saesneg, yn iaith swyddogol yng Nghymru, mae Cyngor Sir Gâr yn credu'n gryf fod gan ei staff, fel ei thrigolion, yr hawl i ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau bob dydd.

Golyga hyn mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol yn y gweithle. Mae gan swyddogion y cyngor yn ogystal â'r Cynghorwyr yr hawl i ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol wrth gymdeithasu yn y gweithle ac yn ffurfiol wrth ddarparu gwasanaethau i aelodau o'r cyhoedd. Ni ddylid cyfyngu ar yr hawl hwn,

er hynny rydym yn disgwylir ymddygiad ieithyddol sensitif oddi wrth swyddogion a chynghorwyr tuag at rhai nad ydynt yn medru'r Gymraeg.

Hoffai'r cyngor feithrin awyrgylch ddwyieithog gadarnhaol o fewn y gweithle lle bo siaradwyr Cymraeg a'r di-Gymraeg yn gwerthfawrogi'r ased unigryw sydd gan y sir yn ei phoblogaeth ddwyieithog. Bydd y cyngor yn gwerthfawrogi sgiliau ieithyddol y rhai hynny sy'n medru'r Gymraeg a dylent hwy, i ba bynnag raddau y maent yn medru'r Gymraeg, deimlo'n hyderus y gallant ddefnyddio eu sgiliau ieithyddol ym mhob agwedd o'r gwaith heb gael eu beirniadu. Rydym hefyd yn cydnabod bod angen cefnogi swyddogion yn eu hymdrechion i weithio'n ddwyieithog, gan sicrhau nad yw eu llwyth gwaith yn cynyddu o ganlyniad.

Yn ogystal, dymuna'r cyngor gael diwylliant o gydweithio a chyd-dynnu wrth i swyddogion sy'n medru'r Gymraeg rhoi cymorth i'r rhai hynny sy'n ymdrechu i ddysgu Cymraeg ac i feithrin hyder i ddefnyddio'r iaith mewn peuoedd newydd. Gall y cymorth hwn fod yn gymorth anffurfiol o ddydd i ddydd neu gall gael ei ffurfioli i berthynas dysgwr a mentor.

Egwyddorion

- Fel Cyngor, rydym yn cydnabod y Gymraeg fel sgil yn ein gweithle ac yn annog ein Cynghorwyr a staff i feithrin hyder yn eu defnydd o'r iaith
- Rydym yn gyflogwr dwyieithog, sy'n parchu hawl a dewis ieithyddol ein cwsmeriaid, Cynghorwyr a chyflogeion
- Mewn sefyllfaoedd swyddogol a ffurfiol (seminarau, cyfarfodydd, gweithdai, sesiynau hyfforddi, gohebiaeth a chylchlythyron, cyfathrebu electronig, defnyddio'r fewnruyd, cyfathrebu dros y ffôn, ymgynghori, dogfennau a chanllawiau swyddogol, ac ati), bydd y cyngor yn darparu'r gwasanaethau dwyieithog y mae'n eu cynnig i'w gwsmeriaid mewnol (staff, Cynghorwyr ac ysgolion) yn ôl yr un gofynion a safonau gwasanaeth y mae'n eu cynnig i'w gwsmeriaid allanol.

Amcanion Cyngor Sir Gâr

- Byddwn yn cynyddu defnydd o'r Gymraeg o fewn y gweithle
- Byddwn yn annog defnydd o'r Gymraeg yng ngwaith y cyngor
- Byddwn yn cefnogi Cynghorwyr a swyddogion i ddatblygu sgiliau a meithrin hyder yn y Gymraeg, beth bynnag fo eu sgiliau cyfredol

- Byddwn yn sicrhau bod y Gymraeg yn rhan greiddiol o gyfarfodydd arfarnu a datblygiad proffesiynol ar draws y sefydliad
- Byddwn yn darparu ystod o gyfleoedd datblygiad proffesiynol parhaus drwy gyfrwng y Gymraeg
- Byddwn yn darparu cefnogaeth i Gynghorwyr a swyddogion i fedru gweithio yn broffesiynol drwy gyfrwng y Gymraeg, gan sicrhau defnydd o'r Gymraeg yn natblygiad technoleg fodern. Mae hyn hefyd yn cynnwys y wybodaeth a gyflwynir i Gynghorwyr drwy seminarau / digwyddiadau gwybodaeth gan ddarparwyr mewnol ac allanol.

3. Cefnogaeth y Cyngor

Cefnogaeth yr Isadran Rheoli Pobl

Mae hi'n hanfodol denu staff â'r sgiliau ieithyddol angenrheidiol i'r sefydliad. Mae hyn yn cael sylw manwl yn y Strategaeth Sgiliau Iaith.

Fel rhan o'r broses cynllunio gweithlu, mae angen i reolwyr dynnu sylw at faterion datblygu staff. Mae gan reolwyr a'r Isadran Rheoli Pobl gyfrifoldeb corfforaethol dros Gynllunio'r Gweithlu, ac mae sgiliau iaith staff yn rhan annatod o'r broses yma.

O Ebrill 2016 ymlaen, bydd gan staff Cyngor Sir Gâr yr hawl i'r gwasanaethau mewnol canlynol yn Gymraeg:

- contract cyflogaeth,
- gohebiaeth ynglŷn â'i gyflogaeth,
- dogfennau sy'n ymwneud a rheoli perfformiad, hyfforddiant a gyrfa,
- polisiau: ymddygiad, iechyd a lles yn y gweithle, cyflogau neu fuddion, rheoli perfformiad, amodau a phatrymau gwaith,
- gwneud cwynion,
- delio â chwynion yn eu herbyn,
- proses disgyblu.

Yn ogystal, bydd yr Isadran yn cydweithio'n agos gydag adrannau wrth i ni benodi swyddogion i swyddi newydd, ac yn benodol mewn sefyllfaoedd lle nad ydy'r ymgeisydd llwyddiannus yn cyrraedd

y lefel leithyddol a osodwyd ar y swydd. Bydd yr isadran yn cefnogi'r adrannau i baratoi Cytundeb Dysgu a fydd yn cynnig yr hyfforddiant ac arweiniad priodol ar gyfer sicrhau y bydd yr unigolyn yn cyrraedd y lefel angenrheidiol o fewn yr amser a drafodwyd / cytunwyd.

Cefnogaeth y tîm Dysgu a Datblygu

Mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i gynnig y cyfleoedd datblygu i bawb, beth bynnag fo eu sgiliau cyfredol. Bydd hyn yn cynnwys cyrsiau i ddysgwyr ar bob lefel, cyrsiau gwella sgiliau Cymry Cymraeg, a hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith. Bydd gwahanol fathau o gyrsiau ar gael, wedi'u teilwra i hoff ddulliau dysgu staff.

Byddwn yn sicrhau bod y cyfleoedd i ddysgu'r Gymraeg yn effeithiol ac effeithlon gan wneud y defnydd gorau o adnoddau ac amser swyddogion. Pennir blaenoriaethau yng nghyd-destun y strategaeth Dysgu a Datblygu corfforaethol. Bydd y rhaglen yn cael ei hadolygu'n ganolog wrth i reolwyr neu unigolion dynnu sylw at anghenion newydd.

Bydd yr adrannau'n cydweithio â'r Uned Gyfieithu a'r Tîm Dysgu a Datblygu wrth hyfforddi a helpu swyddogion y mae angen iddyn nhw ddefnyddio mwy a mwy ar eu sgiliau Cymraeg ysgrifenedig. Bydd hyn yn cynnwys cyrsiau gloymi iaith a hyfforddiant mewn sgiliau cyfieithu.

Rydym yn cydnabod bod cefnogaeth cydweithwyr yn hanfodol wrth i ddysgwyr geisio cynyddu defnydd o'r Gymraeg yn dilyn mynychu cyrsiau, ar bob lefel. I'r perwyl hynny byddwn yn cynnal rhaglen o hyfforddiant i fentoriaid, er mwyn sicrhau eu bod yn hyderus o fewn y rôl ac yn deall y gofynion o ran mentora.

Nid yw cefnogaeth y Tîm Dysgu a Datblygu yn canolbwyntio ar ddysgu Cymraeg yn unig. Mae'n cwmpasu'r cyrsiau datblygiad proffesiynol parhaus yn ogystal ac yn ffocysu ar y meysydd canlynol:

- Recriwtio a chyfweld
- Rheoli perfformiad
- Gweithdrefnau cwyno a disgyblu
- Ymsefydlu / Anwytho
- Delio â'r cyhoedd; ac
- Iechyd a Diogelwch.

Mae rhai cyrff proffesiynol yng Nghymru'n cynnig cyrsiau drwy gyfrwng y Saesneg. Yn yr achosion hynny, bydd yr Awdurdod yn gofyn i'r cyrff gynnig cyfleoedd i fyfyrwyr drafod eu gwaith, sefyll arholiadau neu gyflwyno gwaith i'w asesu, drwy'r Gymraeg. Mewn achosion lle mae'r Awdurdod yn

gweithredu trefn o gyflwyno tystysgrifau ar sail asesu tystiolaeth o waith yr ymgeisydd, bydd yn cynnig y dewis i ymgeiswyr gael eu hasesu drwy'r Gymraeg.

Cefnogaeth yr Isadran Adfywio a Pholisi

Yr isadran Adfywio a Pholisi sy'n arwain ar weithrediad y Safonau Iaith a gellir cysylltu â'r tîm Polisi a Phartneriaeth am gymorth a chynngor. Mae'r tîm wedi paratoi cyfres o ganllawiau sydd wedi eu cyhoeddi ar fewnwyd y cynngor, a gellir eu gweld trwy ddolen y Parth Cymraeg.

Yr isadran sydd hefyd yn gyfrifol am gofrestru a datrys cwynion gan staff ynghyd â datblygiad y fewnwyd, sy'n ffynhonnell o wybodaeth yn y ddwy iaith.

Yn ogystal, gallwn gynnig cefnogaeth drwy:

- Cymorth ysgrifennu ar y fewnwyd: templedi, ymadroddion, enwau swyddi ayb
- Rhyngwyneb Microsoft Cymraeg gyda gwirydd sillafu
- Ymholiadau Gwirydd gramadeg a geiriadur Cysgliad
- Prosiectau Arweinwyr iaith

Cefnogaeth y Tîm Cyfathrebu a Marchnata

Dylid paratoi gwybodaeth a chanllawiau'r gweithle i Gynghorwyr a staff yn ddwyieithog. Gall y tîm Cyfathrebu a Marchnata gynnig cynngor ar bob agwedd o gyflwyno a dylunio gwybodaeth, er mwyn sicrhau ei fod yn glir, cyson ac yn hygyrch. Rhaid i swyddogion gysylltu â'r tîm wrth gynllunio unrhyw ohebiaeth mewnol er mwyn sicrhau bod y wybodaeth cyfrwng Cymraeg yn cael ei hyrwyddo i Gynghorwyr a staff.

Cefnogaeth yr Uned Gyfieithu

Mae gan y cynngor Uned Gyfieithu broffesiynol sy'n medru cynnig cefnogaeth i holl swyddogion i weithio yn ddwyieithog. Rhaid i swyddogion i gysylltu â'r uned wrth gynllunio gwaith er mwyn i ni fedru amserlenni'r gefnogaeth sydd ei angen. Yn ogystal â chyfieithu testun ar gyfer strategaethau, adroddiadau ac ati, mae'r Uned yn cynnig cefnogaeth o ran prawf ddarllen a gwirio yn y ddwy iaith, os cynllunnir hynny ymlaen llaw.

4. At y dyfodol: meysydd datblygu

Mae'r polisi hwn yn fan cychwyn ar gyfer cyflwyno'r egwyddorion i'n gweithle a rhaid cofio mai taith dros gyfnod hir yw hwn. Byddwn yn adolygu'r polisi yn rheolaidd, yn gwahodd adborth gan staff ac yn dilyn datblygiadau lleol a chenedlaethol i hwyluso defnydd o'r iaith.

Bydd y meysydd canlynol yn flaenoriaeth ar gyfer y cyfnod cyntaf o weithredu:

- Datblygu ar yr egwyddor o gyfathrebu ar y ffôn yn fewnol
- Ymgyrch benodol i staff sydd heb gyswllt swyddfa
- Codi proffil y Gymraeg yn ein gweithle
- Cydweithio gyda chyrrff eraill
- Rhaglen Dysgu a Datblygu newydd
- Ymchwil staff o ran defnydd mewnol o'r Gymraeg
- Cyfieithu peirianyddol (Datblygwyd y system gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru mewn partneriaeth â Microsoft. Bydd yn cynnwys gwasanaethau a chymwysiadau a fydd yn darparu cymorth mewn perthynas â chynnyrch a gwasanaethau Microsoft, gan gynnwys Word ac Outlook)
- Adnoddau i staff ar fewnwyd y cyngor

5. Sgiliau iaith ein gweithlu

Mae hi'n ofynnol i'r cyngor i gadw cofnod manwl o sgiliau iaith ein gweithlu a byddwn yn gwneud hyn drwy ein meddalwedd Adnoddau Dynol, Resource Link. Mae'r wybodaeth yma yn hanfodol i ni wrth ddatblygu'r polisi mewnol ymhellach ac er mwyn sicrhau bod y gefnogaeth gywir mewn lle ym maes Dysgu a Datblygu ac wrth gynllunio adnoddau eraill.

Byddwn yn cynnal awdit o sgiliau iaith ein gweithlu bob dwy flynedd ond bydd cyfle i bob aelod o staff i ddiweddarau ei gofnod personol neu gyflwyno cais i ddiweddarau yn dilyn hyfforddiant ac ati. Mae'r cyngor wedi mabwysiadu fframwaith asesu sgiliau iaith, yn seiliedig ar y Fframwaith ALTE a byddwn yn cadw cofnod yn seiliedig ar y 'datganiadau medru' o fewn y fframwaith.

6. Ffynonellau gwybodaeth

Canllawiau Cyngor Sir Gâr - http://brian/parthcymraeg/SitePages/Canllawiau_Safonau_iaith.aspx

Gwefan 'Cymraeg' Llywodraeth Cymru - <http://cymraeg.gov.wales/?lang=cy>

Gwefan Comisiynydd y Gymraeg – <http://www.comisiynyddygyymraeg.cymru/Pages/Croeso.aspx>

Gwefan Prifysgol y Drindod Dewi Sant – <http://www.ydds.ac.uk/>

Gwefan Canolfan Bedwyr - <https://www.bangor.ac.uk/canolfanbedwyr/index.php.cy>

Gwefan y Ganolfan Dysgu Cymraeg i Oedolion – <http://maescymraegioedolion.cymru/>

Gwefan Y Bont - <http://www.ybont.org/>

7. Y Gymraeg - Cyfle i bawb

Dwi'n ddi-Gymraeg, felly, nid yw hyn yn rhan o'm dyletswyddau i...

Mae'r Gymraeg yn gyfle i bawb, ac mae gan bob yr un ohonom sy'n cynrychioli ac yn gweithio i Gyngor Sir Gâr yr un ddyletswydd a dylanwad wrth weithredu'r Safonau a hyrwyddo'r laith. Ble bynnag fo lleoliad ein swydd, boed ar y llinell flaen neu mewn swydd dechnegol, rydym oll yn darparu gwasanaethau i gwsmeriaid allanol a chwsmeriaid mewnol. Bydd nifer ohonom hefyd yn darparu cefnogaeth i Aelodau Etholedig ac ysgolion. Nid yw'r laith yn fygythiad i neb; yn hytrach, mae'n gyfle.

Dwi'n hapus i siarad Cymraeg yn gymdeithasol, ond dwi ddim yn teimlo'n hyderus i weithio drwy gyfrwng y Gymraeg.

Rydym yn cydnabod bod angen amser a chefnogaeth er mwyn cyflwyno a datblygu'r Gymraeg ym myd gwaith. Er hynny, gofynnwn i bawb i gydnabod fod y Gymraeg yn sgil yn ein gweithle ac i ymrwymo i gyflwyno ymarferion gwaith newydd drwy gyfrwng y Gymraeg i'w diwrnod gwaith. Ystyriwch ddrafftio neges e-bost neu beth am baratoi cyflwyniad dwyieithog? Os ydych chi'n mynychu pwyllgorau, ystyriwch ymateb i gwestiynau yn y Gymraeg neu geisio esbonio rhai sleidiau yn Gymraeg. Bydd eich camau chi yn siŵr o annog eraill.

Dwi'n medru'r Gymraeg ond mae gweithio yn y ddwy laith yn cymryd amser.

Rydym yn cydnabod bod gweithio mewn dwy laith yn cymryd amser, ond wrth baratoi dwy ddogfen / dau adroddiad ac ati law yn llaw, mae mwy o gyfle i chi ystyried y darlennydd, gan sicrhau ei fod yn hygyrch a dealladwy i'r gynulleidfa. Ar ddiwedd y dydd, mae'n bwysig ein bod fel cyngor, yn paratoi gwybodaeth sydd wedi ei deilwra ar gyfer ein cwsmeriaid. Ystyriwch nifer y geiriau rydych yn ei baratoi - a oes modd cyflwyno'r wybodaeth mewn ffordd fwy syml a darllenadwy? Ac wrth gwrs, y mwyaf y gwnewch chi ddefnyddio'r ddwy laith law yn llaw, fe ddaw terminoleg yn fwy cyfarwydd i chi, a bydd yr amser paratoi yn lleihau bob tro.

Dwi'n rheoli tîm, sut fedra i gyflwyno'r Gymraeg?

Mae nifer o gamau positif gall rheolwyr eu cymryd er mwyn creu awyrgylch ac ethos dwyieithog i'w tîm, wrth sicrhau bod swyddogion sy'n medru'r Gymraeg a swyddogion di-Gymraeg yn teimlo'n hyderus a chyfforddus. Yn gyntaf i gyd, sicrhewch bod pob aelod o'r tîm wedi cwblhau'r awdit sgiliau a'ch bod chi yn gwbl ymwybodol o'r sgiliau o fewn eich tîm. Gallwch deilwra eich camau gweithredu yn unol â hyn. Yn ail, sicrhewch eich bod yn cynnal cyfarfodydd Helpu Pobl i Berfformio / arfarnu staff yn rheolaidd er mwyn trafod anghenion dysgu gan weithio'n agos â'r tîm Dysgu a Datblygu er mwyn gwireddu hyn.

Sicrhewch fod gan bob aelod o staff fynediad at y llinynnau gwddf corfforaethol a'r bathodynau iaith Gwaith. Cysylltwch â'r tîm Polisi a Phartneriaeth os oes angen mwy o adnoddau neu os oes angen eu teilwra ar gyfer eich gweithle. Beth am gyflwyno agenda a phwyntiau gweithredu dwyieithog i gyfarfodydd tîm neu baratoi e-bost diweddar yn y ddwy iaith? Beth am gynnal awdit o'r adnoddau sydd ar gael i'ch tîm ac edrych o amgylch eich gweithle i sicrhau bod y Gymraeg yn weladwy? Ydy pawb yn ymwybodol o'r cyfleoedd sydd ar gael drwy Dysgu a Datblygu? Yn bennaf oll, byddwch yn gefnogol gan gynnig pob cyfle posib i swyddogion i ddysgu a defnyddio'r iaith Gymraeg.

Os oes gennych unrhyw ymholiadau ynghylch y polisi, cysylltwch â'r:

Tîm Polisi a Partneriaeth

Adfywio a Pholisi

Neuadd y Sir

SA31 1JP

laithGymraeg@sirgar.gov.uk

01267 224008 / 4914

**BWRDD GWEITHREDOL
19EG MEDI 2016**

POLISI ADRODD A YMATEB I ACHOSION O DORRI DIOGELWCH

Y Pwrpas: i sefydlu polisi clir a chadarn ar gyfer ymdrin ag achosion o dorri diogelwch data.

Yr Argymhellion / Penderfyniadau Allweddol Sydd Eu Hangen:

Derbyn y ddogfen bolisi drafft , i'w gymeradwyo gan y Bwrdd Gweithredol.

Y Rhesymau:

Mae'r polisi drafft yn cryfhau gallu'r Cyngor i ymateb yn briodol i achosion o dorri diogelwch data, megis colli neu ddatgelu'n ddamweiniol gwybodaeth bersonol.

Fel rheolwr data, mae'n ofynnol i'r Cyngor yn ôl y gyfraith i gael mesurau sefydliadol priodol yn eu lle ynghylch diogelwch y wybodaeth bersonol y mae'n ymdrin . Mae'r mesurau hyn yn cynnwys cael polisiau addas mewn grym.

Ymgynghorwyd â'r pwyllgor craffu perthnasol AMHERTHNASOL

Angen i'r Bwrdd Gweithredol wneud penderfyniad OES

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad NAC OES

YR AELOD O'R BWRDD GWEITHREDOL SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:-

Cyng. D.M. Jenkins

Y Gyfarwyddiaeth: Adran y Prif Weithredwr

Enw Pennaeth y Gwasanaeth:
Wendy Walter

Awdur yr Adroddiad: John Tillman

Swyddi: Prif Weithredwr
Cynorthwyol, Adfywio a Pholisi

Swyddog Gwybodaeth a Diogelu
Data

Rhifau ffôn: 01267 224127

Cyfeiriadau E-bost:
LlywodraethuGwybodaeth@sirgar.gov.uk

EXECUTIVE SUMMARY

EXECUTIVE BOARD

19TH SEPTEMBER 2016

BREACH REPORTING & RESPONSE POLICY

Based on advice imparted by the Information Commissioner's Office (ICO) at their latest all Wales conference on data protection, the Council's existing policy on responding to data security incidents (the *Incident Reporting and Response Policy*) involving personal information has been thoroughly revised and re-written.

The new draft has incorporated the following:

- A clear and simple mechanism for reporting breaches of data security;
- Clearly identified roles and responsibilities;
- More clarity on responding to and escalating a breach, including clear timescales.

The Council is obliged to comply with the requirements of the Data Protection Act 1998 and the ICO has the power to impose monetary penalties of up to £500,000 on organisations for serious breaches of this legislation. Of equal importance is the fact that we owe a duty of care to our employees, customers and clients, to protect their personal information and have procedures in place to properly manage breaches when they occur.

It is essential that our organisational measures, such as information governance policies, are fit for purpose and having a robust policy in place for dealing with data breaches is an important aspect of this.

The draft policy has been scrutinised and endorsed by both the Corporate Information Governance Group and the Corporate Management Team.

DETAILED REPORT ATTACHED?	NO
---------------------------	----

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report :

Signed: Wendy Walters, Assistant Chief Executive, Regeneration & Leisure

Policy, Crime & Disorder and Equalities YES	Legal NONE	Finance NONE	ICT NONE	Risk Management Issues NONE	Staffing Implications NONE	Physical Assets NONE
---	----------------------	------------------------	--------------------	---------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------

1. Policy, Crime & Disorder and Equalities

Approval is being sought for the adoption of a new corporate policy document which will apply to all staff.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: Wendy Walters, Assistant Chief Executive, Regeneration & Leisure

1. Scrutiny Committee N/A

2. Local Member(s) N/A

3. Community / Town Council N/A

4. Relevant Partners N/A

5. Staff Side Representatives and other Organisations N/A

**Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information
List of Background Papers used in the preparation of this report:**

THESE ARE DETAILED BELOW

Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection
Incident Reporting and Response Policy		County Hall

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Breach Reporting and Response Policy

Contents

1. Purpose
  2. Scope
  3. Reporting breaches
  4. Procedure for responding to breaches
  5. Other policies and procedures
  6. Compliance measurement
  7. Sponsor
  8. Custodian
  9. Ensuring equality of treatment
- Appendix 1
Appendix 2

1. Purpose

1.1 This Policy sets out Carmarthenshire County Council's requirements for ensuring that data security breaches are reported and responded to in a timely and effective manner.

2. Scope

2.1 This policy applies to all employees of the Council, including:

- Temporary employees and agency workers
- Volunteers
- Contractors acting as data processors

2.2 The term breach used in this policy refers to incidents where the security of personal data, or otherwise confidential information, in any format, is compromised.

2.3 Examples of data security breaches include, but are not limited to:

- Loss or theft of ICT equipment such as laptops, tablet devices, smartphones, USB drives etc
- Loss or theft of paper records, such as files, individual documents, notebooks etc.
- Loss or theft of financial information such as payment card details
- Accidental disclosure of information such as emails, letters or faxes sent to the wrong recipients
- Unauthorised access to IT systems

3. Reporting breaches

3.1 Breaches are most likely to come to light as a result of:

- A complaint or representation by a member of the public or external organisation
- A report via IT helpdesk
- Staff becoming aware of an issue during the course of their duties

3.3 In order to ensure that breaches can be acted upon they should be reported by employees to their line manager immediately, or in any event within 12 hours of the breach occurring. Within the same time limit, the breach must also be reported to the Breach Response Team via a central mailbox:

databreaches@carmarthenshire.gov.uk

3.4 Out of office hours, breaches must be reported via Careline (01267 224466). This telephone number can be accessed by staff on the Council's website.

3.5 The response to data security breaches will be co-ordinated by the Breach Response Team, comprised of the:

- IT Security Officer
- Information & Data Protection Officer
- CareFirst, Security & Integration Manager

Depending on the nature of the breach, one or more of these officers will lead on the co-ordination of the response.

4. Procedure for responding to breaches

4.1 The response to a breach will follow the steps set out in the Information Commissioner's Office guidance on data security breach management:

- Containment and recovery
- Assessment of risk
- Notification of a breach
- Evaluation and response

4.2 Upon being made aware of a breach, the Breach Response Team will record the details of the breach on the Breach Report template (attached as **Appendix 1**) and notify the relevant Information Asset Owner (IAO) and Head of Service.

4.3 Where the breach is believed to relate to financial information such as bank account details, payment cardholder's information or of a system related to the Payment Card Industry (PCI), the Breach Response Team must implement the **PCI Breach Response Plan** immediately (attached as **Appendix 2**)

4.4 The IAO will be responsible for initiating an immediate investigation into the cause(s) of the breach and identifying and implementing necessary containment & recovery actions, which must be clearly documented in the Breach Report. Examples of such actions include, but are not limited to:

- Attempting to locate and retrieve lost paper records
- Finding a missing item of ICT equipment
- Ensuring that a wrongly addressed email has been deleted
- Informing the Police in the event of a theft
- Changing door access codes

4.5 The IAO will then undertake an assessment of the risk(s) posed by the breach and record this in the Breach Report. This assessment must take into account:

- The type of data involved and its sensitivity
- Whether the subject(s) could be harmed by the loss or theft of data, such as bank account details
- The number of individuals' personal data affected
- Who the individuals are, for example, social care clients

4.6 The Head of Service, in consultation with the IAO and Breach Response Team, will determine whether the data subject(s) affected by the breach are to be notified. This will be necessary where notifying the subject has a clear purpose, such as enabling an individual to take steps to protect themselves.

4.7 Once these steps have been completed and recorded, the Breach Report will be returned to the Breach Response Team to be referred to the Senior Information Risk Owner (SIRO).

4.8 The SIRO will then determine whether a referral to the Information Commissioner's Office is required, taking into consideration:

- Potential detriment to the data subject(s)
- The volume of the data affected
- The sensitivity of the information

4.9 The steps set out from 4.1 to 4.8 above must be completed within a maximum of 5 working days.

4.10 Finally, in consultation with the IAO, the Breach Response Team will identify and document any further recommendations and actions required. For example, if the breach was caused by systemic and ongoing problems, then actions such as the following may be necessary:

- Changes to procedures and systems
- Review of policies
- Staff training/awareness

5. Other policies or procedures

5.1 Where a breach requires further escalation due the circumstances of the case, the SIRO will determine whether to proceed with a formal investigation under the Council's **Investigation Policy**.

5.2 Where the breach constitutes a complaint, a response to the complainant will be provided in accordance with the **Council's Complaints Procedure**.

5.3 Where a reported breach constitutes a breach of any other Council policies, then the requirements of the relevant policy will be followed, which may include initiating disciplinary procedures.

6. Compliance measurement

6.1 Compliance with this Policy is mandatory. Breaches of this policy by staff may lead to disciplinary action being taken.

7. Sponsor

7.1 This Policy is owned by the Corporate Information Governance Group.

8. Custodian

8.1 It is the responsibility of the IT Security Officer and Information & Data Protection Officer to ensure that this policy is reviewed and updated.

9. Ensuring equality of treatment

9.1 This policy must be applied consistently to all irrespective of race, colour, nationality, ethnic or national origins, language, disability, religion, age, gender, gender reassignment, sexual orientation, parental or marital status.

If you require this document in an alternative format please contact the IT Security Officer on 01267 246311 or email ITSecurity@Carmarthenshire.gov.uk

Policy approved by Executive Board Member on:
Policy review date:
Policy written by: John Tillman and John M Williams

Appendix 1

**DIOGELU DATA
SIR GÂR
CARMARTHENSHIRE
DATA PROTECTION**

DATA PROTECTION ACT 1998 BREACH REPORT

Reference:

1. Full details of the breach

--

2. Containment & recovery action(s) taken

--

3. Assessment of ongoing risk

Type of data involved:

--

Number of data subject(s) affected:

--

Risk to data subject(s):

--

Risk to Authority:

--

4. Notification of breach required?

Data subject(s):

--

Information Commissioner's Office:

5. Evaluation & response – recommendations & action(s) required

6. Other considerations (including HR issues)

Lead co-ordinating officer	
Designation	
Department & service	
Date	

Recipients
Senior Information Risk Owner:
Head of Service:
Other:

Appendix 2

PCI Breach Response Plan

In response to a potential breach relating to PCI Data Security Standard (card payments), the Breach Response Team will make immediate contact with the Council's Treasury Management Officer or Head of Financial Services, who must:

- Ensure any compromised systems are isolated from the network;
- Gather, review and analyse the logs and related information from various central and local safeguards and security controls;
- Conduct appropriate forensic analysis of any compromised systems;
- Contact appropriate internal and external departments and entities as appropriate;
- Contact the Police and/or relevant card industry security personnel, making logs and forensic details available to them as required;
- Assist the Police and card industry security personnel in their investigative process including prosecutions;
- Contact the relevant card merchant and carry out the company's specific requirements, when reporting suspected or confirmed breaches of cardholder data.

BWRDD GWEITHREDOL

19eg Medi 2016

BREXIT A'R EFFAITH BOSIBL AR SIR GAERFYRDDIN

Y Pwrpas: Diben yr adroddiad hwn yw amlinellu'r ddealltwriaeth bresennol ynghylch gadael yr UE a'r goblygiadau posibl o ran faint o gyllid Ewropeaidd y mae'r Sir yn ei dderbyn, yn ogystal â chymau sy'n cael eu cymryd i leihau'r effaith uniongyrchol ar Sir Gaerfyrddin.

Yr Argymhellion:

- Derbyn yr adroddiad er gwybodaeth
- Parhau i roi pwysau ar lywodraethau canolog (Cymru a'r DU) i sicrhau bod y gwariant yn cael ei gyflymu a bod buddsoddi o hyd ar ôl gadael yr UE
- Cynorthwyo Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru i lobio ynghylch ymrwymiad cyllid pendant gan Lywodraeth y DU i wneud iawn am unrhyw ddiffyg yn y cyllid Ewropeaidd sydd wedi'i ddyrannu i Gymru hyd at ddiwedd cyfnod y rhaglenni presennol h.y. 2020
- Ceisio cymeradwyaeth i symud y prosiectau presennol hyn yn eu blaenau er mwyn sicrhau eu bod yn cael eu rhoi ar waith yn gyflymach

Y rhesymau:

Sicrhau bod gadael yr UE yn cael cyn lleied o effaith â phosibl a bod cymorth hirdymor ar gyfer twf economaidd a busnesau yn y Sir.

Ymgynghorwyd a'r Pwyllgor Craffu perthnasol – Amherthnasol.

Angen i'r Bwrdd Gweithredol wneud penderfyniad OES

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad NAC OES

YR AELOD O'R BWRDD GWEITHREDOL SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:- Y Cynghorydd Meryl Gravell

Y Gyfarwyddiaeth

Prif Weithredwr Cynorthwyol,
Adfywio a Pholisi

**Enw Pennaeth y
Gwasanaeth:**

Wendy Walters

Awdur yr Adroddiad:

Rhian Phillips

Swyddi:

Prif Weithredwr Cynorthwyol

Rhaglenni Ewropeaidd

Rhifau ffôn:

Cyfeiriadau E-bost:

swalters@sirgar.gov.uk

mrphillips@sirgar.gov.uk

EXECUTIVE SUMMARY

EXECUTIVE BOARD 19TH SEPTEMBER 2016

BREXIT AND THE POTENTIAL IMPACT ON CARMARTHENSHIRE

BRIEF SUMMARY OF PURPOSE OF REPORT

Introduction

The purpose of this report is to outline current understanding of the Brexit vote and the potential implications on the level of European funding received by the County as well as steps being taken to mitigate the immediate impact on Carmarthenshire.

Background

The announcement of the Brexit vote has obvious implications for Carmarthenshire and Wales as a whole in terms of the funding received.

Carmarthenshire has benefitted significantly over recent years with the Authority alone drawing down investment of over £150million from the Convergence and Rural Development Plan programmes (2007-14) which has resulted in more than 2000 new jobs being created. Under the current programmes (2014-2020), the Authority is directly involved in a number of projects, some of which have already been approved and delivery has commenced, whereas others are still at business planning stage. A full list of projects, their current status and their indicative timeframes are included at Annex 1. We therefore seek endorsement to progress these current projects in order to accelerate their delivery.

Following the Brexit announcement, the Prime Minister has announced that the UK will have 2 years from when Article 50 is invoked which is unlikely to happen until October 2016 at the earliest. This may well change in light of the recent changes in Government. The worst case scenario for when EU funding might cease is the end of 2018.

How are we responding in Carmarthenshire?

In order to mitigate the potential loss and risks to the Authority, we are currently undertaking a number of actions to ensure that existing commitments are secured, and actions to restore public confidence, as noted below:

Working closely with Welsh Government to assist in bringing forward investment earlier than originally planned

Supporting the WLGA in lobbying for a guaranteed funding commitment from the UK Government to meet any shortfall in the European Funding allocated to Wales up until the end of the current programming period i.e. 2020.

Working closely with the Welsh European Funding Office to ensure that the Authority is fully aware of any policy changes within the funding bodies that may have implications on local delivery of projects.

Mitigating risk in relation to existing applications by reviewing all projects that have already commenced and also those projects that are currently being developed to ensure that they are still deliverable, should the funding period be curtailed.

Restoring public confidence by producing a positive PR campaign over the next 12 months to provide a positive message to local businesses and communities that despite Brexit there is a great deal of investment being delivered within the county

Conclusion

In conclusion, the Brexit announcement will inevitably have significant implications on the future level of funding received by the County. The Authority is working closely with the WLGA to lobby ministers in Whitehall and Welsh Government for reassurance that funding lost via European sources will not be lost to Wales and to the county. Whilst it is hoped that Welsh Government will be able to secure additional funds for Wales, the outcome of which will remain unclear for many months.

In the meantime, there is still a great deal of investment being delivered in the county via approved projects which we will continue to monitor and review. Working in conjunction with the funding bodies, we will endeavour to secure as much funding as possible to support the delivery of our regeneration aspirations.

DETAILED REPORT ATTACHED?

YES

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report :

Signed: **Wendy Walters**

Assistant Chief Executive

Policy, Crime & Disorder and Equalities	Legal	Finance	ICT	Risk Management Issues	Staffing Implications	Physical Assets
NONE	NONE	YES	NONE	YES	YES	NONE

Finance - The Authority is currently involved in the delivery of 4 approved projects, including Cynnydd, Workways +, the Regional Engagement Team and Communities 4 Work, some of which are due to operate post December 2018. Whilst we hope that these projects will be able to continue for the full term, we are working with the project teams to ensure that they are made aware of any changes from the funding bodies so that they can plan accordingly. We are also reviewing all projects that are currently being developed or are within the WEFO/Welsh Government appraisal process to ensure that they are still deliverable, should the funding period be curtailed. This is of particular relevance to the larger capital projects, the scale of which may need to be re-visited as a result.

Risk Management Issues - The uncertainty relating to the timing of Brexit and associated implications on funding programmes requires careful monitoring. We will continue to work closely with the funding bodies to ensure that we are fully aware of any policy changes which may affect delivery of projects. We also need to be mindful that where there are commitments by the Authority (staffing, office rental, any external contracts with suppliers etc) post 2018 that there is potential risk should we exit the EU in 2018.

Staffing Implications - As above, any changes to the timeframe relating to the closure of existing programmes, may have an impact on staff employed to deliver projects. We will continue to work with all project managers to ensure that they are kept up to date with any developments and policy changes made by the funding bodies so that they can plan accordingly.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: **Wendy Walters**

Assistant Chief Executive

1. Scrutiny Committee N/A
2. Local Member(s) N/A
3. Community / Town Council N/A
4. Relevant Partners N/A
5. Staff Side Representatives and other Organisations N/A

Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information

List of Background Papers used in the preparation of this report:

THERE ARE NONE

Brexit and the its potential impact on Carmarthenshire

Introduction

The purpose of this report is to outline current understanding of the Brexit vote and the potential implications on the level of European funding received by the County as well as steps being taken to mitigate the immediate impact on Carmarthenshire.

Background

The announcement of the Brexit vote has obvious implications for Carmarthenshire and Wales as a whole in terms of the funding received.

In Wales, more than £500m of EU funds are spent each year on regional development, skills, rural development and farming. Wales also has access to other key EU funding programmes and initiatives linked to strategic infrastructure, innovation, research and development as well as educational exchanges and cultural and urban development.

Carmarthenshire has benefitted significantly over recent years with the Authority alone drawing down investment of over £150million from the Convergence and Rural Development Plan programmes (2007-14) which has resulted in more than 2000 new jobs being created.

The current EU funding (programmes 2014-2020) are well underway with many activities already launched or at an advanced stage of planning. £830m of the structural fund programmes has been committed to date (46%) with a healthy pipeline of project under assessment valued at circa £337m. With regard to the Rural Development Plan (RDP), circa £263m has been committed which represents 25% of the overall budget.

Under the current programmes (2014-2020), the Authority is directly involved in a number of projects, some of which have already been approved and delivery has commenced, whereas others are still at business planning stage. A full list of projects, their current status and their indicative timeframes are included at Annex 1. We therefore seek endorsement to progress these projects in order to accelerate their delivery.

Following the Brexit announcement, the Prime Minister has announced that the UK will have 2 years from when Article 50 is invoked which is unlikely to happen until October 2016 at the earliest. This may well change in light of the recent changes in Government. The worst case scenario for when EU funding might cease is the end of 2018.

Messages from Welsh Government

The message from Welsh Government and the Welsh European Funding Office (WEFO) has been 'business as usual'. WEFO has announced that it will:

- Honour existing funding commitments

- Maintain focus on implementing current programmes and continue to approve projects
- Encourage potential project sponsors to continue with their project development

From the RDP perspective, Welsh Government has announced it will:

- Honour all existing contracts i.e. all the LEADER funding (up to 2020); Glastir; Basic Payments etc
- All applications that have already been submitted and those currently being appraised under the various RDP sub programmes such as the Rural Community Development Fund (RCDF) and Sustainable Management Scheme, will continue to be considered, assessed and processed
- No new calls for applications will be opened until assurances and guarantees are made in response to the First Minister's request to the UK Government that they will meet the funding commitments for the CAP and RDP.

However, over the last few weeks, it is becoming clear that the funding bodies are themselves reviewing processes as part of their risk management procedures. Options currently being considered by the funding bodies include the acceleration of projects; front loading of ERDF funding to projects in the short to medium term; review of grant agreements to enable earlier termination of contracts should the EU cease funding earlier than anticipated and the UK government fail to make up the shortfall. The possible implications of which, may mean that some projects will not progress at the same scale or at all.

How are we responding in Carmarthenshire ?

In order to mitigate the potential loss and risks to the Authority, we are currently undertaking a number of actions to ensure that existing commitments are secured, and actions are taken to restore public confidence, as noted below:

Working closely with Welsh Government to assist in bringing forward investment earlier than originally planned

- The Leader has written to Ken Skates, Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure, highlighting the Authority's excellent track record in delivering EU funding and the role in which the Authority and local government as a whole can play in assisting to accelerate the delivery of the programmes and bring forward investment earlier.
- There are a number of national backbone projects currently being developed by Welsh Government in relation to business sites and premises. These have yet to be approved and therefore will be under pressure to deliver. We are currently in discussions with Welsh Government to see how we can support the delivery of these pan Wales schemes at a regional level, via the Swansea Bay City Region Board.
- From a Carmarthenshire perspective, we have a number of private sector developers that are keen to invest in the development of sites and premises at key locations across the county. This need has been identified as part of the Authority's recent call for applications under the £3m Property Development

fund, where demand has far exceeded the level of funding available. We will endeavour to bring some of these ideas forward via Welsh Government's national schemes.

- As an Authority we also have a suite of projects, as identified within the County's Transformational Strategy, which could potentially take up any new funding opportunities that may become available should other projects be unable to deliver within a shorter timeframe. These ideas are being highlighted to Welsh Government at every opportunity.
- We are also aligning our aspirations with the Swansea Bay City Deal proposals, which, whilst the details on how it will be funded are still to be confirmed, the City Deal may bring with it financial reward to the communities of Carmarthenshire. Brexit could be an opportunity for direct funding to the City Region Board (as a purpose vehicle). Direct funding from central government could allow the region to deliver far more targeted investments in line with regional priorities. Different sources of finance are being explored i.e. pension funds, hedge funds, sovereign wealth and investment funds.

Working closely with the WLGA

We are working closely with the WLGA to develop an understanding of the implications of Brexit for local government and to influence the direction of travel for arrangements post Brexit as follows:

- Political engagement with the WLGA Spokesperson for European Affairs, Cllr Phil Bale, to ensure Welsh Local Government has input into the Brexit negotiations at the UK level alongside the other UK Local Government Associations and to ensure a local government voice in the discussions with the Welsh Government and other key partners and stakeholders in Wales.
- Accelerate projects in the pipeline for Structural Funds and monitor impact on project staff across the ESI Funds in the region via the Regional Engagement Team to feed into discussions with the WEFO Senior Management Team. The Regional Engagement Team has mapped out regional ERDF and ESF projects in development that could be accelerated through to approval which will be presented at ministerial level.
- Support the lobbying for a guaranteed funding commitment from the UK Government to meet any shortfall in the European Funding allocated to Wales up until the end of the current programming period i.e. 2020.
- Influence the development of a UK and / or a Wales Regional Policy and Rural Policy post Brexit, to include arrangements for trading goods and services etc
- Input into the legislative mapping exercise led by the LGA to identify which UK laws that impact on Local Authorities derive from EU Directives and what legislation will need to be revised or revoked etc

Working closely with the Welsh European Funding Office and Welsh Government

- There is a great deal of uncertainty surrounding Brexit and the implications on the European funding programmes and as such messages from the funding bodies are changing regularly. Via the work of the newly established Regional Engagement Team, we are in regular discussions with WEFO to ensure that we are aware of any policy changes which may affect delivery at a local level and also to feed our views and concerns into the process.
- The External Funding Team also sits on a pan Wales Rural Development working group which will also be an opportunity for the Authority to have firsthand knowledge of current thinking within Welsh Government.

Mitigating risk in relation to existing applications

- The Authority is currently involved in the delivery of 4 approved projects, including Cynnydd, Workways +, the Regional Engagement Team and Communities 4 Work, some of which are due to operate post December 2018. Whilst we hope that these projects will be able to continue for the full term, we are working with the project teams to ensure that they are made aware of any changes from the funding bodies so that they can plan accordingly. We do however need to be aware that where there are commitments by the Authority (staffing, office rental, any external contracts with suppliers etc) post 2018 that there is potential risk should we exit the EU in 2018.
- We are also reviewing all projects that are currently under development or are within the WEFO/Welsh Government appraisal process to ensure that they are still deliverable, should the funding period be curtailed. This is of particular relevance to the larger capital projects; we will need to be confident that we can deliver within the timescales.

Public confidence

- We have produced a 'good news' PR campaign for the next 12 months to provide a positive message to local businesses and communities that despite Brexit there is a great deal of investment being delivered within the county .
- We will also continue to promote the funding opportunities available via the RDP funded Leader programme and other funding avenues *to local communities*

Conclusion

In conclusion, the Brexit announcement will inevitably have significant implications on the future level of funding received by the County. The Authority is working closely with the WLGA to lobby ministers in Whitehall and Welsh Government for reassurance that funding lost via European sources will not be lost to Wales and to the county. Whilst it is hoped that Welsh Government will be able to secure additional funds for Wales, the outcome of which will remain unclear for many months. There is of course the risk that Wales will not be able to secure 'like for like' funding. Even if it does there is no guarantee that this will be re invested in the same way let alone targeted at the existing priorities identified within the current EU programme. This then will inevitably mean less investment for business and economic growth in Carmarthenshire. The demand demonstrated as part of our

recent grant programme launch shows that there is confidence within the private sector however there will continue to be a need for public sector intervention and support.

In the meantime, there is still a great deal of investment being delivered in the county via approved projects which we will continue to monitor and review. Working in conjunction with the funding bodies, we will endeavour to secure as much funding as possible to support the delivery of our regeneration aspirations.

Annex 1

European Structural Investment Fund Programmes				
Project name	Description	Value	Status	Project timeframe
Cynnydd (Education & Children's Services)	The project aims to reduce the number of 11-24 yrs at risk of becoming NEET. Cynnydd will provide a range of interventions which will complement and add value, but do not duplicate mainstream services managed by Engagement and Progression Co-ordinators (EPCs) in the delivery of the <i>Youth Engagement & Progression Framework</i> (YEPF) across the ERW Region, comprising the Local Authority areas of Carmarthenshire, Ceredigion, Neath Port Talbot, Pembrokeshire, Powys and Swansea.	Total cost: £2.2m Grant approved £1.5m Match funding from CCC: £552k (staff match) £116k cash	Approved	March 2016 – Feb 2019
Workways + (Chief Executive's)	Building on the success of the previous Workways project, Workways + aims to increase the employability of Economically Inactive and Long Term Unemployed people aged 25 and over, who have complex barriers to employment.	Total cost: £1.6m Grant approved £1.3m revenue match funding £310,000 CCC	Approved	December 2015 - November 2018
Communities Work (Chief Executive's)	4 The programme focuses on our most deprived communities, to provide 1-to-1 support, guidance and training in	Total cost: £397,538 (100% funded)	Approved	Oct 2015 – March 2018

	Communities First clusters.			
Regional Engagement Team (Chief Executive's)	Development of the Regional Engagement Team to work strategically and seamlessly with the Swansea Bay City Region Board to facilitate understanding of proposals for the European Structural and Investment funding and how they contribute towards the overall vision for the region.	Total cost £1m Grant approved: £800,000; £200k CCC match funding (cash & staff time)	Approved	March 2015- March 2020
Tourism Visitor Attractor, Pendine (Chief Executive's)	International Attraction Destination Project Proposal The third phase of the delivery of the master-plan proposals focusing on the development of indoor and outdoor high quality, year round visitor destination facilities that will aim to maximise Pendine's heritage and its natural assets to drive forward the resorts future economic regeneration as a 'day and stay' event destination.	Total cost £14.7m, grant request: £3m, match funding package: CCC capital programme £2.5m; Heritage lottery £3.5m (TBC), Coastal communities £300k (TBC), PSI & WG flood risk £3.9m (TBC); £22k staff time CCC; £1.5m TMF	In development via national Visit Wales scheme	Feb 2017 – Feb 2020
Crosshands East (Chief Executive's)	Phase 2 of the Cross Hands Growth Zone. The project will unlock a further 5.5 hectares of land including 3 large development plateaus. The site will provide the necessary infrastructure to create a high quality commercial environment to deliver significant job opportunities. The site is a key strategic employment destination within the county and is well placed to serve the region.	Total cost £5.5m, grant requested £2.4m. Match funding CCC £2.45m Joint Venture £672k. (indicative at this stage)	In development via national WG sites and premises scheme	Dependent on approval of WG national scheme. Deliverable within 2 years of approval.
Building 4 the Future	Bringing difficult town centre buildings / land back into commercial use. 2 projects being taken forward in Carmarthenshire: Old	Carmarthen element: Total cost: £1.6m; grant requested £360k; TMF	In development via WG national scheme	Subject to WG acceptance of WEFO approval.

(Chief Executive's)	Town Quarter Carmarthen and Llanelli YMCA Transformational Project.	£360k, PSI £880k Llanelli element: Total cost: £4m; grant requested £812,500, CCC capital programme £1.4m; TMF £812,500; Communities Facilities (TBC) £225,000; housing grant/PSI £750k (TBC)		
Rural Development Plan – Supply Chain and Co-operation Fund				
Project name		Value	Status	Project timeframe
Local Integrated Network Collaboration (Environment)	The project aims to build upon the success of Bwcabus and Traws Cymru developments, to implement an integrated transport network, designed to respond to the needs of communities, sustaining access to essential rural services for communities in rural parts of Carmarthenshire, Ceredigion and Pembrokeshire.	Total cost £2.3m; grant requested: £1.79m; £510k revenue match funding from Carmarthenshire CC; Pembrokeshire CC and Ceredigion CC	In final stages of assessment by WG	Nov 2016 - Oct 2019
Rural Development Plan – Rural Community Development Fund				
Project		Value	Status	Project timeframe
Tywi Valley Cycleway – Phase 1 (Environment)	Initial development of a safe walking and cycling route between Carmarthen and Llandeilo utilising the disused railway line running along the Towy Valley providing	Total cost £160k; grant requested £128k; local transport grant £32k.	Successful at stage 1. Business plan being submitted by end of Oct.	Jan 2017 – Dec 2018

	access to a number of settlements and tourist attractions thus encouraging a healthier lifestyle. Employment opportunities can be generated within the local hospitality trade as well as other leisure related business opportunities.			
Wetlands & Gateway project (Communities)	Development of the wetlands site in Carmarthen including installation of footpaths, trails and lakes to create a new sense of appreciation of the natural environment. Project identified as part of wider masterplan for Carmarthen.	Total cost £160k; grant requested £128k; indicative match funding: section 106.	Successful at stage 1. Business plan to be submitted by end of Oct.	Jan 2017 – Dec 2018
Re-development Jackson's Lane Carmarthen (Chief Executives)	To re-develop Jackson's Lane promoting a creative café culture and small business hub. The new kiosk-style outlets for start-up businesses along the realigned Chapel Street to use as a test trading base for selling seasonal food and crafts as well as promoting Welsh language, culture and heritage. Project identified as part of Carmarthen Masterplan.	Total cost £160k; grant requested £128k match funding: £32k CCC capital programme.	Successful at stage 1. Business plan to be submitted by end of Oct.	Jan 2017 – Dec 2018
Tywi Valley Cycleway – phase 2 (Environment)	Initial development of a safe walking and cycling route between Carmarthen and Llandeilo utilising the disused railway line running along the Towy Valley providing access to a number of settlements and tourist attractions thus encouraging a healthier lifestyle. Employment opportunities can be generated within the local hospitality	Total cost: £160k; grant requested £128k; local transport grant £32k	Expression of interest submitted by end of June deadline. Decision likely in September.	March 2017 – Dec 2018

	trade as well as other leisure related business opportunities.			
Rural Development Plan – Sustainable Management Scheme				
Project		Value	Status	Project timeframe
Tywi Valley Cycleway (Environment)	<p>The project will develop a new permissive public access route along the Tywi Valley offering attractive outdoor areas for recreation and wildlife. The route is approximately 10km in length, from Ffairfach, Llandeilo to Dryslwyn.</p> <p>The project will provide a multi functional green infrastructure, opening up green space for habitat enhancement and increased biodiversity involving restoration and re-creation of habitats, improvement of landscape as well as opening up new recreational facilities for local people and tourists alike.</p>	Total cost £3m; grant requested £1m; match funding local transport grant.	Awaiting outcome of initial decision on whether proceeding to business planning stage.	2017 – 2019 (indicative timescale)
Rural Development Plan – Leader programme				
Project		Value	Status	Project timeframe
Leader implementation	To develop a team to manage and delivery the Leader programme at a local level	Total cost £4.3m (100% funded)	Approved	April 2015 - April June 2020
Un Sir Gar mobile hub- rural Carmarthenshire	The purpose of the pilot project will be to improve and expand upon the way in which the services offered at our 'Hub' location in Llanelli, are replicated to people all across Carmarthenshire, and especially to those in rural areas. The proposal is twofold, as we will work in conjunction with the new Mobile	Total cost: £15,800, grant requested £12674; match funding CCC £3126 staff time	Approved	September 2016 – August 2017

	Library Service, as well as opening 'pop up Hubs' in Libraries across the county.			
Rural events network	To maximise the opportunities offered by events to contribute towards generating higher spend in the locality, enhancing the destination's image and reputation. The project will create a proactive "go to" focal point for event support offering trusted sources of practical advice and expertise on training, governance, marketing, distribution, funding, logistics and legal requirements. An "Event Network Support Circle" with organisers, venues and ancillary services invited to form a voluntary events network, to develop forward calendar planning to avoid clashes, duplication and unnecessary competition; joint promotion and marketing and streamlining of similar events; improve mutual co-operation and achieve economies of scale; pilot a 'volunteer register' of those prepared to work at events such as scouts, rugby clubs etc or to establish relations with schools and colleges to involve students in relevant aspects of events.	Total cost £35,700, grant requested £24,550; match funding £11,233 (CCC staff time)	Approved	November 2016 – May 2018
Ireland Wales Cooperation Programme 2014-2020				
BUCANIER (Building Clusters and Networks in Innovation, Enterprise and Research) (Chief	Bucanier will: i. Increase the innovation capacity within SMEs and social enterprises by collaborating with HE institutions and other public bodies to increase productivity across the Ireland Wales Programme area. ii. Increase the number of cross-border	Total cost: £460k (Carmarthenshire element) grant requested £324k; match funding CCC cash £10k; staff time £71k.	Project being developed by Pembrokeshire as lead applicant. Carmarthenshire included as joint sponsor. Successful at stage 1. First 3 elements	Jan 2017 - March 2020

Executive's)	collaborative research, development and innovation (RD & I) clusters and networks between research institutions and SMEs. iii. Invest in ideas for the design, development, testing and delivery of new products, processes and services by applying innovation processes that bring these ideas closer to the commercial market. Bucanier will work with renewably energy, food and drink, and life science sectors across the Irish Sea.		of business plan submitted. Decision expected over next few months	
Celtic Routes Chief Executive's)	The proposal is for a joint 3 year pilot that will test the feasibility of a series of newly created cross-border tourism trails that combine natural, cultural and heritage assets in Ireland and Wales to increase visitor numbers (both day visitors and overnight) to the benefit of the economy in both Ireland and Wales (jobs and growth). Project working in partnership with Ceredigion CC; Pembrokeshire Coast National Park Authority; Waterford City & County Council, Wexford County Council, Wicklow County Council	Financial plan currently being developed. Estimated total costs £1.8m; grant requested £1.4m; match funding £400k between all partners.	Project being lead by Carmarthenshire CC. Project successful at first stage. Full business plan currently being developed. Expected decision early 2017.	March 2017 – Dec 2019

**Bwrdd Gweithredol
19^{eg} Medi 2016**

Adroddiad Montiro Cyllideb Refeniw y Cyngor

Yr Argymhellion / Penderfyniadau Allweddol Sydd Eu Hangen:

Sicrhau bod y bwrdd yn derbyn yr adroddiad Montiro Cyllideb ac yn ystyried y sefyllfa cyllidebol.

Bod y Prif Swyddogion a'r Penaethiaid Gwasanaeth yn adolygu eu sefyllfaoedd gyllidebol yn feirniadol ac yn rhoi ar waith gweithrediadau priodol er mwyn cado o fewn yr adnoddau a ddosbarthwyd.

Y Rhesymau:

I ddarparu'r newyddion i'r Bwrdd Gweithredol ynglyn a sefyllfa diweddaraf cyllideb 2016/17, ar 30ain Mehefin 2016.

Ymgynghorwyd â'r pwyllgor craffu perthnasol AMHERTHNASOL

Angen i'r Bwrdd Gweithredol wneud penderfyniad OES

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad NAC OES

YR AELOD O'R BWRDD GWEITHREDOL SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:-

Cyng. David Jenkins

Y Gyfarwyddiaeth:

Gwasanaethau Corfforaethol

Enw Pennaeth y Gwasanaeth:

Owen Bowen

Awdur yr Adroddiad:

Owen Bowen

Swyddi:

Pennaeth Gwasanaethau

Cyllidol Dros Dro

Rhif ffôn: 01267 224886

Cyfeiriadau E-bost:

Obowen@sirgar.gov.uk

**EXECUTIVE SUMMARY
EXECUTIVE BOARD
19TH SEPTEMBER 2016**

COUNCIL'S REVENUE BUDGET MONITORING REPORT

The revenue budget monitoring reports for the period to 30th June 2016 are attached and indicate that:

COUNCIL FUND REVENUE ACCOUNT(Appendix A)

Overall, the monitoring report forecasts an end of year overspend of £1,854k on the Authority's net revenue budget with an overspend at departmental level of £2,710k.

Chief Executive's Department

The Chief Executive Department is anticipating an overspend at year end of £559k. Corporate Savings proposals on Standby Costs and Health & Safety savings are yet to be implemented £547k.

The Regeneration, Policy and Property Division is anticipating an overspend of £82k at year end. There is an anticipated overspend on coroners of £94k as well as the additional costs of Individual Electoral Registration of £42k. There is also an overspend of £44k within the Regeneration Business Unit due to a prior efficiency associated with selling the premises at Nant Y Ci not taking place. The Policy division is expecting to overspend by £25k due to an unachievable income target. These overspends are offset by £133k of staff vacancies in the division.

The Admin & Law division is underspent by £25k due to additional income being generated from Land Charges.

The People Management & Performance Division is underspent by £45k. This is due to £27k of vacant posts in year along with a saving on Business Support Supplies & Services costs of £29k.

Department for Education and Children

The Department for Education and Children is projecting a net overspend of £1,017k at year end.

The main adverse budget variations relate to school based EVR and redundancy costs £679k, School Modernisation £312k, Respite Units £116k, Out of Hours Service £104k, Corporate Parenting & Leaving Care £67k and Direct payments to families of disabled children to purchase their own care £63k.

These are partially offset by under-spends across the department in staff vacancies, secondments and maximising use of grant funding -£156k, Special Educational Needs -£90k and Fostering Services & Support -£56k.

Corporate Services

The Corporate Services Department is anticipating an underspend at year end of £135k.

Both the Financial Services and the Audit, Risk and Procurement Divisions are anticipating underspends due to vacant posts of £103k and £32k respectively .

ICT is anticipating an overspend of £78k due to long term sickness cover.

There is also an anticipated underspend of £46k on audit fees due to a reduction in the number of grants being audited, along with a £20k underspend on subscriptions.

Department for Communities

The Department for Communities is forecasting an overspend of £845k for the year.

The Older People / Physical Disabilities division is forecasting an overspend of £833k. Whilst spend has reduced it is not currently meeting targets set last year for efficiency savings in the areas of Residential Care (£613k overspend) and Domiciliary Care (£611k overspend). These overspends are offset by staff vacancies of £303k. It is early in the financial year to be clear about the year - end position and the financial impact of demand, reviews of packages of care and income levels.

The Learning Disability / Mental Health Division and Support Services has a projected overspend of £12k. There are overspends due to increased Direct Payments packages of £153k, non-achievement of efficiency savings re Grants to Voluntary organisations £123k and increased assessment costs due to DOLS issues £58k. These are offset by reduced placement costs for Residential costs £129k and Supported Living £170k due the impact of the Accommodation and Efficiency strategy in reducing the costs of individual placements.

The Housing Services and Public Protection Division is forecasting coming in on budget.

The Leisure Services Division is forecasting coming in on budget.

Environment

The department is anticipating an overspend of £423k at year end which will be met from its departmental reserves.

The Transport division is anticipating a net overspend of £215k for the year. This is largely due to a £200k managed pool car efficiency exercise not being established yet. There is also a £41k overspend on Nant y Ci park and ride facility following a decision to withdraw funding. This is offset by an underspend of £59k in Parking Services where income figures are currently predicted to exceed budgeted figures.

The Property Division is anticipating an overall overspend of £234k. An on-going review of Building Maintenance expenditure and income will hopefully reduce the forecasted overspend by the year-end.

The Streetscene division is anticipating an overspend of £35k at year end. This predominantly relates to a £44k overspend on cleansing where a proposed efficiency has not been met due to sustained demand on the service.

The Policy & Development division is overspent by £87k mainly due to the admin review not being implemented to date so the proposed efficiencies have yet to be realised.

The Planning Division expects to be underspent by £147k. This relates to £91k underspend due to vacant posts and also two posts being charged out to projects as a direct cost resulting in a £53k underspend.

Capital Charges

Reduced borrowing/interest savings, offset by Direct Revenue Financing provision.

HOUSING REVENUE ACCOUNT (Appendix B)

The HRA is forecasting an underspend of £404k.

Supervision and Management costs are forecasted to be underspent by £82k primarily due to lower staffing costs in relation to the Affordable Homes Plan commencing later than planned.

There is a forecasted underspend on Capital Financing costs £160k due to a reduction in the MRP payment and interest payments.

Rental income is forecasted to be £69k higher due to lower level of Void loss. It is anticipated that there will also be an increase in Service charge income of £80k.

Lists of the main variances are attached to this report

DETAILED REPORT ATTACHED?

YES

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report :

Signed: Owen Bowen

Interim Head of Financial Services

Policy, Crime & Disorder and Equalities NONE	Legal NONE	Finance YES	ICT NONE	Risk Managemen t Issues NONE	Staffing Implications NONE	Physical Assets NONE
--	--------------------------	---------------------------	------------------------	--	---	---------------------------------------

1. Finance

Council Fund

Overall, the Authority is forecasting an overspend of £1,854k.

HRA

The HRA is forecasting that it will be £404k under its approved budget.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: Owen Bowen

Interim Head of Financial Services

- 1. Scrutiny Committee – Not applicable**
- 2. Local Member(s) – Not applicable**
- 3. Community / Town Council – Not applicable**
- 4. Relevant Partners – Not applicable**
- 5. Staff Side Representatives and other Organisations – Not applicable**

Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information

List of Background Papers used in the preparation of this report:

THESE ARE DETAILED BELOW

Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection
2016/17 Budget		Corporate Services Department, County Hall, Carmarthen

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

REPORT OF THE DIRECTOR OF CORPORATE SERVICES
EXECUTIVE BOARD - 19th SEPTEMBER 2016
COUNCIL'S BUDGET MONITORING REPORT 2016/17 as at 30th June 2016

Head of Service & Designation	Author & Designation	Telephone No	Directorate
O Bowen, Interim Head of Financial Services	O Bowen, Interim Head of Financial Services	01267 224886	Corporate Services

Table 1

Forecasted for year to 31 March 2017

Department	Working Budget				Actual				Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000
	Controllable Expenditure £'000	Controllable Income £'000	Net Non Controllable £'000	Total Net £'000	Controllable Expenditure £'000	Controllable Income £'000	Net Non Controllable £'000	Total Net £'000	
Chief Executive	17,909	-6,032	1,777	13,654	19,161	-6,726	1,777	14,212	559
Education & Children	162,975	-24,831	24,187	162,332	165,103	-25,942	24,187	163,349	1,017
Corporate Services	82,139	-51,475	-8,350	22,314	82,037	-51,507	-8,350	22,179	-135
Communities	127,228	-47,697	11,460	90,992	128,133	-47,756	11,460	91,837	845
Environment	125,913	-87,005	8,321	47,228	120,694	-81,363	8,321	47,652	423
Departmental Expenditure	516,164	-217,040	37,395	336,520	515,129	-213,294	37,395	339,229	2,710
Capital Charges/Interest				-9,519				-10,019	-500
Pension Reserve Adjustment				-5,085				-5,085	0
Levies and Contributions:									
Brecon Beacons National Park				138				138	0
Mid & West Wales Fire & Rescue Authority				9,172				9,172	0
Net Expenditure				331,226				333,435	2,210
Outcome Agreement Grant				0				0	0
Contribution from Balances				-65				-65	0
Transfer from Balances/Earmarked Reserves				-200				-200	0
Transfers to/from Departmental Reserves									
- Chief Executive				0				0	0
- Education & Children				0				0	0
- Corporate Services				0				67	67
- Communities				0				0	0
- Environment				0				-423	-423
Net Budget				330,961				332,814	1,854

Chief Executive Department
Budget Monitoring as at 30th June 2016

Division	Working Budget				Forecasted				Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000
	Expenditure £'000	Income £'000	Net non- controllable £'000	Net £'000	Expenditure £'000	Income £'000	Net non- controllable £'000	Net £'000	
Chief Executive	-613	0	-329	-942	-67	0	-329	-396	547
People Management & Performance	3,677	-1,058	-2,251	368	3,850	-1,275	-2,251	324	-45
Admin and Law	3,975	-591	1,565	4,950	3,932	-573	1,565	4,924	-25
Customer Focus and Policy	4,484	-987	-2,266	1,230	4,461	-1,008	-2,266	1,187	-43
Statutory Services	763	-2	152	913	995	-125	152	1,022	109
Property	1,146	-1,166	791	772	1,115	-1,135	791	771	-1
Regeneration	4,477	-2,228	4,115	6,363	4,875	-2,610	4,115	6,379	16
GRAND TOTAL	17,909	-6,032	1,777	13,654	19,161	-6,726	1,777	14,212	559

Chief Executive Department - Budget Monitoring as at 30th June 2016
Main Variances

Division	Working Budget		Forecasted		Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000	Notes
	Expenditure £'000	Income £'000	Expenditure £'000	Income £'000		
Chief Executive						
Corporate Savings Target	-949	0	-402	0	547	Standby and Health and Safety Corporate savings yet to be implemented
People Management & Performance						
Business Support	199	-1	170	-1	-29	Savings on Supplies & Services
Personnel Management	903	-199	881	-204	-27	Vacant posts
Admin and Law						
Land Charges Administration	80	-275	58	-275	-22	Additional searches income anticipated
Regeneration & Policy						
Customer Focus and Policy						
Performance Management	558	-19	491	-19	-67	Vacant Post due to secondment
Chief Executive-Policy	516	-63	583	-105	25	Income target not achievable
Statutory Services						
Registration Of Electors	152	-2	194	-2	42	Additional cost of individual electoral registration
Coroners	279	0	373	0	94	Additional storage costs and anticipated increase in Coroners salary
Electoral Services - Staff	262	0	235	0	-26	Vacant post
Regeneration						
Physical Regeneration	361	0	322	0	-40	Underspend mainly due to staff vacancies
Regeneration Business Support Unit	333	-107	348	-78	44	the intention of selling the property. However, property still hasn't been sold so
Sector Development	61	0	39	0	-23	Planned underspend to offset budget pressures elsewhere within Regeneration
Other Variances					40	
Grand Total					559	

Department for Education & Children
Budget Monitoring as at 30th June 2016

Tudalen 134

Division	Working Budget				Forecasted				Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000
	Expenditure £'000	Income £'000	Net non- controllable £'000	Net £'000	Expenditure £'000	Income £'000	Net non- controllable £'000	Net £'000	
Director & Strategic Management	681	0	-149	532	695	-14	-149	532	-0
Education Services Division	117,933	-1,725	19,650	135,858	119,138	-2,120	19,650	136,668	810
Strategic Development	9,155	-7,155	1,118	3,118	9,179	-7,243	1,118	3,055	-63
School Improvement	2,683	-194	518	3,006	3,001	-508	518	3,010	4
Learner Programmes	10,215	-9,389	617	1,444	10,235	-9,409	617	1,444	0
Children's Services	22,308	-6,367	2,433	18,373	22,856	-6,648	2,433	18,641	267
GRAND TOTAL	162,975	-24,831	24,187	162,332	165,103	-25,942	24,187	163,349	1,017

Department for Education & Children - Budget Monitoring as at 30th June 2016

Main Variances

Division	Working Budget		Forecasted		Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000	Notes
	Expenditure £'000	Income £'000	Expenditure £'000	Income £'000		
Education Services Division						
School Redundancy & EVR	1,612	0	2,291	0	679	School redundancies and EVR
School Modernisation	68	-5	385	-10	312	Short term transport for pupils from closed schools £90k, property decommissioning and cost of sales £222k (which includes £200k NNDR)
Early Years Non-Maintained Provision	473	0	425	0	-47	Less demand for 10 hours free education for 3 year olds in non maintained settings
Special Educational Needs	3,029	-1,449	2,990	-1,501	-90	Termination of high cost out of county placement -£274k. Additional statementing yr 6 transition £225k, transport £64k. Education Improvement Grant (EIG) contribution to advisory teachers -£105k
Educational Psychology	876	0	975	-140	-41	Vacant post, Efficiency saving 2017/18
Strategic Development						
Information & Improvement	466	-35	500	-117	-48	Salary savings relating to part-year vacant post, two employees not being at the top of grade and maternity leave
Children's Services						
Corporate Parenting & Leaving Care	729	0	1,042	-246	67	Increasing age profile of Looked After Children (LAC) resulting in more costly support for longer - impact of When I'm ready & Social Care Well Being Act on 15 to 25 year olds
Fostering Services & Support	3,593	0	3,552	-15	-56	The taxi's budget faces ongoing pressure due to the high number of placement moves, some away from school areas £17k. The Fostering team is supporting a reduced number of Looked After Children and have also revised procedures -£52k, along with part year salary savings -£20k. Managerial efficiency 2017/18
Adoption Services	497	-55	598	-115	40	Additional staff resource to reduce the number of placements needing to be purchased at greater cost which reduces budget pressure in other areas
Residential and Respite Units	919	-151	884	0	116	Planned additional contribution from the LHB is unlikely to be achieved in 2016-17 £150k, reduced by part year salary savings -£36k
Direct Payments	155	0	217	0	63	Increased demand for payments made to families of disabled children to purchase their own care, which reduces the pressure on Out of County placements. Discussions on-going with Adult Services regarding costs of those over 18
Preventative incl Section 17 payments	222	0	193	0	-30	Reduction in demand for preventative payments made to individual families based on current level
Out of Hours Service	262	-64	365	-64	104	Increased number of referrals being handled, to be analysed between Adult & Children with potential for level of recharge to reflect findings
Children's Services Mgt & Support (incl Care First)	1,029	-76	1,026	-140	-67	Salary underspend currently being reviewed in line with re-evaluation of posts in other areas
Education Welfare	470	-41	487	-41	17	Increased staffing costs following re-evaluation of posts
Other Variances					-3	
Grand Total					1,017	

Corporate Services Department
Budget Monitoring as at 30th June 2016

Division	Working Budget				Forecasted				Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000
	Expenditure £'000	Income £'000	Net non- controllable £'000	Net £'000	Expenditure £'000	Income £'000	Net non- controllable £'000	Net £'000	
Financial Services	7,559	-3,358	-3,252	949	7,570	-3,473	-3,252	846	-103
Audit Risk & Procurement	1,074	-28	-1,003	44	1,043	-28	-1,003	12	-32
ICT	4,516	-807	-3,716	-7	4,511	-725	-3,716	70	78
Performance & Development	197	0	-245	-47	197	-1	-245	-48	-1
Other Services	68,793	-47,281	-136	21,376	68,715	-47,281	-136	21,299	-77
GRAND TOTAL	82,139	-51,475	-8,350	22,314	82,037	-51,507	-8,350	22,179	-135

Corporate Services Department - Budget Monitoring as at 30th June 2016
Main Variances

Division	Working Budget		Forecasted		Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000	Notes
	Expenditure £'000	Income £'000	Expenditure £'000	Income £'000		
Financial Services						
Accountancy	1,785	-295	1,798	-406	-98	Vacant Posts
Audit Risk & Procurement						
Audit	605	-20	572	-20	-33	Part year Vacant Post
ICT						
Information Technology	3,443	-446	3,468	-394	78	Sickness cover for Head of IT
Other Services						
Audit Fees	364	-84	317	-84	-46	Reduction in grant audit fees
Miscellaneous Services	6,183	-107	6,163	-107	-20	Reduction in Subscriptions
Other Variances					-15	
Grand Total					-135	

Department for Communities
Budget Monitoring as at 30th June 2016

Division	Working Budget				Forecasted				Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000
	Expenditure £'000	Income £'000	Net non- controllable £'000	Net £'000	Expenditure £'000	Income £'000	Net non- controllable £'000	Net £'000	
Adult Services									
Older People	50,244	-17,739	3,124	35,629	52,004	-18,315	3,124	36,813	1,184
Physical Disabilities	5,987	-740	92	5,339	5,673	-777	92	4,988	-351
Learning Disabilities	31,378	-8,524	1,349	24,203	31,096	-8,142	1,349	24,303	100
Mental Health	9,036	-3,322	130	5,844	8,967	-3,293	130	5,803	-41
Director's Office	1,264	0	49	1,313	1,250	0	49	1,299	-14
Support	3,639	-1,639	653	2,653	3,621	-1,655	653	2,620	-33
Public Protection & CF Housing									
Public Protection	3,145	-604	673	3,214	3,137	-605	673	3,204	-10
Council Fund Housing	8,697	-8,150	541	1,089	8,745	-8,187	541	1,099	10
Leisure & Recreation									
Leisure & Recreation	13,839	-6,981	4,849	11,707	13,640	-6,782	4,849	11,707	0
GRAND TOTAL	127,228	-47,697	11,460	90,992	128,133	-47,756	11,460	91,837	845

Department for Communities - Budget Monitoring as at 30th June 2016
Main Variances

Division	Working Budget		Forecasted		Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000	Notes
	Expenditure £'000	Income £'000	Expenditure £'000	Income £'000		
Adult Services						
Older People						
Older People - Commissioning	2,866	-43	2,785	-43	-81	Staff vacancies
Older People - Private/ Vol Homes	17,453	-8,954	18,429	-9,258	671	Efficiencies slippage
Older People - Extra Care	784	0	936	0	152	Lower than anticipated saving from contract renegotiations
Older People - Direct Payments	614	0	674	0	60	Increase in packages
Older People - Private Home Care	9,356	-2,003	9,967	-2,003	611	Efficiencies slippage and additional care hours
Older People - Ssmmss	1,063	-228	1,037	-228	-25	Staff vacancies
Older People - Careline	1,060	-1,165	1,211	-1,450	-134	Staff vacancies and additional income
Older People - Enablement	2,077	-800	1,773	-800	-303	Staff vacancies
Older People - Day Services	1,059	-76	1,273	-73	217	Efficiencies slippage £150k, staff vacancies and additional private day care provision
Physical Disabilities						
Phys Dis - Commissioning & OT Services	598	-71	533	-71	-65	Staff vacancies
Phys Dis - Private/Vol Homes	561	-111	521	-111	-40	Reduction in packages
Phys Dis - Group Homes/Supported Living	1,358	-116	1,330	-116	-28	Reduction in packages
Phys Dis - Community Support	90	0	38	0	-53	Reduction in packages
Phys Dis - Direct Payments	1,831	0	1,656	0	-175	Reduction in packages
Learning Disabilities						
Learn Dis - Commissioning	881	0	933	0	53	Additional salary costs
Learn Dis - Private/Vol Homes	10,047	-3,157	9,765	-2,941	-66	Reduction in placement costs
Learn Dis - Direct Payments	1,275	0	1,419	0	144	Increase in packages
Learn Dis - Group Homes/Supported Living	6,797	-1,135	6,663	-1,124	-122	Reduction in placement costs
Learn Dis - Adult Respite Care	932	-812	913	-812	-20	Staff vacancy
Learn Dis - Grants	156	0	279	0	123	Efficiencies slippage
Learn Dis/M Health - Ssmss	549	0	532	0	-16	Reduced spend on Supplies & services
Mental Health						
M Health - Commissioning	835	-69	853	-69	18	Additional salary costs
M Health - Private/Vol Homes	6,268	-2,874	6,178	-2,847	-63	Reduction in placement costs
M Health - Group Homes/Supported Living	474	-128	426	-128	-48	Reduction in placement costs
M Health - Community Support	673	-98	732	-99	58	Increase in assessment costs due to Deprivation of Liberty Safeguards issues

Department for Communities - Budget Monitoring as at 30th June 2016
Main Variances

Division	Working Budget		Forecasted		Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000	Notes
	Expenditure £'000	Income £'000	Expenditure £'000	Income £'000		
Director's Office						
Ssmss - Adult Safeguarding & Improvement Team	1,264	0	1,250	0	-14	Staff vacancy
Support						
Departmental Support	2,130	-71	2,106	-86	-39	Reduced spend on Supplies & services
Other Variances					33	
Public Protection						
Other Variances					-10	
Council Fund Housing						
Home Improvement (Non HRA)	499	-278	479	-270	-11	Additional income from providing landlord training
Penybryn Traveller Site	126	-119	136	-119	10	Overspend anticipated due to the legal costs and other associated costs of removing a bad paying tenant from the site
Temporary Accommodation	266	-185	266	-174	11	Underachievement of Housing Benefit income due to income support issues with 16-17 year olds
Leisure & Recreation						
Pembrey ski shop	111	-115	52	-41	15	Projected shortfall in sales income
Carmarthen Leisure Centre	1,207	-1,131	1,208	-1,101	30	Numerous income accounts forecasting shortfalls
Sport & Leisure East	209	-64	194	-64	-14	Part year vacancy
Amman Valley Leisure Centre	703	-543	708	-513	36	Numerous income accounts forecasting shortfalls
Sport & Leisure General	643	-50	655	-97	-35	One off income projected during 16-17
Llanelli Leisure Centre	1,117	-959	1,113	-992	-36	Projected increased income
Mobile Library	120	0	160	0	40	Delay in delivery of new mobile library vehicles resulting in only part year effect of efficiencies being met
Museums General	180	0	144	0	-36	Part year vacancies
Laugharne Boathouse	152	-95	164	-122	-15	Projected increased income
Leisure Management	278	0	266	0	-12	Numerous minor underspends
Other Variances					28	
Grand Total					845	

Environment Department
Budget Monitoring as at 30th June 2016

Division	Working Budget				Forecasted				Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000
	Expenditure £'000	Income £'000	Net non- controllable £'000	Net £'000	Expenditure £'000	Income £'000	Net non- controllable £'000	Net £'000	
Policy & Development	849	0	-739	110	961	-26	-739	196	87
Street Scene	49,897	-25,602	7,795	32,090	49,729	-25,398	7,795	32,125	35
Transport	24,396	-16,335	1,840	9,900	24,408	-16,132	1,840	10,115	215
Property Services	46,768	-42,662	-1,130	2,977	41,761	-37,421	-1,130	3,210	234
Planning	4,003	-2,407	555	2,151	3,835	-2,385	555	2,005	-147
GRAND TOTAL	125,913	-87,005	8,321	47,228	120,694	-81,363	8,321	47,652	423

Environment Department - Budget Monitoring as at 30th June 2016

Main Variances

Division	Working Budget		Forecasted		Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000	Notes
	Expenditure £'000	Income £'000	Expenditure £'000	Income £'000		
Policy & Development						
Departmental - Policy	596	0	706	-26	83	Efficiencies anticipated from admin review yet to be implemented £111k
Streetscene						
Public Conveniences	510	-23	522	-25	11	Full extent of savings not yet realised - currently in year 3 of a 3 year asset transfer programme with negotiations and terms currently being concluded on the balance of the proposed transfers
Cleansing Service	1,886	-52	1,931	-53	44	sustained demands on the cleansing service.
Transport						
Passenger Transport	3,960	-2,517	4,830	-3,195	200	£200k managed pool car efficiency not achieved
Transport to Schools & Colleges	9,885	-1,073	9,977	-1,132	25	change when the new academic year commences. A number of routes have also
Car Parks	1,635	-3,156	1,394	-2,974	-59	Demand for car parks has increased, generating additional income
Nant y Ci Park & Ride	1	0	58	-16	41	Members decision to withdraw the service/funding in 15/16 - the modified service is currently being trialled with the LHB to generate additional revenue to cover the shortfall
Property Services						
Building Maintenance Operational	26,969	-30,090	22,705	-25,593	234	On-going review of Building Maintenance expenditure and income will hopefully reduce the forecasted overspend by the year-end
Public Conveniences repairs	0	0	21	0	21	Asset transfer not undertaken - budget removed in 11/12 efficiencies
Industrial Premises	344	-1,260	291	-1,239	-32	Forecast based on current occupancy levels which are very high and could reduce during the year
County Farms	70	-308	60	-312	-14	Entitlements reduced and rent increases implemented
Livestock Markets	39	-174	67	-181	22	Forecast based on last year's outturn, new lease negotiations currently taking place which may generate some additional income
Planning						
Minerals	254	-107	250	-157	-53	Underspend mainly due to charging out of staff to externally funded projects as a 'direct cost'
Policy-Development Planning	457	-21	367	-22	-91	Underspend mainly as a result of vacant posts
Other Variances					-8	
Grand Total					423	

Housing Revenue Account - Budget Monitoring as at 30th June 2016

	Working Budget £'000	Forecasted Actual £'000	Jun 2016 Forecasted Variance for Year £'000	Notes
Expenditure				
Repairs & Maintenance				
Responsive	1,634	1,634	0	
Minor Works	2,450	2,450	0	
Voids	2,171	2,171	0	
Servicing	1,583	1,583	0	
Drains & Sewers	235	235	0	
Grounds	715	715	0	
Unadopted Roads	102	102	0	
Supervision & Management				
Employee	3,543	3,464	-79	Underspend mainly due to the Affordable Homes plan commencing later than planned
Premises	1,278	1,283	5	Water charges at sheltered schemes
Transport	78	70	-8	Savings on staff travelling expenses
Supplies	1,040	1,023	-17	Forecast underspends on printing & admin and office equipment
Recharges	1,163	1,191	27	Underachievement of rechargeable income from capitalised salaries - vacant post part year
Provision for Bad Debt	705	705	0	
Capital Financing Cost	13,981	13,821	-160	Reduction in MRP payment -£86k and interest in existing and buy-out debt -£74k
Central Support Charges	1,603	1,603	0	
DRF	468	468	0	
Total Expenditure	32,750	32,518	-232	
Income				
Rents	-36,061	-36,130	-69	Void loss prediction at budget setting of 2.71% currently forecast at 2.25%
Service Charges	-659	-739	-80	Forecast overachievement of service charge income
Supporting People	-135	-135	0	
Mortgage Interest	-3	-3	0	
Interest on Cash Balances	-46	-46	0	
Other Income	-735	-757	-22	An additional -£13k commission on water rates and -£9k other income
Total Income	-37,638	-37,810	-172	
Net Expenditure	-4,888	-5,292	-404	

HRA Reserve	£'000
Balance b/f 1/4/15	9,121
Budgeted movement in year	4,888
Variance for the year	404
Balance c/f 31/3/16	14,413

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Diweddaru Rhaglen Gyfalaf 2016-17

I roi gwybod am y trosglwyddiadau ac amrywiannau arfaethedig o fewn y rhaglen gyfalaf

YR ARGYMHELLION / PENDERFYNIADAU ALLWEDDOL SYDD EU HANGEN:

I derbyn y diweddariad ar y rhaglen gyfalaf a am y trosglwyddiadau ac amrywiannau arfaethedig o fewn y rhaglen gyfalaf a cymeradwyo y trosglwyddiadau a amlinellwyd yn yr adroddiad.

Y RHESYMAU:

I ddarparu'r newyddion i'r Bwrdd Gweithredol ynglyn a sefyllfa gyllideb ddiweddaraf y rhaglen gyfalaf 2016/17, ar 30ain Mehefin 2016.

Ymgynghorwyd â'r pwyllgor craffu perthnasol - Amherthnasol

Angen i'r Bwrdd Gweithredol wneud penderfyniad OES

Angen i'r Cyngor wneud penderfyniad NAC OES

YR AELOD O'R BWRDD GWEITHREDOL SY'N GYFRIFOL AM Y PORTFFOLIO:- Cyng. David Jenkins

Y Gyfarwyddiaeth:

Gwasanaethau Corfforaethol

Enw Pennaeth y Gwasanaeth:

Owen Bowen

Awdur yr Adroddiad:

Owen Bowen

Swydd:

**Pennaeth Dros Dro y
Gwasanaethau Ariannol**

Rhif ffôn: 01267 224886

Cyfeiriad E-bost:

OBowen@sirgar.gov.uk

EXECUTIVE SUMMARY

Executive Board

19th September 2016

This report provides members with an update on the Capital programme spend against budget for 2016/17 as at the 30th June 2016.

Member Approved Virements

Regeneration

Guildhall Carmarthen – Purchase of the Guildhall to be funded from a virement of budget of £225k from the completed Ammanford/Llandybie (Ty Dyffryn) Extra Care scheme, which was completed within budget and did not require all the contingency budget. (Exec Board Approved purchase on 26th July 2016).

Note:- Virements reported have been incorporated within this report in Appendix A and B.

Additional Schemes

Education and Children Services

£236k Flying Start Main Office Building – Funded by Welsh Government Grant

Environment

£150k Park Howard – Funded from departmental reserves, approved by Exec Board on 26th July 2016

£230k Margaret Street Junction Works – Funded by a capital receipt from the sale of former police station in Ammanford, approved by Exec Board on 4th July 2016

Variances

Appendix A which is shown departmentally, shows a forecasted net spend of £56,397k compared with a working net budget of £68,766 giving a **£-12,369k** variance. The variance will be slipped into future years, as the funding will be required to ensure that the schemes are completed.

Appendix B details the main variances within each department.

DETAILED REPORT ATTACHED?

YES

IMPLICATIONS

I confirm that other than those implications which have been agreed with the appropriate Directors / Heads of Service and are referred to in detail below, there are no other implications associated with this report :

Signed: **O. Bowen** **Head of Financial Services**

Policy, Crime & Disorder and Equalities NONE	Legal NONE	Finance YES	ICT NONE	Risk Management Issues NONE	Staffing Implications NONE	Physical Assets YES
--	----------------------	-----------------------	--------------------	---------------------------------------	--------------------------------------	-------------------------------

Finance

The capital programme shows an under spend of **£-12.369m**, which will be incorporated into the 2017/18 capital programme.

Physical Assets

The capital programme will have an impact on the physical assets of the Authority.

CONSULTATIONS

I confirm that the appropriate consultations have taken in place and the outcomes are as detailed below

Signed: **O. Bowen** **Head of Financial Services**

1. Scrutiny Committee

Relevant Scrutiny Committees will be consulted.

2. Local Member(s) N/A

3. Community / Town Council N/A

4. Relevant Partners N/A

5. Staff Side Representatives and other Organisations N/A

Section 100D Local Government Act, 1972 – Access to Information

List of Background Papers used in the preparation of this report:

Title of Document	File Ref No.	Locations that the papers are available for public inspection
2016-17 Capital Programme		Corporate Services Dept, County Hall, Carmarthen

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Capital Programme 2016/17

Capital Budget Monitoring - Report for June 2016

APPENDIX A

DEPARTMENT	Working Budget			Forecasted			Variance for Year £'000
	Expenditure £'000	Income £'000	Net £'000	Expenditure £'000	Income £'000	Net £'000	
COMMUNITIES							
- Public Housing	15,264	-6,025	9,239	13,836	-6,025	7,811	-1,428
- Private Housing	2,896	-7	2,889	2,896	-7	2,889	0
- Social Care	2,865	0	2,865	505	0	505	-2,360
- Leisure	3,872	-1,050	2,822	2,365	-50	2,315	-507
ENVIRONMENT	20,155	-6,236	13,919	19,491	-6,236	13,255	-664
EDUCATION & CHILDREN	25,143	-5,536	19,607	20,667	-6,334	14,333	-5,274
CORPORATE SERVICES	7,783	-72	7,711	7,100	-72	7,028	-683
CHIEF EXECUTIVE							
- Regeneration	15,544	-5,830	9,714	14,955	-6,694	8,261	-1,453
TOTAL	93,522	-24,756	68,766	81,815	-25,418	56,397	-12,369

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Capital Programme 2016/17

Capital Budget Monitoring - Report for June 2016

APPENDIX B

DEPARTMENT/SCHEMES	Working Budget			Forecasted		
	Expenditure £'000	Income £'000	Net £'000	Expenditure £'000	Income £'000	Net £'000
COMMUNITIES						
- Public Housing	15,264	-6,025	9,239	13,836	-6,025	7,811
Rendering and External Works	1,692	0	1,692	1,000	0	1,000
Adaptions For The Disabled	946	0	946	1,326	0	1,326
Council New Build	1,615	0	1,615	500	0	500
Other Projects with Minor Variances	11,011	-6,025	4,986	11,010	-6,025	4,985
- Private Housing	2,896	-7	2,889	2,896	-7	2,889
- Social Care	2,865	0	2,865	505	0	505
Learning Disabilities Accomodation Developments	228	0	228	0	0	0
Carmarthen Area Extra Care (Cartref Cynnes)	577	0	577	345	0	345
Ammanford / Llandybie Extra Care (Ty Dyffryn)	560	0	560	160	0	160
Llanelli Area Extra Care	1,500	0	1,500	0	0	0
- Leisure	3,872	-1,050	2,822	2,365	-50	2,315
Countryside Recreation & Access	676	-300	376	414	-54	360
Carmarthen Park Velodrome	286	0	286	70	0	70
Burry Port Harbour Dredging	400	0	400	19	0	19
Pembrey Country Park - Strategic Infrastructure Development	1,000	-750	250	355	0	355
Other Projects with Minor Variances	1,510	0	1,510	1,507	4	1,511
ENVIRONMENT	20,155	-6,236	13,919	19,491	-6,236	13,255
Bridge Strengthening & Replacement	489	0	489	167	0	167
Trebeddrod Reservoir, Furnace	185	0	185	322	0	322
Pantvglyn Retaining Wall, Llanybydder	500	0	500	20	0	20
Other Projects with Minor Variances	18,981	-6,236	12,745	18,982	-6,236	12,746
EDUCATION & CHILDREN	25,143	-5,536	19,607	20,667	-6,334	14,333
MEP External Funding Income	0	-5,300	-5,300	0	-6,097	-6,097
Ffwrnes - New Two Form Entry School	943	0	943	592	0	592
Ysgol Pen Rhos CP School - New Two Form Entry (Formerly Seaside)	3,333	0	3,333	3,583	0	3,583
Cwm Tywi - New Area Primary School	2,041	0	2,041	150	0	150
Ysgol Trimsaran - New School Building	3,924	0	3,924	2,500	0	2,500
Parc Y Tywyn Band A	3,526	0	3,526	2,600	0	2,600
Laugharne CP - Transfer Double Mobile Classroom	137	0	137	0	0	0
Other Projects with Minor Variances	11,239	-236	11,003	11,242	-237	11,005
CORPORATE SERVICES	7,783	-72	7,711	7,100	-72	7,028
IT Strategy Developments	1,829	0	1,829	1,230	0	1,230
IT Fit-out of Eastgate Offices	351	0	351	257	0	257
Other Projects with Minor Variances	5,603	-72	5,531	5,613	-72	5,541
CHIEF EXECUTIVE						
- Regeneration	15,544	-5,830	9,714	14,955	-6,694	8,261
Ammanford Town Centre Regeneration	444	0	444	189	0	189
Cross Hands East strategic Employment Site	528	0	528	351	0	351
Margaret St - Retaining Wall & Road Widening	237	0	237	66	0	66
SBRCR for Env Sustain - Cross Hands East Office Dev	850	0	850	0	0	0
Other Projects with Minor Variances	13,485	-5,830	7,655	14,124	-6,694	7,430
TOTAL	93,522	-24,756	68,766	81,815	-25,418	56,397

Variance for Year £'000	Comment
-1,428	
-692	Tending process being delayed, budget being reprofiled to reflect current delivery
380	Increase in demand and additional large scale adaptations
-1,115	Significant spend on site preliminary work during 2016/17 with Phase 1 of new council house building programme due to start March/April 2017, subject to formal political approval in September/October 2016
-1	
0	
-2,360	
-228	Options are being considered for the location of future learning disability provision as part of a review of council buildings
-232	Savings identified on scheme
-400	Savings identified on scheme
-1,500	Options/Appraisals being considered for potential scheme
-507	
-16	Due to monies being retained to match fund
-216	Works to be completed in summer 2017
-381	Currently with consultants for consideration for most appropriate option of works
105	Works on Entrance & Toilet/Shower block additional to original planned works
1	
-664	
-322	Land acquisition issues - works to be carried out in 17/18
137	Additional Works required
-480	Land acquisition problems and delay in surveying
1	
-5,274	
-797	Re-Profile of MEP funding required due to profile of Band A Schemes Works
-351	Savings on project based on budget
250	Scheme ahead of schedule
-1,891	Due to scheme being redesigned
-1,424	Works on site delayed due to tender process with contractor
-926	Original planned timeline being reprofiled
-137	Mobile not now required - funding to be incorporated to alternative works at School
2	
-683	
-599	Various projects on hold pending review of collaboration opportunities
-94	Delay at procurement and design stage - works to be completed early 17/18
10	
-1,453	
-255	Budget reprofiled to support the Ammanford masterpan including Property Development Grant
-177	Slippage required to meet land acquisition costs
-171	Works on retaining wall in 16/17 is subject to legal agreement with proposed developer. Road widening works to be carried out in 17/18
-850	Subject to scheme approval and linked to anticipated WG funding package (Property Development Fund). We currently await further confirmation from WG
-225	
-12,369	

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Yn rhinwedd paragraff(s) 14, 17 o Rhan 4 o Atodlen 12A% o ddeddf Llywodraeth Leol 1972 fel y'i diwygiodd
Orchymyn Llywodraeth Leol (Mynediad at Wybodaeth) (Amrywio) (Cymru) 2007

Document is Restricted

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Document is Restricted

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwiado!

Yn rhinwedd paragraff(s) 14, 17 o Rhan 4 o Atodlen 12A% o ddeddf Llywodraeth Leol 1972 fel y'i diwygion
Orchymyn Llywodraeth Leol (Mynediad at Wybodaeth) (Amrywio) (Cymru) 2007

Document is Restricted

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol

Document is Restricted

Mae'r dudalen hon yn wag yn fwriadol